Hlavní název: Výtah ze služebného řádu pro cís. a král. vojsko.
Druh dokumentu: svazek
ISBN: null
Autor: Strana: [I] - 13

SYSTEM KRAMERIUS

Podmínky využití

NK ČR poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny NK ČR a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny NK ČR není možné bez případného písemného svolení NK ČR.

Národní knihovna ČR
Klementinum 190
110 00 Praha 1

kramerius@nkp.cz

388.

VÝTAH

ze

služebného řádu

pro cís. a král. vojsko.

Druhé vydání Řádu z roku 1873.

Díl I.

Dienst-Reglement.

I. Theil.

Upravil

Václav Karhan,

nadlieutenant v c. a k. pěším pluku Jiřího prince Saského čís. 11.

V Písku 1890.

V kommissi knihkupectví Alex. Storcha syna v Praze.

Tiskl V. Šimek v Písku.

1180 130

NÁRODNÍ KNIHOVNA

1000361075

54 J 918/1.

Slovníček.

Bambitnice Revolvertasche.
Bojovnický Soldaten-, bojovnický soubor Soldatenstand.
Branka Pforte.
Budíček Tagwache.
Cedule služebná Dienstzettel.
Cíditi putzen, striegeln.
Cvičebný, cvičný Exercir-, Übungs-.
Cvičiště Exercirplatz.
Čapka Kappe, Feldkappe.
Dočasný zeitlich, dočasný odpočinek Urlaub mit Wartegebühr.
Dohromady Vergatterung.
Dokument čili listina.
Domácí ručnice Zimmergewehr.
Dovolená beze všech důchodů Urlaub gegen Carenz aller Gebühren.
Dovolenka Erlaubnisschein.
Dovolenské místo Urlaubsort.
Druh zbraně (zbrojný) Waffengattung, druh vojskový Truppengattung.
Evidence o souboru Standesevidenz.
Fort (čti fór) tvrz, Fort.
Fungirovati úřad zastávati.
Funkcionář konatel.
Heslo Losung.
Hodnosť Rang, hodnostní třída Rangclasse.
Hotovosť Bereitschaft.
Hrdlo Gurgel, na hrdle trestati mit dem Tode bestrafen.
Chlebník Brodsack.
Mezitímní místo Zwischenstelle, mezitímní představený Zwischenvorgesetzter.
Mimochodem vorübergehend.
Nábojnice Patrontasche.
Náčelník generálního štábu Chef des Generalstabes.

Náčelný lékař Chefarzt.
Náhradní (záloha) Ersatz (-Reserve).
Nákrčník Halsbinde.
Nález Befund, Urtheil.
Náležitosť Gebühr.
Natříditi, vřaditi eintheilen, einreihen.
Nemovitý unbeweglich.
Obročnice Futterkammer, Futtertornister.
Obvod, okrsek Bereich.
Obyčejný gewöhnlich, einfach (Arrest).
Odbyt Abfertigung.
Odbývati abfertigen.
Oddíl Abtheilung; značí bataillon nebo divisi.
Odění, adjustování Adjustirung.
Oděvnictvo Monturs-Branche.
Ohlašovací signál Avertissement-Signal.
Opas Leibriemen.
Opatřovati, stravovati, zásobiti verpflegen.
Orientovati se značí: vyznati se v krajině.
Ostruhy Sporen.
Ozbrojení Bewaffnung.
Pare stejnopis.
Pás břišní Leibgürtel.
Patrona učebná Unterrichts-Patrone, patrona cvičná Übungspatrone.
Plecovati schultern.
Poddíl Unterabtheilung; značí kompagnii, eskadronu, batterii.
Pochvy, postroje Geschirr.
Po případě eventuell, beziehungsweise.
Porůzné ubytování Einzeln-Einquartirung.
Postrojna Geschirrkammer.
Poznak Erkennungszeichen.
Prapor Fahne, Bataillon; praporní velitel Bataillons-Commandant.
Přednosta Chef, přednosta generálního štábu Generalstabschef.
Přehlídka Inspicirung.
Přihotoviti se sich in Bereitschaft setzen.
Příkazný verfügbar.
Příslušný betreffend; špatné jest: dotyčný.
Přitužený verschärft (Arrest).
Prkénko na chléb, police, Brotbrett.
Prohlídka Visitirung.

Průvod Bedeckung, Begleitung; průvod pohřební Conduct.
Rohatiny Rechen.
Rozbiti stand Zelt aufschlagen.
Rozptýlené ubytování zerstreute Einquartirung.
Rozvinouti se aufmarschiren.
Rukavice (s palcem) Fäustlinge, rukavičky Handschuhe.
Řád značí: reglement (čti: reglman), pak také pořádek.
Řadový značí: v linii, na př. řadová služba: sloužiti v linii.
Sbor Corps, Körper.
Semknutý geschlossen.
Seřadiště Formirungsplatz.
Servic značí: slámu, dříví a uhlí.
Shromaždiště Sammelplatz.
Soubor (od sbirati, sebrati) značí: počet, miru, Stand.
Souborová skupina Standesgruppe.
Spony, železa Spangen.
Tábor, ležení Lager.
Táhnouti rücken, marschiren.
Těleso, tělo Körper.
Tlukot Streich.
Třaskaviny Sprengstoffe.
Tuhý streg (Arrest).
Ubytovatel Quartiermacher.
Ubytovník, hospodář příbytku Quartierträger.
Účetník Rechnungsführer.
Ustanoviti se, zříditi se sich herstellen.
Val, násep Schanze.
Vařidla, nádobí k vaření Kochgeschirre.
Velehory Hochgebirge.
Vojsko Truppe; c. a kr. vojsko k. und k Heer; vojskový sbor Truppen-Körper; toto značí: regiment, myslivecký nebo samostatný bataillon.
Voznictvo, vojsko trénové Traintruppe.
Vrchnosť značí: představený úřad, Obrigkeit.
Vybiti zbraň, vytáhnouti náboj entladen.
Výrobna Zeugs-Anstalt.
Výzbroj Ausrüstung.
Vzdělavatelna, vzdělávací ústav Bildungs-Anstalt.
Základní (číslo) Grundbuch (-Nummer).
Záruka, zástava Pfand.
Zásobnictvo Verpflegs-Branche.
Zástupy (sbory) c. a kr. vojska Truppen des k. und k. Heeres.

Závada Anstand.

Zavazadelní tornistra Packtornister.

Zbrojnictvo Zeugswesen.

Zbrojný, ozbrojený Waffenbewaffnet.

Zvučná hudba klingendes Spiel.

Žerď, tyč Fahnenstange.

BIBLIOTH. ACAD. PR.

Armádní rozkaz. (Armee Befehl).

Nařídil Jsem přepracování služebného řádu, by uveden byl ve shodu se změněnými poměry ve vojsku.

I udílím tomuto novému služebnému řádu Svoji sankci, čímž pozbývají platnosti všechny dřívější předpisy, které se s ním neshodují.

Normy, které jsou v prvních dvou dílech služebného řádu obsaženy, upravují také poměry stálého vojska k válečnému námořnictvu a zemské obraně a jsou platny a závazny pro všechny druhy zbraní a pro všechny branže, kdežto díl třetí ustanovuje osobní předpisy pro každou zbraň o sobě, pokud toho její zvláštnosti žádají.

Ustanovení služebného řádu mají se pochopiti podle ducha svého, důstojníci mají je vysvětliti a vštípiti mužstvu spůsobem jeho vzdělání přiměřeným, všechny osoby vojenské, šarže jakékoliv, mají je považovati bez výminky za nezlomný zákon a plniti je řádně i také v ohledu formálném.

V Schönbrunně, dne 9. srpna roku 1873.

František Josef, m. p.,

Připomenutí. (Vorbemerkung).

Ustanovení, která jsou v tomto díle pro vojskové sbory, oddíly a poddíly, pak pro šarže a vojáky celé pěchoty pevně vytknutá, platí — kde není odchýlení zvláště vysloveno — analogickým způsobem také pro ostatní zbraně (vojska), sbory a branže c. a k. vojska.

Pod slovem »zbrojná moc« (bewaffnete Macht) rozumí se zde c. a k. vojsko (i s náhradní zálohou), vojsko bosensko-hercegovské, c. a k. válečné námořnictvo a zemská obrana.

K »zemské obraně« (Landwehr) náleží cís. král. a král. uherská zemská obrana.

Pod slovem »četnictvo« (žandarmerie) jest zahrnuto nejen cís. král. a král. uherské četnictvo (po případě i četnictvo kr. uhersko-chorvatsko-slavonské), nýbrž i také četnický sbor pro Bosnu a Hercegovinu.

Za »armádní tělesa« (Armeekörper) považují se: brigády, vojskové divise a sbory;

za »vojskové sbory« (Truppenkörper): regimenty, polní myslivecké bataillony, bosensko-hercegovské pěší bataillony, jakož i bataillony pevnostního dělostřelectva, pak samostatné těžké divise batterijní;

za »oddíly« (Abtheilungen): všechny ostatní bataillony a divise;

za »poddíly« (Unterabtheilungen): kompagnie, eskadrony, batterie jakož i ostatní v organických ustanoveních za »poddíly« označené sbory.

Oddíly, poddíly jakož i jejich jednotlivé části ať se považují jen tehdáž za »odloučené čili detašované«, jsou-li ubytovány mimo služebný obvod oné stanice, ve které se nachází velitelstvo ve sboru vojskovém přímo jim představené.

»Druhy zbraní« (Waffengattungen) jsou: infanterie a myslivci, jízda (kavallerie), dělostřelectvo (artillerie) a zbraně technické (zbraň ženijní, regiment pionérský, regiment železniční telegrafní).

Za »druhy vojskové« (Truppengattungen) považují se: infanterie, myslivci, dragouni, husaři, huláni, polní dělostřelectvo, pevnostní dělostřelectvo, vojsko ženijní, regiment pionérský, regiment železniční i telegrafní, zdravotnictvo (Sanitätstruppe) a vojsko trénové (čili voznictvo, Traintruppe).

Z nich se jmenují »vojsky pěšími« (Fusstruppen): infanterie, myslivci, vojsko ženijní, regiment pionérský, regiment železniční i telegrafní.

Za »vojskové velitele« (Truppencommandanten) považují se v užším smyslu velitelé vojskových sborů, v širším smyslu pak také i vyšší velitelé.

Z vojska náleží k »aktivním vojenským osobám«:

a) všichni, kteří jsou trvale v aktivní službě;

b) všichni na čas aktivovaní, [kteří jsou povoláni na čas k jakékoliv činné službě, ku cvičení ve zbrani (ve službě) anebo k vojenskému výcviku];

c) mužstvo na dočasné dovolené (die zeitlich beurlaubte Manschaft).

Pod názvem »důstojníci« (Officiere) rozumějí se důstojníci souboru bojovnického a četnictva, auditoři, lékaři a vojskoví účetní.

K »mužstvu« (Mannschaft) náleží poddůstojníci, třídníci a vojáci.

Ustanovení pro cís. a kr. vojsko vydaná platí stejnou měrou pro vojsko bosensko-hercegovské.

Přísaha (Eid).

Náš válečný národ má Nám, Františkovi Josefovi Prvnímu, z Boží milosti císaři rakouskému, Apoštolskému králi uherskému, králi českému atd. atd. tuto přísahu učiniti:

Přísaháme slavně Bohu Všemohoucímu, že budeme Jeho Apoštolskému Veličenstvu, Svému Nejjasnějšímu knížeti a pánu,

Františkovi Josefovi Prvnímu,

z Boží milosti císaři rakouskému, králi českému atd. a Apoštolskému králi uherskému,

věrni a poslušni, že budeme také generalův Jeho Veličenstva a vůbec všech svých představených a vyšších poslouchati, je ctíti a chrániti, jich nařízení a rozkazy ve všech službách plniti, proti každému nepříteli, ať to kdokoliv a kdekoliv toho žádá vůle Jeho císařského a královského Veličenstva, na vodě i na zemi, ve dne i v noci, v bitvách, útocích, zápasech i v jakých-

koli jiných podnicích, zkrátka na každém místě, každého času a při každé příležitosti udatně a zmužile bojovati, že svých vojsk, praporů, korouhví a děl nikdy neopustíme, s nepřítelem nikdy ani v nejmenší srozumění nevejdeme, vždy tak chovati se budeme, jak toho vojenské zákony žádají a hodným vojákům přísluší a tímto způsobem že chceme se ctí žíti i umříti; tak nám dopomáhej Bůh. Amen.

Hlava I.

Vojákovy povinnosti a chování vůbec. (Die Pflichten und Verhaltungen des Soldaten überhaupt).

§. 1. Povolání a všeobecné povinnosti stavu vojenského. (Beruf und Standespflichten im allgemeinen).

1. Jeho cís. a kr. Apoštolské Veličenstvo jest posvěcenou hlavou mocnářství a svrchovaným pánem vojenství veškeré zbrojné moci.

2. Stav vojenský, kterému se každý schopný branec na čas zákonem ustanovený věnovati musí, má ten vznešený účel, aby bránil a hájil bezpečnosť a vážnosť mocnářství.

Moc válečná budiž proto štítem a mečem proti cizině, jakož i podporou trůnu a zákonného pořádku uvnitř říše.

3. Povinnosti stavu vojenského jsou obsaženy ve služebných předpisech.

Voják slíbil slavnou přísahou, že je bude svědomitě plniti.

4. Láska k císaři pánu a ke vlasti, poslušnosť, věrnosť a vytrvalé konání povinností, sebezapření a udatnosť jsou ctnosti od stavu vojenského neodlučné a zdobí především vojáka, když je znamenitě osvědčuje.

5. Voják buď každého času odhodlán za svého císaře pána a vlasť život svůj obětovati.

6. Svědomí pro povinnosti, rozšafnosť i ctižádosť ať řídí bojovníka za všech okolností.

7. Vše, co jest ku prospěchu císaře pána a služby, ať voják podporuje, vše škodlivé odvrátí a nebezpečné úklady ihned oznámí.

8. Voják má se věnovati povolání svému vážně, horlivě a oddaně; jest též povinen svých schopností, vědomostí a zručností, je-li toho potřeba, ku prospěchu služby zužitkovati.

9. K povolání vojenskému jest potřebí zdravého a silného těla. Ať pečuje proto voják náležitě o zdraví své, dokud vyšší povinnosti nežádají, by i sebe sama obětoval.

10. Všelijaké nedostatky a trampoty snášej voják se zmužilou vytrvalostí a měj při tom na paměti, že takové svízele jsou v životě válečném často nevyhnutelny.

11. Voják jest povolán hájiti vážnosť zákonů; má proto i sám ochotně se podrobiti nařízením úřadů, kterým jest svěřena péče o veřejný pořádek, dokud to není proti jeho vojenským povinnostem anebo zvláštním rozkazům.

§. 2. Bohabojnosť. (Gottesfurcht).

12. Bohabojnosť jest základem mravného života a pobádá vojáka ku věrnému konání povinností.

Zásady, které nabádají člověka, aby povinnosti své bral do opravdy, které jej v nesnázích života podporují, jeho mysl oživují, jemu poklidu v nebezpečenství a útěchy v neštěstí poskytují: zásady takové třeba ctiti a pěstovati.

13. Neposmívejme se proto věcem náboženským, nemluvme o nich špatně a chraňme se všeho, co by mohlo vzbuditi nenávisť mezi vyznavači rozličných náboženství.

Voják nemá proto při žádné příležitosti uraziti vážnost, která každému náboženskému přesvědčení náleží, ba má ji dáti spíše vždy důstojně na jevo.

Touto zásadou musí se vojsko také říditi, účastní-li se slavností náboženských.

14. Pokud služba připouští, buď každému dovoleno, aby pobožnosť i náboženské povinnosti své v přihodný čas vykonal.

§. 3. Mravnosť. (Moralität.)

15. Mravnosť vojákova podporuje ho, že koná svědomitě povinnosti své, že jest věrným a spolehlivým i je proto pro službu velice důležitou.

16. Povaha i život válečníkův buďtež bez poskvrny. Voják buď upřímný a pravdivý, poctivý a věrný a chraň se nejen přečinů a zločinů, nýbrž i také pokrytectví, sobectví a chorobné ctižádosti.

Ať baží po úctě a uznání, po vyznamenání a slávě, vždy však cestou přímou tím, že koná poctivě své povinnosti.

Ať se chrání opilství, hazardní hry, lehkomyslných dluhů a špatné společnosti.

Kdo jest takovými mravnými poklesky sveden, zanedbává povinností svých, nevychází s platem, přichází o česť i o zdraví, dopustí se často i zločinů a nezřídka bývá to jeho záhubou.

17. Voják nesmí obecnému majetku škoditi ani trpěti, je-li to v jeho moci, by mu jiní škodili; ať se proto také vyhne všemu, čímž by podle všeho mohla na něm škoda vzejíti.

§. 4. Chování. (Betragen).

18. Slušné chování má vyznamenávati vojáka za všech okolností.

Tělo drž zmužile a nenuceně, chovej se rozumně, mírně a skromně, mluv i smýšlej vždy upřímně.

19. S kamarády všech zbrojných (vojskových) druhů, sborů a branží, jakož i s kamarády spojených říší žij v dobré shodě, s obyvatelstvem země v míru, neodepři nikomu náležité úcty, ale chraň také při každé příležitosti svou vlastní důstojnosť.

20. Právo vojákovo, i mimo službu nositi zbraň poboční, jest zvláštní, válečníku poskytnuté vyznamenání, které s povo-

láním jeho souvisí; právo to však jej zavazuje vyhýbati se všem výtržnostem a násilnostem co nejpečlivěji, poněvadž každé zneužití zbraně co nejpřísněji bývá trestáno.

§. 5. O duchu společenském a o svornosti. (Gemeingeist und Einigkeit).

21. Povolání vojska, které mnoho tisíců ku společnému a vznešenému cíli spojuje, žádá ducha společenského i svorného nejen v jednotlivých organických sborech, nýbrž i ve veškeré zbrojné moci.

22. Duch společenský zakořeněn jest v pocitu příbuzenství a v poznání potřeby, že osobní prospěch třeba podříditi blahu celku; ón učí vojáka, aby si vážil stavu svého, pobádá ho, aby přísně a oddaně konal povinnosti své a podporuje nejvznešenější ctnosti vojenské. Duchem společenským veden, nalézá každý jednotlivý svoji čest ve cti celku.

23. Svornosť žádá, by všichni vojáci téhož sboru vojskového úplně a radostně shodovali se ve svém smýšlení a snažili se podporovati spojenými silami čest celku a prospěch nejvyšší služby.

24. Kde není malicherná závisť a nepřízeň k zasloužilejším, nadutosť a pohrdání k méně vyznamenaným, kde nakládá se s podřízenými přívětivě a spravedlivě, kde sobě rovní obcují vespolek jako praví kamarádi, kde podřízení chovají se ku svým představeným upřímně a dle služby, kde všechny záležitosti na místě náležitém se rozhodují, kde nikdo nedovolává se působení osob neoprávněných, kde vnitřní záležitosti nevynášejí se na veřejnosť: tam připojí se ku vzájemné důvěře také šlechetná horlivosť udržeti panující pořádek a rozmnožiti získanou slávu, tam ponese duch společenský a svorný ovoce požehnaného.

25. Duch společenský a svorný žádá, by kamarádi váleční ve všech případnostech života vzájemně se podporovali. Povin-

nosti tyto však špatně pochopil ten, který šetří kamarádů nehodných a zatajuje skutků nectných.

26. Kde se objeví neshody a roztržky, buď příčina ihned vypátrána a zlo ono už v samém zárodku náležitými prostředky vykořeněno.

27. Ku pěstování ducha společenského mají se v každém vojskovém sboru jeho slavné a pamětihodné činy, hlavně pak jeho válečné, v dějinách zaznamenané skutky udržeti vždycky v dobré paměti u důstojnictva i mužstva.

§. 6. Chování před nepřítelem. (Verhalten vor dem Feinde).

28. Na nejvýš mnoho žádá se od vojáka ve válce.

Přísaha císaři pánu učiněná, sláva a blaho vlasti, jakož i vlastní česť, kterou musí voják zachovati vždy bez poskvrny, přikazují mu, aby u vykonávání povinnosti svých nelekal se ani nebezpečenství ani obětí a aby všemi silami ducha i těla svého přispěl ku přemožení nepřítele.

29. V souhlasném, řádně řízeném spolupůsobení všechněch spočívá síla; snahy osamělé, byť i s obětmi spojené, nemají žádného rozhodného výsledku.

Podle této zásady má voják jednati, ať již ve vyšším postavení jako představený vede a řídí, anebo jen jako prostý bojovník v podřízeném poměru bojuje.

30. Voják svěř se v boji s plnou důvěrou vedení svých představených a poslouchej jich bez výminky.

31. Při tom pozoruj nejenom bojujícího nepřítele, nýbrž měj také největší pozor na kommanda, signály a zavolání svých představených, bys je mohl rychle, odhodlaně a přese všechny překážky splniti a nepříteli co nejvíce uškoditi.

Bojuj, jak udatnému válečníkovi přísluší, beze strachu a statečně, avšak také bez přenáhlení a nezoufej si ani ve chvíli nejnebezpečnější.

32. Ochrana a obrana praporů, představených a vyšších, podpora ohrožených kamarádů, hlavně ve chvíli největšího nebezpečenství, jsou povinnosti, jejichž opomenutí hanobí nejen jednotlivého válečníka, nýbrž škodí i dobrému jménu celého vojskového sboru.

33. Kdo v rozhodném okamžení bojácné řeči vede, zbraně a střelivo odhodí, poslušnosti odepře, o své vůli z bojiště se vzdálí anebo drancuje, buď na výstražný příklad od vojskového velitele — po případě od představeného, jenž zakročí — osobně anebo anebo na jeho rozkaz před očima vojska okamžitě skolen.

34. Vojáci, kteří se dají zajmouti, aniž by se byli co nejvíce bránili, potrèstají se co nejpřísněji, je-li tím vinna jejich zbabělosť.

35. Vojsko v nepořádek uvedené anebo na zad zahnané má se na znamení ku shromáždění dané opět co nejrychleji tak seřaditi, by mohlo býti znova do boje vedeno.

V takovém rozhodném okamžení ukáže se pravá cena hodného, v dobré disciplině odchovaného vojska.

Kdo na blízku nepřítele zúmyslně utíká za shromaždiště (Ralliirungs-Ort), potrestá se co nejpřísněji a může býti od důstojníků za čarou bojovnou se nalezajících anebo na jejich rozkaz na místě skolen, kdyby se nevrátil na jejich první zavolání.

36. Není-li na shromaždišti žádného velitele, převezme nejvyšší dle šarže nebo hodnosti důstojník anebo poddůstojník — a je-li potřeba, voják nejdéle sloužící — velení a s ním zároveň zodpovědnosť za spořádané shromáždění a další přiměřenou působnosť tohoto vojska.

Tutéž povinnosť má nejvyšší dle šarže nebo hodnosti (ve službě nejstarší), sejdou-li se na shromaždišti vojáci rozličných sborů vojskových anebo spojí-li se rozptýlení.

37. Mimo raněné, kteří se stali k boji neschopnými, nesmí se nikdo o své ujmě z boje vzdáliti; jakmile byli lehce ranění

obvázáni, anebo ti, kteří z bojovného souboru (Gefechtsstand) při přenášení raněných na obvaziště vypomáhali, úlohu svoji splnili, musí se vrátiti ihned do svého pořadí.

38. Rozptýlení ať se k nejbližšímu vojsku připojí a u jeho velitele ohlásí.

39. Vojenské nemocnice a ambulance nepřítelovy, jakož i osoby k nim náležející — pokud konají práce své — považují se ve smyslu ženevské úmluvy (Genfer-Convention) a podle nařízení pro každý případ zvláště vydaných, za nedotknutelny, mají však býti znatelny podle usjednoceného znamení t. j. podle červeného kříže v bílém poli [u ústavů na praporech, u osob na páskách náramenních (Armbinde)].

40. Se zajatci budiž nakládáno šetrně; tupiti bezbranné, anebo je dokonce olupovati a týrati jest hanebné; nepřátelští ranění buďtež náležitě ošetřováni, právě tak jako vlastní kamarádi váleční.

41. Přišel-li voják do válečného zajetí, ať pamatuje na svou přísahu, vytrvá v nezlomné věrnosti ku svému císaři pánu a neprozradí nepříteli nic, co by mohlo vlastní armádě škoditi.

I ve válečném zajetí jest podřízený povinen spoluzajaté představené a vyšší ctíti, podporovati a jich poslouchati.

§. 7. Zúčastnění se ve spolcích, shromážděních, demonstracích, zastupitelstvech a ve veřejném tisku.

(Theilnahme an Vereinen, Versammlungen, Demonstrationen, Vertretungskörpern, sowie Betheiligung an der öffentlichen Presse).

43. Aktivní vojenské osoby, jakož i vojáci, kteří svou povinnou službu v linii ještě nedokončili a tudíž k aktivní službě povoláni býti mohou, nesmějí se nijak a v nižádné vlastnosti súčastniti ve spolcích politických, ať jsou již úředně dovoleny anebo ne.

44. Účastenství v tajných společnostech jest podrobeno trestnímu zákonu.

45. Chtějí-li aktivní osoby vojenské súčastniti se v povolených spolcích nepolitických, mají si k tomu dříve vymoci povolení představeného velitelstva sborového (vojenského).

Vojenské velitelstvo staničné může toto dovolení vyprositi též pro celou k. c. a k. vojsku náležející garnisonu najednou (summárně).

46. S pojmem vojenské discipliny se nesrovnává, aby vojenské osoby súčastnily se v uniformě ve veřejných shromážděních anebo demonstracích politického rázu; toto se týká také osob námořnických, zeměbraneckých a četnických.

47. Aktivní osoby souboru bojovnického (Soldatenstand) mohou voliti do zastupitelstev, mají-li k tomu na základě svého pozemkového majetku zákonní právo, pouze skrze plnomocníky.

Avšak tyto vojenské osoby nemohou býti vůbec nikdy voleny.

48. O tisku platí pro aktivní vojenské osoby pravidla tato:

a) Jest zakázáno býti vydavatelem, redaktorem anebo spolupracovníkem periodických tiskopisů, které výhradně aneb i jen částečně politickými anebo socialními otázkami denními se zabývají.

b) Jest zakazáno pojednávati pomocí veřejného tisku o vojenských záležitostech způsobem, který se příčí disciplině, vojenskému duchu anebo povinnostem stavu vojenského.

c) K vydávání nebo k redakci periodického tiskopisu, který jest úplně bez politického rázu a kauci není podroben, jest potřeba žádati cestou služebnou říšské ministerstvo války o svolení, při čemž se přiloží pomůcky a doklady zákonem tiskovým předepsané, a teprvé, dosáhne-li se ho, ať se oznámí zamýšlené vydávání úřadům ve jmenovaném zákoně označeným.

d) K uveřejnění věcných oprav pomocí veřejného tisku jest potřeba, aby jednotlivé osoby jakož i velitelstva vyžádaly si svolení velitelstva sborového (vojenského,) — v poli

pak velitelstva armádního anebo velitelstva samostatně operujícího sboru armádního.

K žádosti buď přiložen článek jakož i oprava sama do slova.

Zákaz pod b) vyslovený týká se také osob neaktivních.

Hlava II.

Zásadná ustanovení.

(Grundsätzliche Bestimmungen).

§. 8. Služba (Dienst).

49. Slovem »nejvyšší služba« (Allerhöchster Dienst), nebo »služba« (Dienst) rozumějí se všechny výkony, které nám ukládají povinnosti stavu vojenského.

§. 9. Poměr nadřadnosti a podřadnosti. (Verhältniss der Ueber- und Unterordnung.)

50. Osoby zbrojné moci a četnictva jsou podřaděny nejen ve svém užším svazku služebném jako podřízení svým představeným, nýbrž také v organických souborových skupinách (Standesgruppe) jako nižší vyšším.

Tato nadřadnost a podřadnosť platí také pro trvale dovolené (Dauernd Beurlaubte), dále pak pro ty, kteří jsou v záloze, náhradní záloze (Ersatzreserve), v neaktivním, po případě v dovolenském souboru (im beurlaubten Stande), anebo v evidenci o souboru zemské obrany (Standes-Evidenz der Landwehr), a pak i pro ty, kteří jsou v poměru mimoslužebném (ausser Dienst) anebo na odpočinku, a to tehdy, když jsou zavoláni ke službě aneb dostanou rozkaz týkající se jejich vojenských povinností a vůbec pak při všech příležitostech, kdy jsou ve vojenské uniformě.

Příloha 1. obsahuje seznam osob c. a k. vojska dle souborových skupin, stupňů šarží (tříd hodnostních) a poměrů služebných.

51. »Vyšší« (Höherer) jest každý člen zbrojné moci a četnictva vzhledem ku všem těm, kteří mají v téže souborové skupině nižší šarži než-li on sám.

52. Osoby souboru bojovnického jakož i gažisté do žádné třídy hodnostní nevřadění s odznakem poddůstojnickým jsou bez ohledu na to, ku které části moci zbrojné náleží, i mimo svou vlastní souborovou skupinu jednak mezi sebou, jednak i vzhledem k četnictvu v poměru vyšších a nižších.

Kadet-náměstek (co se týče poměru pod- a nadřadnosti postavený námořnickým kadetům na roveň) jest vyšším pro shora jmenované, do žádné třídy hodnostní nevřaděné gažisty jakož i pro všechny osoby ze souboru mužstva veškeré zbrojné moci a četnictva.

Ve stejném poměru jsou kadeti po dosažené šarži (ať skutečné, ať titulární), k ostatním (v příloze 1.) stejným číslem hodnostním označeným osobám téže šarže.

C. k. okresní šikovatelé zemské obrany a král. uherští tábní šikovatelé jsou na roveň postaveni profosům c. a k. vojska.

53. »Představený« (Vorgesetzter) jest bez ohledu na souborovou skupinu ten, jemuž podle organického rozdělení, služebných předpisů anebo na základě zvláštního nařízení náleží právo rozkazy dávati, vzhledem ku všem, kteří jsou k jeho rozkazům odkázáni a tudíž jeho »podřízení« (Untergebene).

Kdo jest určen za představeného, buď z pravidla vyšším anebo v hodnosti starším než-li ti, kteří jsou jeho rozkazům podřízeni.

Žádají-li zvlášní poměry výminky, pak musí i vyšší nebo v hodnosti starší bezvýminečně toho poslouchati, jenž jest jejich představeným jmenován anebo za něho povolán a sice pokud onen poměr trvá.

54. Představeným stane se dále každý vyšší — ve stejných souborových skupinách zbrojné moci a četnictva mimo to také každý v hodnosti starší — jakmile uchopí se rozkazování na vlastní zodpovědnosť.

K takovému případnému rozkazování jest každý vyšší (v hodnosti starší) se závazkem, že chování své dodatečně před

příslušným úřadem ospravedlní, vždycky oprávněn, v těchto případech však bezvýminečně povinen:

a) aby nepříslušnému chování, zřejmému porušení povinností a protislužebnému jednání, výtržnostem a rušení pokoje se strany osob zbrojné moci a četnictva přítrž učinil;

b) sejde-li se více vojsk nebo ústavů, které nejsou vespolek v žádném organickém svazku, a uzná-li potřebu rozhodného rozkazování anebo jednotného velení.

55. Auditoři, lékaři a vojskoví účetní mají kromě vlastní souborové skupiny právo ku rozkazování, jaké »vyšším« přísluší, jen proti mužstvu a gažistům do žádné třídy hodnostní nevřaděným.

Neaktivní osoby všech souborových skupin a kategorií smějí zakročiti jenom v případech bodem 54 a) naznačených. Kdo má právo rozkazy dávati, může to učiniti jenom tehdy, je-li ve vojenské uniformě.

56. Sejdou-li se osoby rozličných souborových skupin zbrojné moci, pak osoby četnické, ku společným služebným funkcím n. př. ke kommissím, rozhodu je opřednosti vždy vyšší šarže (třída hodnostní).

V jednotlivých souborových skupinách rozhoduje o přednosti mimo šarži (třídu hodnostní) také hodnosť (Rang.)

57. Při stejné šarži a stejné hodnosti přicházejí na zemi ve stejné skupině souborové osoby c. a k. vojska před osobami válečného námořnictva a obě tyto kategorie před osobami zemské obrany a četnictva.

Na lodi a po celý čas, co plavba trvá, náleží za uvedených okolností vždy osobám válečného námořnictva přednosť před osobami ostatních části zbrojné moci a četnictva.

Běží-li ve stejné skupině souborové, při stejné šarži a stejné hodnosti mezi osobami c. a k. vojska o služebnou přednosť, rozhoduje o ní délka služby v šarži dřívější.

§. 10. Služebný pořádek. (Dienstordnung).

58. Aby všechny vojenské činnosti služebné na vlas a náležitě do sebe zasahovaly, jest potřeba pevných pravidel, která povolání a ústroji vojska vyhovují, postavení a obor jednotlivých osob, velitelstev, úřadů a ústavů určitě ohraničují a pro jich veškeré ústní a písemné služebné jednání jsou normou.

A tato norma, které za obyčejných okolností přísně dbáti se musí, jmenuje se »služebný pořádek« (Dienst-Ordnung).

Služebný pořádek žádá, by každý meze oboru svého svědomitě zachovával, pak aby každý všechny služebné záležitosti postupně a to v pořadí organickými pravidly i jinými předpisy nebo případnými nařízeními určeném podával z dola nahoru konečně oné osobě, které náleží rozhodnutí anebo rozkazování v oné věci a stejným spůsobem aby se také se shora dolů dostávaly tomu, který je má provésti anebo odpověď dostává.

Tato zde naznačená cesta jmenuje se »cestou služebnou« (Dienstweg).

Každé rozkazování jakož i podávání zpráv má se proto státi cestou služebnou, nežádají-li zvláštní a nutné okolnosti, bychom od tohoto pravidla se odchýlili.

Tu však třeba, abychom přímo obdržené rozkazy předložili přímo na nejvyšší místo mezitímní a oznámili, co jsme na jich základě nařídili — přímo podané zprávy zašlou se v opise cestou služebnou, a je-li toho třeba, udají se příčiny, proč byly ony zprávy přímo předloženy — anebo abychom dle okolností o těchto záležitostech v naznačeném pořadí podali zprávy ústní.

61. Mimo zvláštní případy v bodě 54. naznačené nemá vyšší (v hodnosti starší) nikdy zasahovati do služebných práv a osobních záležitostí nižšího (v hodnosti mladšího,) ale i představený vzhledem k podřízenému jenom tehdy, žádá-li toho prospěch služby.

Hlava III.

Jak se zachová podřízený (nižší). [Verhaltungen des Untergebenen (Niederen)].

§. 11. Subordinace. (Subordination).

62. Subordinace jest povinná, bezvýminečná poslušnosť, kterou je pro službu povinen každý podřízený svým představeným, jakož i také nižší vyšším (v hodnosti starším), jakmile tito počnou rozkazovati.

Subordinace je šlechetné, ku všeobecnému dobru směřující podřízení vlastní vůle pod zákon a rozkaz.

Její přísné zachovávání jest k udržení vojenského řádu a pevného svazku moci válečné bezvýminečně potřebno — ona jest nejhlavnější podmínkou prospěšné činnosti vojska

63. Povinnosť subordinace týká se všech osob zbrojné moci a četnictva bez výminky, neaktivních pak v případech v bodě 50. naznačených.

64. Subordinace žádá, aby podřízený jakýkoliv rozkaz svých představených vykonal bezvýminečně, ochotně, v příslušném čase a tak dobře, jak podle jeho sil a panujících poměrů jest možno.

65. Před vykonaným rozkazem mohou se jen tehdy činiti námitky — předpokládajíc, že to okolnosti vůbec dovolují, — když podle rozumu podřízeného prospěch služby nutně toho žádá anebo vykonání rozkazu neodstranitelné, představenému však neznámé překážky v cestě stojí. Neuzná-li představený těchto námitek, buď rozkaz bez dalšího odmlouvání vykonán.

66. Jen tehdy, kdyby rozkaz jasně a zřejmě směřoval proti povinnostem přísahou slibeným, proti blahu mocnářství nebo proti službě, podobně kdyby žádal skutek trestním zákonem zapovězený, ať podřízený po zralém uvážení všech okolností poslušnosti odepře a nejbližšímu představenému o tom zprávu podá.

67. Kdyby vykonání rozkazu jedním představeným daného bylo osobním nařízením jiného představeného úplně anebo částečně zamezeno, má podřízený rozkazy, které byl dříve dostal, ohlásiti představenému, který později přišel; stojí-li však tento na provedení svých nařízení, jest podřízený povinen je vykonati.

Avšak v důležitých případech, jmenovitě před nepřítelem, jest podřízený oprávněn, vyprositi si ku své ochraně rozkaz písemný. Není-li možno jej pro okolnosti napsati, má se podřízený tím spokojiti, že představený jenom hodinu a místo rozkazu svým podpisem potvrdí a rozkaz před svědky nahlas udělí.

Podřízený, v důležitých případech mimo to také představený, jenž zakročil, jest povinen, řečené změny rozkazu co nejrychleji oznámiti onomu, jenž vydal rozkazy dřívější.

68. Přijde-li podřízený při vykonávání rozkazů do okolností, kterých představený, když vydával svá nařízení, předvídati nemohl a není-li ani času ani příležitosti žádati o rozkazy nové, pak má jednati — kdyby při doslovném vykonání obdrženého rozkazu očividně škoda vzešla — podle své povinnosti, svého rozumu a podle okolností, ale co nejvíce v duchu obdrženého rozkazu. Při tom převezme za své jednání všechnu zodpovědnosť na sebe a má co nejrychleji podati svému představenému zprávu, jak a proč jinak jednal.

69. Každý podřízený jest svému představenému, každý nižší vyššímu, v osobním i písemném jednání a to ve služebném i mimoslužebném poměru uctivosti povinen a této povinnosti, jíž také mezi osobami stejné šarže odpovídá uctivé a shovívavé chování k těm, kteří jsou v hodnosti starší, nebuď při nižádné příležitosti opomenuto.

70. O představených anebo vyšších špatně mluviti, jich jednání posuzovati anebo je dokonce v posměch uváděti jest naprosto zakázáno.

§. 12. Tresty (Strafen).

71. Voják má se uloženému trestu beze spěčování podrobiti a jej trpělivě snášeti.

72. Kdo byl disciplinárně potrestán, smí skrze dva kamarády v prvních 48 hodinách, když vězení nastoupil anebo trest mu byl oznámen, dáti cestou služebnou přednésti okolnosti, které byly podle jeho rozumu představenému, jenž trest uložil, neznámy a trest zmírniti mohou a může dáti za sebe prositi, aby se měl k nim zřetel.

73. Po uplynulém trestu vězení má se voják hlásiti ihned u svého přímého představeného a v 48 hodinách cestou služebnou při rapportě u představeného, jenž trest uložil.

Nemůže-li se u něho pro vzdálenosť místa hlásiti, hlásí se u nejvyššího ve stanici přítomného mezitímního představeného jenž to onomu vyššímu velitelstvu písemně oznámí.

§. 13. Prosby (Bitten).

75. Každá prosba buď dobře uvážena, aby představený nebyl zbytečně obtěžován.

76. Voják od kadeta-náměstka níže má každou prosbu svoji přednésti svému přímému představenému. Nemůže-li tento ani vyšší mezitímní představení prosbě jeho vyhověti, může ji teprve přednésti u velitelstva kompagnie.

Nevyhoví-li se pak ani zde oné prosbě, má prosebník na vůli, přednésti ji osobně — rovněž cestou služebnou — u velitelstva bataillonu, podle okolností u samého velitelstva regimentu.

77. Jen za jarní přehlídky skrze brigádníka anebo toho, kdo je k ní vůbec povolán, má každý voják ze souboru mužstva po učiněném vyzvání právo, svou záležitosť přednésti přehlížejícímu přímo i bez cesty služebné.

79. Prosby více osob ve společné záležitosti směji se přednésti jen skrze dva nejvyšší nebo v hodnosti nejstarší prosebníky, při osobách bez šarže jen skrze dva z nich samých Účastníci musí dříve zpraviti o tom mezitímní představené.

80 Členům vojska jest sice dovoleno, písemně aneb cestou audienční obrátiti se ve věcech privatních na milosť Jeho cís. a král

apoštolského Veličenstva; avšak žádosti k Jeho Veličenstvu, které jakýmkoli způsobem se vztahují ke službě, smějí se podati jen se svolením přímého představeného velitele vojskového anebo jiného samostatného funkcionáře a v žádosti samé buď výslovně podotknuto, že této podmínce učinilo se zadost.

81. Kdo chce věnovati spisy anebo umělecká díla Jejich Veličenstvům jakož i členům svrchovaného císařského rodu, kdo chce podati žádosť nebo věnování cizím mocnářům a členům jejich rodin, dále pak i cizím vládám, musí si především vymoc, povolení říšského ministerstva války.

§. 14. Stížnosti, (Beschwerden).

82. Všem osobám vojenským náleží právo vésti si stížnosť, bylo-li jim ukřivděno.

83. Každý představený, který má právo rozsuzovati, jest povinen vyhověti odůvodněným stížnostem.

Vážnosti představeného nemůže býti na ujmu, ba slouží mu spíše ke cti, vyhoví-li svědomitě této povinnosti spůsobem, jenž se srovnává s jeho postavením a s okolnostmi a to i tehdy, kdyby stížnosť čelila proti němu samému.

84. Bezdůvodná žaloba, ve které někdo ze svéhlavosti pokračuje, ačkoli byl poučen, buď jako zneužívání práva stěžovacího, hlavně vede-li se tvrdošijně několika instancemi, potrestána a propadá dle okolností disciplinárnímu anebo soudnímu stíhání trestnímu.

85. Aby se předešlo všelikému přenáhlení, smějí se stížnosti přednésti z pravidla teprvé v den po příčině následující.

Na obdržené rozkazy smí si voják stěžovati teprvé když je byl vykonal, na uložené tresty disciplinární, když je byl přestál.

Proti so dně uloženým trestům jest dovoleno pouze odvolání, jaké předpisuje trestní řád.

86. Voják od kadeta-náměstka níže hlásí se u svého přímého představeného, chceli nějakou stížnosť přednésti. Nemůže-li tento ani také vyšší mezitimní představení stížnosti jeho vyhověti,

může ji přednésti u velitelstva kompagnie. Nevyhovi-li se ani zde oné stížnosti, má stěžující právo cestou služebnou vyprositi si rozhodnutí velitelstva bataillonu, po případě i regimentu, však má dříve pokojně a bez vášně si rozvážiti, jaké vysvětlení nebo poučení mu dali představení mezitimní.

87. Jen v případě bodem 79. naznačeném jest mužstvu právě jako při přímých prosbách dovoleno přednésti stížnosti i bez cesty služebné.

89. Při stížnostech více osob ve společné záležitosti ať se jedná dle ustanovení v bodě 79 obsaženém.

90. Vede-li se ústně stížnosť za více osob, smí ze zástupců podle bodu 79. povolaných mluviti jen nejvyšší nebo v hodnosti nejstarší, z ostatních však jenom ten, jenž byl k tomu vyzván.

§ 15. Obcování s představenými (vyššími). [Verkehr mit Vorgesetzten (Höheren)].

92. Před početím jakož i po ukončení každého ústního jednání s představeným nebo vyšším ať se vzdá vojenský pozdrav podle ustanovení cvičebného řádu (Exercier-Reglement).

93. Představený (vyšší) buď osloven slovem »pane« a označením šarže své (byť i titulární), ač nenáleží-li mu titul: »Veličenstvo«, »císařská nebo královská výsosť«, »výsosť«, »excellence« »jasnosť« anebo »osvicenosť«. Titul »výsosť«, »jasnosť« anebo »osvicenosť« náleží ve službě jenom generálům (admirálům).

C. a k. generálové (admirálové) od podmaršála (viceadmirála) výše — nepřináleží-li jim jiný ze shora uvedených titulů — buďtež osloveni ode všech osob zbrojné moci a četnictva od generalmajora (V. třídy hodnostní) níže titulem »excellence«.

Ať už jest podřízený (nižší) ku představenému (vyššímu) v jakémkoli poměru osobním, přece nesmí ve službě užiti jiného než-li shora naznačeného osloveni a slova »vy« (Sie).

Osoby ze souboru mužstva mají se zachovati k vojenským, námořnickým a zeměbraneckým duchovním a úředníkům, kterým jako podřízení podrobeni nejsou, jako nižší.

94. Osoby, kterých představený (vyšší) osobně dobře nezná, ať počnou své zprávy, prosby a pod. vždy uvedením šarže a jména svého.

Při ústním jednání s vyššími souboru bojovnického — u ostatních vyšších ve vlastní skupině souborové — jakož i se všemi představenými ať při zprávách a prosbách užije se vždy slova »poslušně« (gehorsamst)

95. Každá zpráva (Meldung) musí býti jasná a důkladná.

Pokud vůbec možno, má i mužstvo vyřizovati zprávy v řeči německé.

Nemohou-li se ústní důležité zprávy osobně vyříditi, ať je ten, který je má dodati, nejen před odchodem, ale i po návratu svém opakuje

96. V písemném jednání buďtež zachována pravidla jednacího řádu (Geschäfts-Ordnung).

Před nepřítelem jakož i při všech příležitostech, kde jest důležito, aby byla udána doba, buď ku každé zprávě připojena hodina, minuta a čas denní, kdy byla zpráva ona odeslána.

97. Povinnosti stavu vojenského přísně žádají pravdomluvnosť a spolehlivosť v každém služebném jednání. Jich opomenutí má za následek zodpovědnosť tím těžší, čím větší škoda povstala

Nesprávná udání, která se stala ze zlého úmyslu, jakož i vědomé jejich další podání podrobeno jest podle okolností i trestnímu řízení.

Hlava IV.

Jak se zachová představený (vyšší).
Verhalten des Vorgesetzten (Höheren).

§. 16. Disciplina (Disciplin).

98. Disciplina zahrnuje v sobě zakořeněnou ve vojsku subordinaci, věrnosť k povinnostem a pořádek.

Ona žádá, by představeni s neoblomným úsilím udržovali

kázeň a prováděli rozkazy, podřízení pak aby přesně poslouchali; ona žádá od jedněch i druhých úctu před zákonem a povinností až do nejvyššího sebezapření

Tak jako subordinace zahrnuje i disciplina v sobě osoby všech stupňů zbrojné moci a četnictva, všechny sbory vojskové a armádní — celé složení moci válečné. Ona nejvíce rozhoduje, jakou má válečná moc v sobě cenu a jakých skutků je schopna.

99. Základem disciplíny u vojska jest, aby byl voják přiměřeně vychován k bezvýminečné poslušnosti, ke svědomitému konání povinností a nejpřísnější důkladnosti i v podrobnostech služby (v detailu).

Disciplina žádá, aby byl každý nevyhnutelně a důrazně potrestán, kdo vydaných rozkazů a předpisů řádně neplní.

Disciplina celých vojskových a armádních sborů docílí se těmitéž zásadami, hlavně pak tím, že velitelé jsou rozhodní, přísní ale zároveň spravedliví, že všechny šarže svorně působí a představení dobrým příkladem předcházejí.

100. Kde jest disciplina už zakořeněná, tam budiž pevnou rukou a ustavičnou péčí za všech okolností udržována; kde ji však není, buď příčina vypátrána a je-li toho třeba, disciplina třebas i nejpřísnějšími prostředky obnovena.

K tomu účelu má představený trestní prostředky a před nepřítelem ještě mimořádná práva. (Hlava XXI).

§. 12. Jak se nakládá s podřízeným (nižším). [Behandlung der Untergebenen (Niederen)].

101. S podřízeným má se nakládati spravedlivě a přívětivě, zároveň pak důsledně a povaze jednoho každého přiměřeně.

Takové nakládání budí důvěru a oddanosť a podporuje onen vliv, kterého představený v těžkých příhodách a v rozhodných chvílích tak velice potřebuje.

Ať se proto představený snaží poznati podřízené své podle jejich povahy, duševního nadání a náklonnosti, ať s nimi cítí a vzdělává i povzbuzuje jejich ducha i srdce.

102. Při vší přívětivosti ať netrpí představený ani sebe menší odchýlky od předpisů a rozkazů a nepřipustí přílišnou důvěrnosť.

On musí znáti vážnosť svou u podřízených za všech okolností udržeti.

103. Svědomité konání povinností, pořádek a správnosť staňtež se válečníkovi zvykem.

Vojenská služba provádí se s ostrostí a kde toho potřeba káže, zakročí se v čas i s přísností, kteráž však nemá nikdy tak daleko sáhať, by s podřízeným se jednalo způsobem důstojnosť jeho ponižujícím.

Nestranností a vytrvalostí bez necitnosti a náruživosti zachovává se prospěch služby a zvýšuje vážnosť představeného.

104. Buď pečováno co nejvíce, by byl podřízený pro válku důkladně vychován a pokračuj se při tom s trpělivostí, methodou a vytrvalostí.

S válečným výcvikem třeba také buditi zároveň válečného ducha, vštěpovati už mladému vojáku náklonnosť k jeho povolání a upevňovati jeho oddanosť k císaři pánu a ku vlasti.

105. Povinností každého představeného jest, aby spravedlivým prosbám a stížnostem vyhověl.

106. Malicherné poručníkování nad podřízenými a neoprávněné míchání se do jich samostatnosti budí nevrlosť a škodí službě; kdo překročí práv svých jakož i ten, jenž vydává rozkazy, které očividně se službou nijak nesouvisí, poškozuje disciplinu a buď za to potrestán.

107. Ať podněcuje představený také neustále ctimilovnosť a sebevědomí svých podřízených a využitkuje těchto vlastností ku prospěchu služby.

Pochvaly a pokárání, odměny a trestu vhodně užiti svědčí o porozumění a rozvaze.

Kde ani varování ani napomínání nespomahá, hlavně však kde se jeví neposlušnosť a nedostatečný cit pro povinnosť, tam třeba trestati.

Nikdy však nemá se trestati z osobní nechuti anebo spůsobem, který svědčí o zášti.

Dosavádní chování a vzdělání vinníkovo, pak i to, jaký asi účinek bude trest míti, jakož i polehčující nebo přitěžující okolnosti rozhodují, jaký a jak veliký trest má představený vyměřiti.

Tresty buďtež uloženy teprvé po zralém uvážení, však nikoli v prvním rozčilení; ale pak se mají také jen výminečně úplně nebo částečně odpustiti, jsou-li pro to důležité, teprvé později seznané důvody.

108. Vážnosť šarži buď zachována i tehdy, kdyby se nacházely v poměru podřízeném.

Má se proto s nimi nakládati vždy s náležitým ohledem na jich postavení a nesmí se jim v přítomnosti podřízených (nižších) anebo osob cizích — leda kdyby to jinak již nešlo — nic vytýkati nebo domlouvati, hlavně pak ne způsobem nešetrným.

109. Představený má každého podřízeného osloviti slovem »vy« (Sie).

Právě tak zachovají se vyšší k nižším.

110. Ve službě neužívej žádný představený (vyšší) k podřízeným (nižším) jiných spůsobů v obcování nežli těch, které jsou naznačeny v bodě 109.

§. 18. Jak třeba vojáka i materialu (látek) šetřiti a je zachovati (Schonung und Erhaltung von Mann und Material).

111. I když v rozhodné chvíli musí se síly válečné co nejvíce napnouti a využitkovati, jest přece jednou z nejdůležitějších povinností každého představeného, aby vojáka i materialu šetřil a je zachoval, jakož i o blaho svých podřízených pečoval, pokud to není účelu válečnému na ujmu.

Dobrá strava a oděv, přiměřené obydlí, náležitá péče o zdraví, kteréž třeba s rozvahou stále otužovati, pořádek jakož

i svědomité vykonávání všech předpisů, které pojednávají o zachování materiálu, jsou nejdůležitějšími prostředky, jak by představení této důležité úloze dostáli a síly válečné co nejúplněji a ve stavu k boji schopném proti nepříteli přivedli.

Z té příčiny třeba míti především také na paměti, by bylo vojsko bezprostředně před neobyčejnými námahami tělesnými posilněno jídlem, pitím a odpočinkem.

§. 19. O rozkazování (Befehlgebung).

112. Každý rozkaz buď srozumitelný a zároveň co nejkratší a nejurčitější.

By se předešlo všelikému nedorozumění, mají se dáti důležité ústní rozkazy opakovati od toho, kdo je dostane nebo dále má dopraviti.

113. Důležité příkazy mají se vydati písemně, možno-li s udáním doby (hodiny, minuty, času denního), kdy byly odeslány; kde to poměry žádají nebo dovolují, hlavně před nepřítelem, mají býti kromě toho vyhotoveny dvojnásobně a rozličnými cestami na své místo odeslány.

114. Vydané rozkazy nemají se nikdy bez dobrých příčin měniti. Určitosť a jistota v rozkazování vzbuzují důvěru; časté kolísání a měnění svědčí o nerozhodnosti a nedostatečné stálosti.

Uzná-li představený toho potřebu, by změnil důležitý rozkaz, který před tím obdržel některý z jeho podřízených od jiného představeného, v té chvíli právě nepřítomného, má se to k ochraně podřízeného státi písemně. Není-li to pro krátký čas možno, má se představený zachovati tak, jak jest v bodě 67. vyznačeno.

115. By mohl velitel rychle a bez dlouhých okolků všechny rozkazy rozšířiti, má znáti byty svých přímo podřízených velitelů a orgánů, dále má každý četový velitel znáti domy, kde mužstvo jeho jest ubytováno.

Představení pak ať oznámí vždy své byty svým přímým podřízeným, by všechny nutné zprávy mohly býti bez odkladu podány.

§ 20. O zastupování ve velitelstvu (Stellvertretung im Commando).

116. Není-li velitel přítomen nebo ku službě schopen, má — na krátkou dobu — z podřízených, v místě se nalézajících, převzíti velitelstvo ten, jenž organisačně podle šarže a hodnosti po něm přijde.

Na delší dobu přejde zastupování na onoho ve služebném obvodě velitelově přítomného podřízeného, kterému organisačně náleží anebo který případným nařízením příslušného úřadu k tomu jest určen.

Sejdou-li se vojska nebo ústavy, které nejsou v žádném společném svazku organickém, má převzíti rozkaz — nastane-li potřeba jednotného velení a není-li o to jinakým spůsobem postaráno — velitel dle šarže nejvyšší, po případě dle hodnosti nejstarší.

Při stejné šarži a hodnosti rozhoduje služebná přednosť v bodě 57. ustanovená.

Hlava V.

Předpisy o kasárnách a bytech.
Kasern- und Quartier-Vorschriften.

§. 21. Pořádek v kasárnách (Kasern-Ordnung).

117. V každých kasárnách má nejvyšší z velitelů vojskových sborů (oddílů) v kasárnách těchto ubytovaných, velitelstvo kasární (Kasern-Commando).

118. Když se přikazují vojskům místnosti v kasárnách, přihlíží se co nejvíce ku potřebám každého vojskového druhu a zachová se dle možnosti taktický svazek.

119. Velitel kasární přikáže každému poddílu seřadiště (Formirungsplatz), určí počet ordonnancí ku střežení kasárních vchodů potřebných [ordonnancí u vrat (Thor-Ordonnanzen)] jakož i sílu stráže, ku stejnému účelu a k udržování rozličných jiných postů potřebné [stráž kasární (Kasern-Wache)] a postará se také o všechna opatření, jakých pořádek a bezpečnosť žádají.

120. By oheň tak snadno nepovstal, jest zakázáno na půdách, ve furážních komorách, v konírnách a jiných místnostech, kde by mohlo něco snadno chytnouti, kouřiti anebo s nechráněným světlem choditi.

V kuchyních pro mužstvo (Mannschaftsküchen) a v kamnách oheň po retrét se uhasí; dvířka do kominů na půdách buďte stále zavřená.

121. Vypukne-li oheň v kasárnách, dá se ihned signál k požárovému poplachu (Feuerlärm) a není-li žádného vyššího představeného na místě, má se užiti za vedení dozorné šarže kasární (Kasern-Inspections-Charge) všech možných prostředků, by byl oheň uhasen.

Kde jsou sbory hasičské, dá je dozorná šarže kasární ihned avisovati a oznámí to zároveň také veliteli kasárnímu, místnímu (Platz-Commandant) a vojenskému veliteli staničnému (Militär-Stations-Commandant), po případě také direkci ženijní (její orgánům).

Jakmile sbor hasičský anebo, kde žádného není, některý orgán ženijní direkce na místo se dostavil, mají se jim práce hasicí úplně přenechati i mají se co nejvíce u provádění svých nařízení podporovati.

123. K čemu se jednotlivých místností používá, označí se nad jejich vchodem tabulkami s nápisem tohoto vzoru:

18 centimetrů

.....regiment..... .....kompagnie

.....četa

Světnice pro mužstvo (Mannschafts-Zimmer)

(účetní poddůstojník, kuchyň, magacín, konírna atd.)

(30 postelí)
(20 koní)

26 centimetrů

124. Chodby, schody, záchody, průjezdy u vrat a dvory v kasárnách musí býti od soumraku po celou noc osvětleny.

Ve vyšších patrech nesmí se konati ve světnicích a na chodbách žádná cvičení, kterými se stavení otřásá.

Dříví štípati nebo kamenné uhlí roztloukati dovoleno jest jenom na dvoře a ve sklepích.

Otevřená okna náležitě se upevní, za prudkého větru pak zavrou.

112 Uvnitř, jakož i poblíže kasáren má býti čisto. Smetí, popel a hnůj smí se dávati jenom na místa k tomu určená odkudž se musí v čas odkliditi.

Nepotřebná sláma na vhodná místa se složí a co nejdříve z kasáren odstraní.

Studně a jich okolí buďtež držány se zvláštní péčí v čistotě podobně i záchody.

Třeba nepřetržitě pozorovati, jaká jest voda k pití a častěji zkoumati, není-li snad zdraví škodlivá.

Plynovod nebuď nikdy porouchaný.

V kasárnách a bytech smí se střileti kromě z domácí ručnice (Zimmergewehr) pouze na místech, kde se učí jízdě a to jenom v té míře, pokud jest toho k výcviku koní třeba.

Avšak v konírnách nesmí se střileti ani z ručnic domácích.

126. Rodiny v kasárnách ubytované ať přidržují služebnictvo své, by předepsaný pořádek přísně zachovávalo.

Chtějí-li osoby ze souboru mužstva dáti někomu u sebe nocleh, potřebují k tomu dovolení velitelstva kasárního.

127 Vstup do kasáren z pravidla dovolen jest jen osobám v nich ubytovaným a osobám ve vojenské uniformě, pro ostatní buď přiměřeně dle okolností obmezen, lidem nepořádným a podezřelým jakož i tulákům na všechen způsob zabráněn.

129. Jídla a nápoje smějí prodávati v kasárnách jenom najatí markytáni anebo kde žádných není, obchodníci, kteří mají k tomu od velitele kasárního dovolovací list (Erlaubnisschein)

Velitelstvo kasární určí hodinu, kdy se mají zavříti místnosti výčepní a dává dohlížeti ku prodavačům, by dávali zá-

konně ustanovenou míru a váhu, prodávali jenom zboží úplně dobré a mužstvo žádným spůsobem nešidili.

§. 22. Pořádek ve světnici (Zimmer-Ordnung).

132. Kolik lidí má býti ve světnici za obyčejných okolností ubytováno, buď tak vypočtěno, by přišlo na každého muže 15·3 kubických metrů prostory vzduchové a nejméně 4·5 — pro každého s třídníky a vojáky společně ubytovaného poddůstojníka nejméně 6·2 — čtverečních metrů podlahy. Toto normalní rozložení (Normal-Belag) smí se překročiti jen v čas nevyhnutelné potřeby, buď však podle platných o tom předpisů nejméně o třetinu zmenšeno, blíží-li se nebo vystoupí-li náhle nějaká nemoc epidemická.

133. Při rozdělování mužstva do místností poddílu přikázaných buď svazek četový (Zugsverband) dle možnosti zachován.

134. V každé místnosti, kdež jest mužstvo ubytováno, má nejvyšší šarže, po případě spůsobilý voják »velitelstvo ve světnici« (Zimmer-Commando).

»Velitel ve světnici« (Zimmer-Commandant) jest odpovědný za disciplinu, pořádek a čistotu ve své světnici.

Jsou-li poddůstojníci zvlášť ubytováni, musí býti přece ve větších světnicích ubytován na každých 20 až 30 mužů jeden poddůstojník.

Co se pořádku a čistoty týče, má četař ve všech jeho četě přikázaných místnostech vésti vrchní dozor, při čemž přidělených kaprálů a třídníků přiměřeně upotřebí a každého z nich přidrží, by konal své povinnosti.

135. Ku pracím, které se týkají pořádku ve světnici, jako k zametání, topení, rozsvěcování, přinášení vody kommanduje velitel ve světnici z počtu vojáků bez všeliké šarže v oné místnosti ubytovaných denně jednoho vojáka — mimo kadety a jednoroční dobrovolníky — za »ordonnanci ve světnici« (Zimmer-Ordonnanz), která ostatně nemá býti ve volné vycházce obmezována, když byla povinnosti své už vykonala.

136. Kde poddůstojníci (kadeti) bydlí společně, má v každé

světnici nejvyšší z nich »velitelstvo ve světnici«; »ordonnance ve světnici« dají k nim střídavě ony čety, k nimž tyto šarže (kadeti) náleží.

137. Jsou-li ve světnicích pro mužstvo postele pro poddůstojníky odděleny, přikáži si jim také; jinak vyvolí si velitel ve světnici vzhledem ke svým služebným pracem místo nejvhodnější, a kde prostora dovoluje má býti nejbližší postel pro mužstvo nejméně 1·3 metru od jeho postele vzdálená.

138. Na vnitřní straně vstupních dveří zavěšena buď »lista světničná« (Zimmerliste) tohoto vzoru:

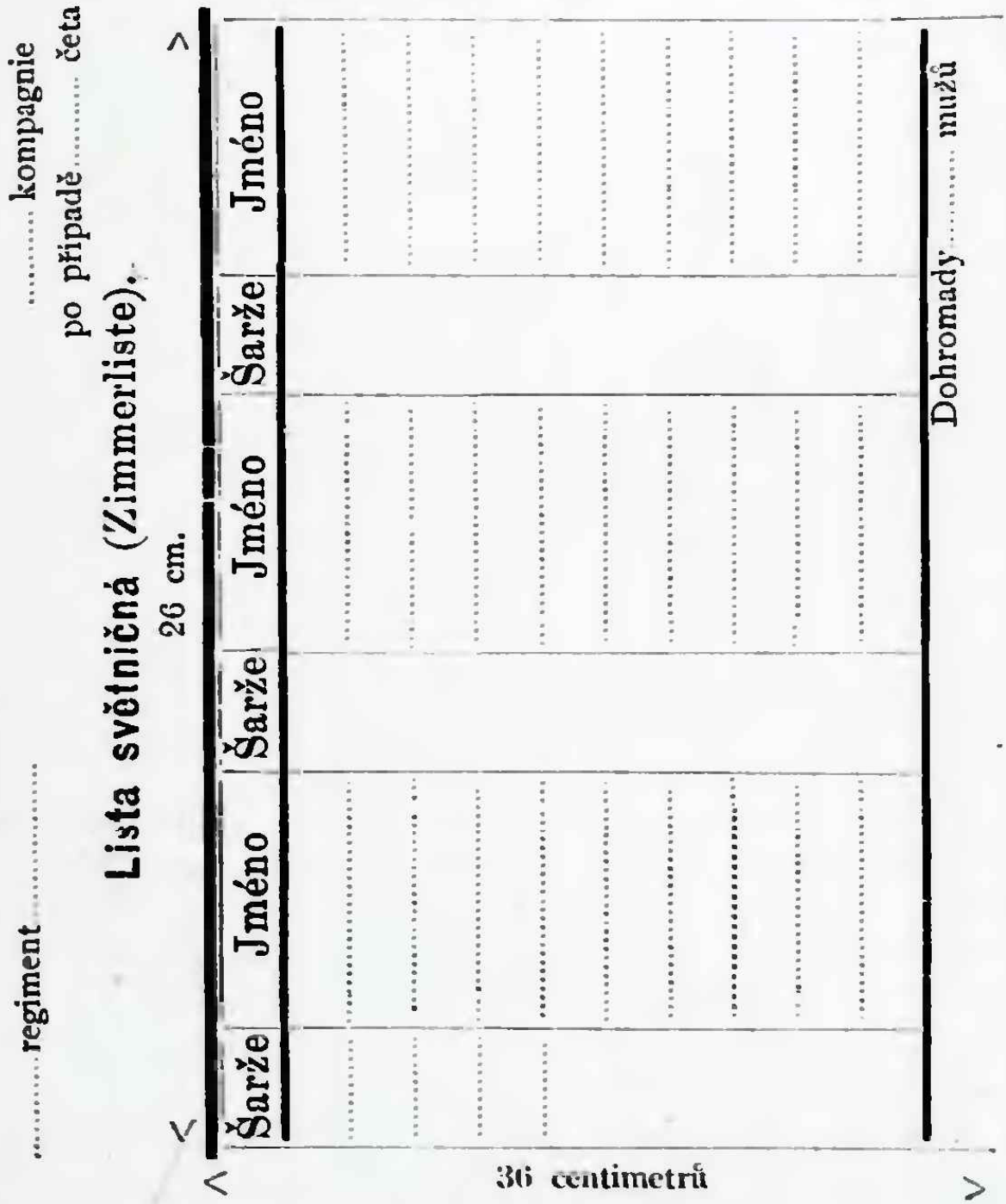

Vedle jmen představených ve stanici bydlících buď udán také jejich byt.

Pod touto listou připevní se seznam ložního náčiní a ostatního nářadí ve světnici se nalézajícího.

139. Velitelé ve světnici převezmou podle seznamu označené věci od svých podřízených velitelů a zůstanou odpovědni za ně jakož i za to, že budou stěny, okna, dvéře, podlahy, kamna a všechno ostatní nářadí ve světnici čisty a vždy v dobrém stavu.

Bylo-li ve světnici něco poškozeno, jest velitel světnice po-

Jména představených generálů, štábních a vrchních důstojníků

Nejsvrchovanější pán vojenství (Allerhöchster Kriegsherr):
Říšský ministr vojenství (Reichs-Kriegs-Minister):
Generální inspektor vojska (General-Inspector des Heeres):
Generální inspektor zbraně (vojska) [General-Inspector der Waffe (Truppe)]:
Sborový (vojenský) velitel (po případě: a kommandující generál v N.) [Corps- (Militär) Commandant (eventuell-: und commandirender General in N.)]:
Náměstek kommandujícího generála (je-li jaký) [Stellvertreter des commandirenden Generals (eventuell)]:
Vojskový divisionář (Truppen-Divisionär):
Brigádník (Brigadier):
Velitel regimentu (Regiments-Commandant):
Velitel bataillonu (Bataillons-Commandant):
Velitel kompagnie (Compagnie-Commandant):

Shromaždiště bataillonu (Sammelplatz des Bataillons):

Seřadiště kompagnie (Formirungsplatz der Compagnie):

vinen ihned to oznámiti a zároveň příčinu udati; stalo-li s poškození svévolně, pátrá po vinníku.

140. Když se postele vhodným způsobem vojákům přidělí, přispívá to velice k tomu, že je stále mezi mužstvem pokoj a pořádek. Při tom budiž přihlíženo, by rekruti a lidé méně spolehliví dostali postele vedle vojáků, kteří jsou určeni, by je poučovali a k nim dohlíželi.

Není-li to proti služebným poměrům, mají se mužům, kteří pro přátelství, stejné vzdělání anebo stejnou řeč mateřskou o to žádají, přikázati postele vedle sebe.

Hudcům (Spielleute) dají se postele poblíže dveří.

Přikázané postele nesmí se měniti, leda by to velitel ve světnici dovolil.

141. Postele postaví se s hlavami rovnoběžně se stěnou 16 cm. od ní vzdáli, po dvou vedle sebe tak, by zůstalo mezi postelema ku stejnému páru patřícíma nejméně 16 cm. a mezi dvěma páry posteli nejméně 40 cm. místa.

142. Nad hlavami každé postele buď zavěšena tabulka 11 cm. dlouhá a 8 cm. široká, na které jest napsána šarže a jméno příslušného muže.

143. Postelní náčiní pečlivě se šetří, vždy v čistotě udržuje, častěji provětrává a vyklepává. Poslamky vyměňují se za čisté měsíčně, ostatní náčiní posteiní podle potřeby.

V posteli nesmí býti žádné věci uschovány.

Ve dne se obrátí slamník rozparkem dolů, poduška položí se ve hlavách postele na slamník. Na podušku (Kopfpolster) položí se letní pokrývka (Sommerdecke), na ni prostěradla (Leintücher) a zimní houně (Winterkotzen) podle tvaru a velikosti podušky řádně složené. Nemá-li mužstvo zimních houní, složí prostěradla pod letní pokrývku.

Po namáhavých marších, cvičeních a službách jest dovoleno i za dne lehnouti si na postel, avšak třeba obuv zouti anebo něco podložiti, by postel nebyla zašpiněna.

144. Zbraně, střelivo, výzbroj a montur ať se chovají tak, by se jich mohlo vždy upotřebiti a byly okamžitě při ruce.

Při tom buď zachován tento pořádek:

A. U vojsk pěších (Bei den Fusstruppen).

Ručnice, pionérské nářadí a bubny pověsí se na chodbách na rohatiny (Rechen) k tomu určené, kdyby to však nebylo možno, ve světnicích vedle lůžek příslušných lidí.

V prvním případě buď v levo vedle každého hřebíku na cedulce napsáno jméno muže, u ručnic také jejich čísla. Bubny visí poblíže vchodu do světnic, kdež jsou hudci ubytováni.

Na rohatinách pro oděv (Montursrechen) visí nad prostředkem každé postele tornistra a polní láhev, vedle s jedné strany nábojnice (Patrontasche) a přes ni opas se zbraní poboční (Leibriemen mit dem Seitengewehre), s druhé strany plášť s podšívkou do vnitř a s ohrnutým límcem — v prostředku řemínkem plášťovým (Mantelriemen) na přesku stažený; signálka buď pověšena přes plášť.

Části oděvu, kterých nemá mužstvo na sobě, řádně složí na prkénko na chléb [(polici) Brotbrett] v tomto pořádku: vespod kalhoty, na ně kabát (blusu), živůtek (Aermelleibel) a konečně čáku (klobouk) se štítkem ku předu; po obou stranách oděvu leží chleb, vařidla (Kochgeschirre), má-li je mužstvo u sebe, a šálek na jídlo (Essschale) se dnem vzhůru, přes tornistru pak nákrčník (Halsbinde).

Střevíce (boty) stojí pod hlavami postele s podpadky ku stěně.

Chlebník (Brodsack) visí za hlavami postele; čapka leží ve hlavách postele na zimní houni (na letní pokrývce); má-li mužstvo u sebe rukavice (Fäustlinge), dá je pod čapku.

B. U kavallerie (Bei der Cavallerie).

Zbraně — kromě revolveru — signálky a pionérské nářadí uloží se podobně jak u vojsk pěších.

Na rohatinách na oděv (Montur-Rechen) visí: nad prostředkem každé postele tornistra zavazadelní s kolíkem na koně a se spěnačkami (Packtornister mit dem Pferdepflocke und den Fussfesseln), polní láhev a ohlávka, vedle těchto věcí s jedné strany nábojnice, dále revolver v bambitnici (Revolvertasche) uložený, s druhé strany pak plášť — podobně jak u vojsk pěších — a napájeci košík.

Části oděvu, kterých nemá mužstvo na sobě — složené v tomtéž pořádku jak u vojsk pěších — a provaz na pici (Futterstrick) obalí se pytlem na oves a položí na prkénko na chléb (Brotbrett).

Také přikrývky na hlavu (Kopfbedeckung), rukavice, chléb, vařidlo a šálek na jídlo jsou na témž místě jak u vojsk pěších. Vedle šálku na jídlo leží táborní sekerka (Lagerhacke).

Tornistra na obrok s nářadím na čidění koní (Pferdeputzzeug) visí za hlavami postele.

C. U dělostřelectva (Bei der Artillerie).

Na rohatinách na oděv visí nad prostředkem každé postele polní láhev a vedle ní zbraň poboční.

Části oděvu, přikrývky na hlavu, rukavice, chlebník, chléb, vařidla, šálek na jídlo a signálka jsou uloženy jak u vojsk pěších.

Žíněný chochol položí se na kabát.

Tornistra (tornistra zavazadelní) pověsí se přes polní láhev, nábojnice a revolver (v bambitnici uložený) přes tornistru zavazadelní.

Pevnostní dělostřelectvo uloží ručnice a nábojnice právě tak jako vojska pěší.

D. U vojska trénového (Bei der Train-Truppe).

Podobně jak u dělostřelectva.

145. Ručník, kterého voják právě užívá, visí za pláštěm na rohatinách pro oděv.

Ostatní věci, které voják podle předpisu míti musí, uschová v chlebníku a v tornistře.

Jiné věci vojákovy jsou složeny v kufrech nebo v podobných truhličkách, kteréž se umístí pod hlavami postele.

146. Nádoby na vodu (konve) stojí přikryty před světnicí poblíže dveří; jenom tehdy, kdyby voda venku mrzla, postaví se ve světnici samé ku dveřím.

147. Světnice mají se denně, kdykoliv jest toho potřeba, — avšak na všechen způsob ráno a po obědě — zamésti a dostatečně provětrávati; kde není zvláštního provětrávacího zařízení, musí se provětrávati častým otvíráním oken a dveří, hlavně v době, kdy jest mužstvo zaměstnáno mimo světnice.

Prach a pavučiny se smétají, podlahy, okna, dvéře, stoly, lavice, prkna z posteli a prkénka na chléb častěji se umývají a plyvátka čerstvým pískem naplňují.

Možno-li, mají se podlahy čistiti jenom namokřeným pískem, jenž se pak ihned zamete.

Nebuď trpěno, aby ve světnici podlahy se polévaly, prádlo pralo a sušilo, se vařilo a vůbec něco dělalo, čímž by škodlivé výpary povstaly.

Velitelé ve světnicích přihlížejte přísně k tomu, aby se topilo v kamnech s náležitou opatrností; závory v rourách u kamen musí býti otevřeny, jakmile mužstvo k odpočinutí si lehá.

148. Opatření vztahující se k čistotě a pořádku v obydlích buďtež vůbec obmezena na onu míru, jaká s ohledy zdravotními a vojenskými se srovnává; nad tuto míru nemají býti nikdy rozšířena v té míře, že by mužstvo s nechutí prodlévalo ve svém obydlí.

149. Tyto uvedené předpisy, týkající se pořádku a čistoty, ať se zachovávají i při porůzném ubytování (Einzeln-Einquartirung), pokud to podle okolností bez všeliké újmy ubytovníků (Quartierträger) jest možno.

150. Vstoupí-li důstojník do světnice, v níž jest přítomno více mužů, zvolá ten, který ho první zahlédl: »Habt Acht!«

Mužstvo obrátí se obličejem proti vstupujícímu a každý vezme postavu na místě, kde právě jest, velitel ve světnici jde

důstojníku vstříc, hlásí se mu ve své vlastnosti, aniž by se dříve opásal zbraní poboční anebo vzal na hlavu.

§. 23. Světnice churavců (marodů) (Maroden-Zimmer).

151. Aby lehce nemocní, kteří podle všeho brzy se uzdraví a žádného obzvláštního ošetřování nepotřebují, nemusili býti hned dáni do nemocnice, jsou zařízeny dle možnosti v každých kasárnách pro každý vojskový sbor zvlášť světnice churavců podle ustanovení »řádu pro službu zdravotní c. a k. vojska« I. díl §. 24.

153. I za porůzného ubytování buď o zřízení světnic churavců postaráno.

§. 24. O pořádku v konírnách (Stallordnung).

154. V konírně buď zachována čistota a pořádek.

Obyčejné stelivo buď z ní každého rána na místo k tomu ustanovené vyklizeno; o stálém stelivu platí zvláštní předpisy.

Svodnice (kanálky) v konírnách zavedené častěji se proplachují vodou.

Stáje z upěchované hliny a stáje dlážděné ať jsou stále dobře suchy a obnovují se dle potřeby.

Nářadí v konírně potřebné buď stále pohotově a vždy k úplné potřebě.

Mušle (žlaby) buďte vždy ve stavu dobrém udržovány a před každým krmením vyčistěny.

Každá konírna provětrává se co nejčastěji, ale tak, by koňstvo netrpělo průvanem.

155. Obrok uloží se mimo konírnu na místě bezpečném, by nemohl býti odcizen.

Seno a sláma pořádně se v komornách na obrok složí, oves pak možno-li ve truhle (ovesnici) uschová; v ní jest také zavřena mírka a sháněčka (Abstreichholz).

156. Sedlovi (Sattelzeug) a koňské postroje (Geschirre) uloží se v sedlárnách (postrojnách) [Sattel- (Geschirr-) Kammer]

anebo v kasárních chodbách na stojanech či na jiných vhodných místech a to tak, by jich mohlo mužstvo bez obapolného zmatku rychle upotřebiti; v levo vedle každého kusu buď pověšena cedulka, na které jest napsáno jméno muže a základní číslo koně.

157. Ti, kteří koně ošetřují, mají pečovati především o pořádek a čistotu v konírně. Proto se ustanoví v konírnách, kde stojí více koní na stání, z počtu těchto lidí denně potřebný počet »varet v konírně« (Stallwarten).

158. Povinnosti varet v konírně jest, aby ze všeho, co se děje v konírně, mohly vydati počet, koně neustále pozorovaly, jejich nezpůsoby zamezily a dohlížely, by si koně nijak neubližili.

Znečistěné stáje mají ihned vyčistiti a výkaly z konírny vykliditi.

Náhlé onemocnění nebo poranění koně musí neprodleně ohlásiti »dozornému kapráloví v konírně« (Stall-Inspections-Corporal) aneb poddůstojníku, kterému jest svěřena dohlídka na koně.

V noci mají varty v konírnách střídavě hlídati; kdež jest jenom muž jediný, buď ve své noční službě vystřídán.

Musí-li varta v konírně za nutnou potřebou ze stáje odejíti, ať se dá za své nepřítomnosti ve službě své od jiného muže zastupovati.

Co se týče odívání (adjustování), buď vartám v konírnách dovolena všechna možná pohodlnosť.

159. Vstoupí-li důstojník do konírny, kdež jest více lidí přítomno, zvolá ten, jenž ho první zahlédl: »Habt Acht!« Mužstvo obrátí se obličejem proti vstupujícímu a vezme tam, kde právě jest, postavu. Dozorné šarže (vojáci) v konírně a varty v konírně hlásí se ve svém obvodě jako takové.

Mužové, kteří jsou právě při ošetřování koní zaměstknáni neodkladnými pracemi, vykonají je dříve.

§. 25. Prohlídka kasáren a bytů (Kasernen- und Quartier-Visitirung).

160. Byla-li prohlídka kasáren a bytů opovězena, očekávají důstojníci a mužstvo visitujícího v nařízeném adjustování; ti, kteří mají u kompagnie službu dozornou, stojí po boku důstojníků (kadeta-náměstka) ke kompagnii náležejících, ostatní šarže dozorné po boku velitelů, jejichž orgány jsou.

Kde sejde se k uvítání prohlížejícího na témž místě více velitelů, od velitele praporního výše, připojí se k nim dozorné šarže společně v pořadí svých velitelů.

Kompagnijní velitelé očekávají prohlížejícího se svými důstojníky (kadetem-náměstkem) a dozornými šaržemi na počátku obvodu své kompagnie.

161. Když visitující přichází, dají hudci stráži kasárních anebo hotovostí ohlašovací signál, ač je-li pro příchod onoho visitujícího cvičebným řádem předepsán.

Velitelé od poddílového velitele výše jakož i dozorné šarže (vojáci) hlásí se u prohlížejícího na místě podle bodu 160. jim příslušném a doprovází jej ve svém ubytovacím obvodě.

162. Ve světnicích postaví se mužstvo po různu před své postele nebo mezi ně, velitel světnice pak poblíže dvéří, kuchaři zůstanou při práci v oděvu, jaký s jejich zaměstnáním se srovnává. Všechny ostatní osoby k vojsku ještě náležející zachovají se tak, jak jejich velitel nařídí.

163. Když prohlížející vstoupí, dají velitelé ve světnicích aviso »Habt Acht!«, hlásí se u něho ve své vlastnosti a zůstanou poblíže něho.

164. Při prohlídkách konírен stojí každý muž proti chodbě v konírně obrácen, po levé straně svého koně a drží ho za ohlávku. Ošetřuje-li muž dva koně vedle sebe stojící, drží v každé ruce jednoho. Varty v konírně vykonávají dle potřeby službu svou i mezi prohlídkou.

Když přijde představený do konírny, dá velitel poddílu aviso: »Habt Acht!«

165. Při ubytování porůzném (Einzeln-Einquartierung) očekávají vojáci visitujícího před svými byty, vzdají mu při jeho příchodu poctu a jdou před ním, chce-li vstoupiti do domů, světnic anebo koníren.

166. Po skončené prohlídce vlastního obvodu ubytovacího zůstane mužstvo ve svých světnicích, bytech nebo konírnách, dokud nepřijdou další rozkazy.

167. Přijde-li do kasáren bez opovězení představený, který jest vyšší nebo v hodnosti starší než-li velitel kasární, hlásí se u něho dozorný důstojník kasární (šarže zastávající dozornou službu kasární), poručí pak dáti signál, — ač je-li pro příchod tohoto představeného ve cvičebném řádě ohlašovací signál předepsán — vyžádá si dalších rozkazů a zpraví o nich kasárního velitele.

Vojsko zůstane při svém denním zaměstnání; ti, kteří mají u kompagnie službu dozornou a velitelé ve světnicích hlásí se u visitujícího teprvé, když vkročil v obvod jejich zaměstknání.

Dozorný důstojník kasární (šarže zastávající dozornou službu v kasárnách) doprovází prohlížejícího, neučiní-li toho kasární velitel sám, a zařídí podle jeho rozkazu anebo dle okolností podle svého rozumu, čeho je snad třeba.

Tato ustanovení platí stejnou měrou i pro případ, kdyby přišli nejsvrchovanější panstvo anebo členové nejsvrchovanějšího rodu císařského bez opovězení do kasáren.

Hlava VI.

O tom, jak se služba vůbec koná (Dienstbetrieb im allgemeinen).

§. 26. Denní pořádek (Tages Ordnung).

168. Aby obyčejné služby a zaměstnání konaly se pravidelně, mají velitelé sborů vojskových anebo osoby jinak k tomu povolané vydati ve smyslu platných předpisů a nařízení denní pořádek (Tages-Ordnung) — jenž se srovnává s dislokací a dobou roční, jakož i s požadavky výcviku.

169. Pořádkem denním oznámí se čas, kdy zaměstknání počíná a jak dlouho asi má trvati, kdy jest rapport vojskového velitelstva, kdy se menažuje, koně krmí a cídí, kdy jest oddělování stráží a prohlašování rozkazů. Podobně se pořádkem denním určí hodina a místo pro všelijaké práce a cvičení, které třeba všem poddílům konati společně.

Při tom věnuj se z pravidla theoretickému a praktickému vzdělání v zimě šest, v létě osm hodin denně.

§. 27. Budíček a retrét (Tagwache und Retraite).

170. Budíček jest signál, aby mužstvo vstalo a připravilo se k dennímu zaměstknání. Budíček bubnují (troubí) v garnisonách hudci (Spielleute) všech stráží a kasárních hotovostí, v táboře hudec hlavní stráže táborní (Lager-Hauptwache), v bytech pochodových (Marsch-Quartiere) hudec u stráže staničné v hodinu, kterou určí vojenský velitel staničný, po případě velitel táborní, na pochodech pak velitel vojskový.

Velitelé vojskovi jsou ostatně oprávněni i také v kasárnách a ve svém vlastním obvodě táborním nařiditi budíček výminečně v dobu jinou než jaká jest od vojenského staničného nebo táborního velitelstva všeobecně ustanovena, žádají-li toho zvláštní cvičení, práce nebo okolnosti.

Z pravidla buď budíček signalisován v létě v pět, v zimě v šest hodin.

171. Retrét jest znamením, aby se vrátil voják do kasáren, táboru a obydlí a bubnuje (troubí) se stejným způsobem jako budíček, avšak za obyčejných okolností v každý čas roční v devět hodin večer.

172. Na rozkaz vojenského staničného nebo táborního velitele může býti retrét za zvláštních příležitostí doprovázena vojenskou hudbou. Za tím účelem přivede plukovní tambur hudbu a všechny tambury příslušného pluku před stráž staničnou (hlavní).

V ustanovený čas dá velitel stráže vstoupiti ve zbraň;

všichni tambuři bubnují na místě několikráte retrét a pak se nařídí, aby hudba odtáhla.

Hudba táhne potom s tambury ulicemi už napřed ustanovenými a hraje po cestě jakož i na místech k tomu snad zvláště naznačených, kdežto v přestávkách bubnují tambuři retrét.

Pak podle nařízení vojenského staničného (táborního) velitelstva před staničnou (hlavní) stráží anebo před kasárnami (obvodem ubytovacím) oné hudby se nastoupí, odbubnuje a narukuje.

173. Ve zvláštních případech, hlavně když nepředvídané události nutně žádají, by byla vojska pohotově, mají vojenští staniční (táborní) jakož i všichni samostatní velitelé právo, dáti pro svá podřízená vojska bubnovati (troubiti) retrét i před ustanovenou dobou.

174. V hodinu, kdy jest retrét, má všechno mužstvo od kaprála níže do svých obydlí (na svá místa v táboře) se vrátiti, kromě těch, kteří mají dovolení déle venku zůstati.

Za obyčejných poměrů v míru smějí četaři, šikovatelé, kadeti-náměstkové, jakož i ostatní do těchto skupin náležející šarže zůstati venku dvě hodiny přes retrét.

Výborně zachovalým šikovatelům, kadetům-náměstkům a ostatním šaržím do stejné skupiny náležejícím mohou vojskoví a jiní samostatní velitelé (funkcionáři), dále odloučení velitelé oddílovi dáti také dovolenky (Erlaubnisschein), že smějí zůstati neobmezeně přes retrét venku.

Velitelé poddílovi a osoby se stejným právem trestním mohou ostatně v odůvodněných případech spolehlivým šaržím a vojákům v počtu podle okolností přiměřeně obmezeném dovoliti, že smějí zůstati přes ustanovený čas venku; avšak ať dají dotčení velitelé oněm šaržím a vojákům dovolenky (Erlaubnisschein). Po retrét musí býti u každé čety nejméně jeden poddůstojník nebo třídník doma.

Je-li někomu na základě předpisů nebo zvláštní dovolenky poskytnuta výhoda zůstati venku přes retrét a zneužije-li jí na

škodu svého zdraví a služby, může mu ji odejmouti velitel poddílový až do šesti týdnů, velitel oddílový až do desíti neděl; totéž mohou učiniti i ostatní osoby se stejným právem trestním. Vojskoví a jiní samostatní velitelé (funkcionáři), dále pak odloučení velitelé oddílovi mohou za uvedených okolností dotčenou výhodu každého času úplně nebo částečně, trvale anebo na určitou dobu odejmouti; totéž mohou tito jakož i vyšší představení za zvláštních okolností na čas nařiditi i pro veškeré podřízené mužstvo jako opatření ochranné (praeventivní).

175. Kdyby signál »retrét« byl několikráte opakován anebo v neobvyklé době dán, mají se všichni vojáci od kadeta-náměstka níže — i kdyby měli dovolenky v ruce — vrátiti neprodleně pod přísným trestem do svých kasáren (bytů).

§. 28. Dozorná (inspekční) služba (Inspections-Dienst).

177. Dozorné šarže (vojáci) mají jakožto orgány velitelů pečovati o to, aby vnitřní služba vůbec se konala a obzvláště aby pořádek v kasárnách a bytech byl zachován.

178. Kde jest více poddílů, oddílů a vojskových sborů pohromadě, vykonávají službu dozornou osoby tyto:

v každé kompagnii (eskadroně, batterii, batterijní divisi se sníženým souborem mírovým) jeden kaprál jako »kaprál ode dne« (Corporal vom Tage) a jeden třídník (u kavallerie voják) jako »dozorný třídník (voják)« [Inspections-Gefreiter (-Soldat)];

v každé eskadroně (batterii, batterijní divisi se sníženým souborem mírovým) kromě toho jeden kaprál jako »dozorný kaprál v konírně« (Stall-Inspections-Corporal) a jeden voják (předstřelec) jako »dozorný voják (předstřelec) v konírně« [(Stall-Inspections-Soldat (Vormeister)];

v každé trénové eskadroně se souborem mírovým vykonává všechnu dozornou službu jenom jedna šarže (po případě jeden voják);

v každém bataillonĕ (v každé divisi), jakož i v každém půlbataillonĕ, který je pro sebe zvlášť ubytován, jeden šikovatel

strážmistr, ohněstrojce) jako »dozorný šikovatel (strážmistr, ohněstrojce)« [Inspections-Feldwebel (Wachtmeister, Feuerwerker)];

v každém pro sebe ubytovaném, odloučeném anebo samostatném bataillonĕ (divisi), jakož i v každém bataillonĕ (divisi) souboru válečného mimo to ještě jeden subalterní důstojník (kadet-náměstek) jako »dozorný důstojník praporní (divisní)« [Bataillons- (Divisions-) Inspections-Officier];

pro 2 nebo více bataillonů, 4 nebo více eskadron (batterií) téhož pluku, jsou-li s plukovním štábem v jedné stanici ubytovány, jeden hejtman (ritmistr) jako »dozorný důstojník plukovní« (Regiments-Inspections-Officier).

V kasárnách, kde leží pouze jeden bataillon, vykonává dozorný důstojník praporní, v kasárnách, kde leží ještě méně vojska, nejvyšší šarže dozorná současně dozornou službu kasární.

Ve větších kasárnách, kde leží dva nebo více bataillonů, 4 nebo více eskadron (batterií), ať už náležejí k témuž vojskovému sboru a k témuž zbrojnému (vojskovému) druhu anebo ne, budiž mimo uvedené dozorné šarže komandován ze souboru vojsk v kasárnách ubytovaných ještě jeden subalterní důstojník jako »dozorný důstojník kasární« (Kasern-Inspections-Officier).

179. Je-li potřeba, buďte ke službě dozorného šikovatele kommandováni také četaři, ku službě kaprála ode dne také třídníci a ku službě dozorného třídníka také vojáci bez všeliké šarže. Vojáci, kteří konají dozornou službu, musí býti na všechen spůsob spolehliví a vyřídiví.

Účetní poddůstojníci infanterie, myslivců, artillerie a trénu buďtež v míru přibráni ku konání služby dozorné.

181. Dozorná služba nastupuje se v době, kdy se stráže oddělují, při čemž mají také ti, kteří onu službu nastupují, spolupůsobiti.

Osoby souboru bojovnického, které dozornou službu přejímají, hlásí se při rapportě oněch velitelů, jejichž orgány jsou.

Ti, kteří mají dozornou službu u kompagnii, hlásí se, když ji byli převzali, při oddělování stráží u dozorného šikovatele, tento pak u dozorného důstojníka praporního a kasárního, dále pak dozorné šarže praporní a po případě také dozorný důstojník kasární u dozorného důstojníka plukovního.

182. Ti, kteří konají dozornou službu u kompagnie, bataillonu a dozornou službu kasární jsou po čas služby své vždy přistrojeni a nosí zbraň poboční jakož i odznak služebný.

183. V míru jsou dozorné šarže (vojáci) osvobozeni od všelikého vyrukování.

Avšak na všechen spůsob mají se přibrati k zaměstknání v obvodě ubytovacím, pokud se to s jejich službou srovnává.

184. Povinnosti dozorných šarží (vojáků) jsou v níže uvedených odstavcích ustanoveny; jejich zvláštní povinnosti na marších a v táborech jsou předepsány v hlavě XVI. a XVII.

Povinnosti kaprála ode dne (Obliegenheiten des Corporals vom Tage).

185. Kaprál ode dne jde ihned po budíčku do světnic své kompagnie a vzbudí mužstvo; na to zaznamená onemocnělé jakož i vojáky, kteří mají dostaviti se k rapportu a ohlásí je šikovateli a účetnímu poddůstojníku.

Ranní rapport pro velitelstvo bataillonu (regimentu) určený, donese dozornému šikovateli.

Obdržená nařízení ohlásí šikovateli a účetnímu poddůstojníku; četařům oznámí, kolik mužstva má každý dáti na práci a dohlíží k čistění kasárních chodeb a schodů.

Lehce nemocné předvede lékaři, ohlásí mu těžce nemocné, jakož i takové marody, které má lékař sám navštíviti, odevzdá mu »knihu marodů« (Maroden-Buch) a donese ji, jakmile lékař do ní svůj nález zapsal, účetnímu poddůstojníku zpět.

186. Kaprál ode dne přihlíží, aby kuchaři práce své v čas vykonali a mužstvo, jež má vyrukovati, v čas na shromaždiště se dostavilo.

Jednotlivé muže, kteří jsou k fasování, na koupi menáže a k podobným službám kommandováni, seřadí (sranžiruje) a společně na shromaždiště dovede.

187. Rapportní knihu (Rapport-Buch) donese důstojníkům k nahlédnutí, muže k rapportu určené shromáždí, prohlédne a šikovateli představí.

On se stará, by byla strava řádně rozdělena a nepřítomným donešena anebo pro ně ohřívána.

Po jídle přihlíží k čistění vařidel a kuchyně.

Jak se zachová při oddělování stráží, jest předepsáno v §. 74.

V čas odbytu (Abfertigung) doprovodí kaprál ode dne účetního poddůstojníka do plukovní (praporní) adjutantury, potom k veliteli kompagnie a donese pak rozkaz kompagnijním důstojníkům a kadetu-náměstkovi.

Při vydávání denního rozkazu jest přítomen a má dobrý pozor na vše, co se jeho služby týče.

188. Ve dne i v noci přičiňuje se, aby v obvodě kompagnie byl udržován pořádek, hlavně pak aby v neobydlených místnostech kompagnie bylo čisto, jakož i vůbec od mužstva předpisy kasární zachovány, a je-li třeba, vyžádá si spolupůsobení velitelů světnic a četařů.

189. Kaprál ode dne dohlíží ke všem arestantům, kteří se nalézají u kompagnie.

190. On přihlíží dále, aby byli třídnici a vojáci, odcházejí-li z ubytovacího obvodu, podle předpisu přistrojeni, mají se proto u něho před odchodem ohlásiti.

191. Po retrét visituje světnice kompagnie, přihlíží, zda-li nikdo bez dovolení neschází anebo cosi zvláštního se nepřihodilo a je-li oheň v kuchyních pro mužstvo a v kamnech uhašen. O tom podá zprávu dozornému šikovateli při večerním rapportě, šikovateli a účetnímu poddůstojníku pak, jsou-li právě doma, ihned, jinak teprve až když se navrátí anebo následujícího rána při ranním rapportě.

192 Kromobyčejné události ohlásí ihned nejvyššímu kom-

pagnijnímu důstojníku nebo poddůstojníku, jenž jest právě v kasárnách, dozornému šikovateli a veliteli kompagnie, v nutných případech nařídí ostatně sám, co uzná v tu chvíli za potřebné.

193. Kdyby bylo alarmování, převezme kaprál ode dne velení nad kompagnií, dokud nepřijde některý vyšší. Má také pečovati, aby to bylo oznámeno kompagnijním důstojníkům, kteří bydlí mimo kasárny, a aby byly podle potřeby (po případě podle příkazů dozorné šarže kasární) poslány pro ně průvody.

194. Kdykoliv je dán signál jeho se týkající, odebéře se bez prodlení na místo, kde se mají kaprálové ode dne shromažďovati.

195. Vstoupí-li důstojník do obvodu kompagnie, hlásí se u něho kaprál ode dne. Podobně doprovází vojenského lékaře v obvodu své kompagnie při občasných lékařských prohlídkách kasáren.

196. V noci střídají se dozorné šarže kompagnijní ve službě tím spůsobem, že bdí kaprál až do jedné hodiny, třídník pak od jedné až do budíčka, by byla bezpečnosť, pokoj a pořádek v obvodu kompagnie zachovány.

197. Vypukne-li v noci v kasárnách oheň anebo bubnuje-li (troubí-li) se alarm, vzbudí dozorná šarže kampagnijní co nejrychleji důstojníky a mužstvo.

198. Kaprál ode dne vykoná všechny v předešlých bodech vypočítané povinnosti dílem sám osobně, dílem je dá vykonati skrze dozorného třídníka, avšak důležitější z nich vykoná arciť vždycky sám.

Povinnosti dozorného třídníka (Obliegenheiten des Inspections-Gefreiten.)

199. Dozorný třídník podporuje kaprála ode dne v jeho pracech, zastupuje jej, když je vzdálen nebo jinak zaměstknán a obstarává hlavně služebné pochůzky mimo kasárny.

Povinnosti dozorného kaprála v konírně a dozorného vojáka (předstřelce) v konírně [Obliegenheiten des Stall-Inspections-Corporals und des Stall-Inspections-Soldaten (-Vormeisters)].

200. Dozorný kaprál v konírně a dozorný voják (předstřelec(v konírně podporují a střídají se vzájemně ve svých pracech; povinností jejich jest výhradně dozor nad koňmi a péče, aby byl zachován pořádek v konírně a čistota na dvorech.

Oni přihlížejí jmenovitě k ošetřování, krmení a cídění koní a mají dozor nad »vartami v konírně« (Staliwarten).

Onemocní-li některý kůň, oznámí to dozorný kaprál v konírně kromě ošetřovateli onoho zvířete také ihned zvěrolékaři (léčícímu kováři) a příslušnému četaři, podle okolností ohlásí to také veliteli eskadrony (batterie).

Po budíčku udá dozorný kaprál v konírně kaprálovi ode dne všechno, co se přihodilo a k službě tohoto se vztahuje.

»Dozorný voják (předstřelec) v konírně« donese »knihu onemocnělých koní« (Pferde-Maroden-Buch) v ustanovenou hodinu zvěrolékaři (kováři léčícímu) a když tento do ní, čeho je třeba, napsal, strážmistrovi (ohněstrojci).

Noční služba koná se střídavě podle bodu 196.

Povinnosti dozorného šikovatele (Obliegenheiten des Inspections-Feldwebels).

201. Dozorný šikovatel jest vůbec povolán, aby k vojenskému pořádku, k vykonávání vnitřní služby a k čistotě v obvodu svého bataillonu dohlížel, rozkazy vojskového velitele a dozorných důstojníků prováděl a v nutných případech za nepřítomnosti představených podle svého rozumu nařídil, čeho je třeba. To se stává hlavně tehdy, když zastává současně dozornou službu kasární; v tomto případě má také poměrně povinnosti dozorného důstojníka kasárního.

202. Zvláštní rozkazy dává mu dozorný důstojník praporní (plukovní) a kasární, podle okolností také praporní adjutant;

k jejich provedení užije podle potřeby dozorných orgánů kompagnijních.

Po budíčku a po retrét shromáždí tyto orgány k rannímu a večernímu rapportu, přijme od nich zprávy a vydá jim potřebné rozkazy, když byl již dříve dal rapport dozornému důstojníku praporníimu (plukovnímu) a kasárnímu a jejich nařízení obdržel.

Dozorný šikovatel prohlíží častěji, hlavně pak v noci, obvod bataillonu, přesvědčí se o bdělosti a činnosti dozorných orgánů kompagnijních, odstraní vše, co jest proti pořádku, aniž by však při tom rušil zbytečně noční odpočinek mužstva.

203. O všech důležitých případech od převzetí inspekce až do budíčku vyhotoví dozorný šikovatel »ranní rapport« následujícího vzoru, předloží jej dozornému důstojníku praporníimu (plukovnímu) a kasárnímu k vidování (nahlédnutí a podepsání) a donese jej potom praporníimu adjutantovi.

..... regiment ..... bataillon

Dozorný šikovatel N. N.

Ranní rapport (Früh-Rapport).

Místo a datum.

1. Déle nežli dovoleno zůstali venku: N. N.
2. Ubytovací obvod bataillonu prohlížel jsem o... hodině.
3. Zvláštní případnosti a nařízení, ku př.:

infanterista N. N. pohřešuje se od včerejška.

Podpis.

204. Nutné a důležité případy ohlásí ihned dozornému důstojníku praporníimu (plukovnímu) a kasárnímu, podle okolností také praporníimu (plukovnímu) veliteli a jeho adjutantovi.

205. Kdykoli se dá signál pro kaprály ode dne, musí se na jejich shromaždiště dostaviti i dozorný šikovatel.

206. Zastává-li současně také kasární inspekci, zachová se

také podle následujících, pro dozorného důstojníka kasárního platných pravidel.

207. Dozorný důstojník praporní (Bataillons-Inspections-Officier) musí se zdržovati v ubytovacím obvodě bataillonu anebo ve svém bytě a býti stále při ruce.

On dohlíží k dozornému šikovateli a dozorným orgánům kompagnijním, by konali svou službu.

210. Dozorný důstojník plukovní jest povolán, aby dohlížel k dozorným šaržím (vojákům) regimentu, zda-li vykonávají svou službu a by řídil jejich působnosť.

213. Jdou-li silnější oddíly od regimentu, nebo vrací-li se k němu, musí býti přítomen, po případě je přehlížeti, podle okolností velitele před jejich odchodem poučiti a při narukování jejich zprávy přijímati.

214. Podobně jest jeho povinností: přehlížeti stráže při oddělování, visitovati ve dne i v noci hotovosti a všechny, kteří vnitřní službu vůbec konají.

Povinnosti dozorného důstojníka kasárního (Obliegenheiten des Kasern-Inspections-Officiers).

215. By byla v každých větších kasárnách k dohlídce nad vojenským pořádkem a pro nepředvídané události vždycky spolehlivá a náležitou obezřetností a autoritou nadaná osobnosť při ruce, přikáže se v nich dozornému důstojníku kasárnímu zvláštní místnosť, kdež se zdržuje.

216. Dozorný důstojník kasární nesmí nejbližší obvod oné místnosti — mimo nutné výkoné služebné, po kterýž čas se dá zastupovati dozorným šikovatelem — opustiti a smí si dovoliti jen takové pohodlí, jaké jest veliteli stráže dovoleno.

217. Podřízeny jsou mu hotovosti a stráže uvnitř kasáren, kterým velí poddůstojníci, třídníci a vojáci (kromě stráží garnisonních), pak i dozorní šikovatelé, jakož i ti, kteří konají dozornou službu u kompagnií, sám pak jest odkázán v záležitostech, které se týkají jeho sboru vojskového, k dozornému

důstojníku plukovnímu, po případě k vojskovému veliteli, v záležitostech, které náleží do oboru kasárního velitele, k tomuto a ve věcech, které se týkají služby garnisonní, jako jest upotřebení hotovosti mimo kasárny, k dozornému důstojníku garnisonnímu, po případě k vojenskému velitelstvu staničnému (místnímu).

On dohlíží k dozorným šikovatelům a k dozorným orgánům kompagnijním, svolá je pomocí předepsaných signálů kdykoliv toho služba žádá anebo mu ten, jenž jest oprávněn, nařídí, a dá od hudce (Spielmann) kasární stráže nebo hotovosti dle potřeby signalisovati zaměstnání a rukování, která jsou nařízena pro celé vojskové sbory.

By mohl dohlížeti k těm, kteří jsou potrestáni kasárním vězením (kasárníci), může si je dáti pohromadě v době od prohlášení denního rozkazu až do retrét od kaprálů ode dne předvésti.

Dojdou-li nutné rozkazy na vojsko, u něhož není žádný důstojník přítomen, zařídí dozorný důstojník kasární čeho je třeba, a dá o tom veliteli onoho vojska dodatečně věděti.

218. Důležité případnosti ohlásí ihned kasárnímu, vojskovému anebo vojenskému staničnému (místnímu) veliteli, po případě oznámí je příslušnému adjutantovi a podle okolností se postará, aby brigádník i vojskový divisiovář byli o nich zpraveni.

219. Zvláštní povinností dozorného důstojníka kasárního jest, aby zachovával a prováděl rozkazy, týkající se pořádku v kasárnách a v konírnách.

Dozornému šikovateli přikáže dohlížeti, by byly kantiny v pořádku a v určený čas se zaviraly.

220. Stane-li se poblíže kasáren větší shluknutí lidu, srocení nebo vzbouření, jest dozorný důstojník kasární za nepřítomnosti kasárního velitele a ostatních představených povinen, hotovosti a podle okolností i jiná vojska do zbraní zavolati, podle potřeby i v kasárnách samých alarmovati a zaříditi vše, čeho jest na ochranu kasáren a na potlačení vzbouření třeba.

V těchto případech pošlou se pro důstojníky, kteří bydlí mimo kasárny, do jich bytů vhodné ozbrojené průvody, kdyby bylo spojení ohroženo.

Dozorný důstojník kasární smí propůjčiti k assistenčním účelům hotovosti mimo nejbližší obvod kasáren jenom tekdy, když úředník politický anebo orgán policejní (orgán pro bezpečnosť), kterýž o propůjčení žádá, potřebu toho nad pochybnosť dokáže, a pak jen tehdy, když prodlení je spojeno s nebezpečenstvím a příkazná (verfügbar) hotovosť tak silná, že zdar její úlohy jakož i zachování cti zbraně jest za všech okolností zajištěno. Ve všech ostatních případech musí však žádati, by zakročil dozorný důstojník garnisonní, po případě vojenské velitelstvo stanicné (místní)

221. Vypukne-li v kasárnách anebo poblíže jich oheň, dá dozorný důstojník kasární ihned troubiti (bubnovati) signál k požárovému poplachu a zařídí dle bodu 121. vše, čeho je třeba ku přemožení ohně, jakož i k ochraně aerarního i privatního majetku, po případě podporuje přítomného představeného v jeho nařízeních.

222. K povinnostem dozorného důstojníka kasárního náleží též prohlídka přístroje a výzbroje kommand a stráží, které z kasáren rukují anebo do nich narukují, ač neučiní-li toho někdo vyšší; dále pak odbývá kommanda na fasování a na práci. Jsou-li taková kommanda a stráže od cizích sborů vojskových, jest důkladná prohlídka věci dozorných šarží oněch vojskových sborů; působení dozorného důstojníka kasárního jest obmezeno pouze na všeobecnou kontrolu.

Přijde-li do kasáren vlastní velitel regimentu nebo bataillonu, anebo představený dozorný důstojník anebo některý vyšší, než-li je velitel kasární, ohlásí se dozorný důstojník kasární u něho. Jak se zachová dozorný důstojník kasární při kasárních prohlídkách anebo tehdy, když navštíví kasárny bez ohlášení nejsvrchovanější panstvo, členové nejsvrchovanějšího císařského

rodu anebo představení, kteří jsou vyšší nebo v hodnosti starší nežli velitel kasární, o tom platí ustanovení §. 25

223. Předpisy, jak se dozorní důstojníci kasární zachovají ve případech zvláštních, ustanoví ostatně podle místních poměrů vojenští velitelé staniční a velitelé kasární. Tyto předpisy jakož i »protokol případnosti« (Verfallenheits-Protokoll) mají býti v dozorné místnosti, jak jest pro stráže v bodě 533. předepsáno, uschovány a stále v pořádku vedeny.

§. 29. Rapport (Rapport).

225. Aby služebné záležitosti, hlavně takové, které žádají ústního vysvětlení a osobního vyšetření, v pořádku se vyřizovaly, odbývá se u každého velitelstva od kompagnie výše a podle okolností i také u menších detachementů denně v určenou hodinu rapport.

Při rapportě přijímá velitel zprávy, služebná představení, prosby a stížnosti, rozhoduje o dotazech, vyšetřuje, chválí a kárá, ukládá tresty a nařizuje vše, čeho jest ku konání služby třeba.

U rapportu přijímají se zprávy účetních poddůstojníků o záležitostech, jež náleží v jejich obor a vyřizuje se služebná korrespondence.

226. U kompagnijního rapportu mají býti za přiměřeného střídání přítomni vždy jeden kompagnijní důstojník nebo kadet-náměstek a den co den šikovatel, účetní poddůstojník jakož i ti, kteří mají u kompagnie službu dozornou.

Odbývá-li se rapport před shromážděnou kompagnií, buďtež přítomni všichni kompagnijní důstojníci a kadet-náměstek.

Všechny osoby ze souboru mužstva, které se dostaví k rapportu, seřadí šikovatel v pořadí, jaké jest v knize rapportní udáno; když to učinil, podá zprávu příslušnému kompagnijnímu důstojníku (kadetu-náměstkovi) a ten pak veliteli kompagnie.

227. K rapportům velitelů od bataillonu výše mají být kromě těch, kteří nastupují službu, osoby ze souboru mužstva

vždycky velitelem kompagnie nebo jiným představeným důstojníkem představeny.

228. Kde to okolnosti dovolují, odbývají se rapporty v kasárnách nebo v úředních místnostech.

Rapporty důstojnické a rapporty pro mužstvo odbývají se každý pro sebe.

229. Všelijaké řízení u rapportu vede se vážně, mírně, důstojně a s vojenskou slušností.

230. Aby vážnosť představených a vyšších byla zachována, vyjednává se o prosbách, stížnostech a přestupcích teprvé, když přítomné osoby poměru podřízeného anebo šarže nižší byly se vzdálily.

231. O věcech, které u rapportu přicházejí a ku všeobecné vědomosti se hodí, vede u kompagnie účetní poddůstojník rapportní knihu s tímto obsahem. (Viz str. 54 a 55).

Aby rapportní kniha bataillonu snadněji se mohla vésti zašle každá kompagnie praporníma velitelstvu v rozkázanou hodinu ranní rapport od účetního poddůstojníka vyhotovený.

Do kompagnijní knihy rapportní mají důstojníci kompagnie a kadet-náměstek denně nahlédnouti a nahlédnuti to svým podpisem potvrditi.

§. 30. Menáž (Menage).

233. Na koupi menažních potravin užije se ve smyslu »předpisu o náležitostech« (Gebühren-Vorschrift) a podle místních poměrů peněz pro to vyměřených.

Pokud předpis o náležitostech zůstavuje výběr potravin na vůli, jakož i u způsobu, jak se mají upraviti, buď dbáno nejen náklonnosti mužstva, nýbrž také převahou návrhů, jež dají vojenští lékaři z ohledů zdravotních; velitelé mají o tom vojáky náležitě poučiti a rozhodný vliv v té věci si zachovati.

234. Potraviny nakoupí se z pravidla ve velkém; o to se starají vojskoví velitelé ve spolku s menážní komissí, která se skládá z jednoho nebo více důstojníků a z náležitého počtu poddůstojníků, třídníků a vojáků.

Osoby ze souboru mužstva k této kommissi náležející vyvolí si kamarádi v jednotlivých poddílech jednoduchým způsobem, jenž s vojenskými poměry se srovnává.

Menážní kommisse je povinna s potravinami hospodařiti a je pečlivě uložiti, zásoby vydávati a účty vésti.

Rapportní kniha. (Rapport-Buch).

Místo a den:	
1. Soubor opatřovaných: (Verpflegsstand)	Důstojníků ..... mužstva ..... koní .....
2. Nemocní a churavi: (Kranke und Marode)	Důstojníci i mužstvo svým jménem a udá se, kde jsou.
3. Churavi koně: (Marode Pferde).	V rapportní knize poddílu jednotlivě.
4. Do služby přijdou: (In Dienst kommen)	Důstojníci a kadeti-náměstkové, pak osoby ze souboru mužstva, které nastupují dozornou službu, svým jménem; po každé se udá také způsob služby.
5. Narukovali: (Eingerückt) 6. Odešli: (Abgegangen)	Důstojníci a mužstvo svým jménem.

Společné hospodaření v menážích má směřovati jen k tomu aby mohla býti poskytnuta co možná nejlepší a nejhojnější potrava, nikoli však, aby se uspořily peníze na jiné účely.

235. Kde není záhodno nakupovati menážní potraviny ve velkém, obstarávají četaři menážní hospodářství přímo a to

7. Mužstvo ve trestu se nalézající: (In Strafe befindliche Manschaft)	Všichni trestaní svým jménem; k tomu se připojí trest a doba, kdy byl trest nastoupen.
8. Zprávy: (Meldungen) 9. Prosby: (Bitten) 10. K rapportu jsou určeni: (Zum Rapport Befohlene) 11. Stížnosti: (Beschwerden) 12. Zvláštní připadnosti; (Besondere Vorfallenheiten)	Šarže a jméno příslušného muže, předmět nebo příčina záležitosti.

Podpis velitelův: Podpis účetního poddůstojníka:

podle okolností po četách nebo půlkompagniích anebo také v celé kompagnii.

Velitelé kompagnii (detachementů) vydají denně poddůstojníkům, kteří hospodářství ono vedou, co právě náležitosť činí. Tito poddůstojníci převezmou na sebe povinnosti menážní kommisse a vedou společně s jedním vojákem, kterého si každá četa vyvolí, na důkaz správného hospodaření »menážní knihu« (Menage-Buch) dle tohoto formuláře:

..... regiment .... kompagnie.

Četa nebo menážní oddělení (Zug oder Menage Abtheilung).

Dne	Soubor menažního oddělení	Kuchař	Menážní peníze pro muže	Menážní peníze do-hromady zl.	Menážní peníze do-hromady kr.	Nakoupené potraviny	Obnáší v penězích zl.	Obnáší v penězích kr.
						6 kg. hovězího masa à 42 kr.	2	52
						3·5 kg. rýže à 28 kr. . .	.	98
6. června	30 mužů	N. N.	14 kr.	4	20	0·5 kg. soli	.	8
						a t. d.		
						Dohromady . .		

Potraviny nakupují při každé kompagnii (detachementu) kuchaři pod dohledem poddůstojníka, obyčejně kaprála ode dne.

Všichni, jimž menážní hospodářství jest svěřeno, jsou povinni, aby si při něm vedli s největší správností a svědomitostí

Nakupujícím přísně jest zakázáno, přijímati jakékoliv dary.

236. Mimo kadety a jednoroční dobrovolníky mají býti vojáci bez šarže ke kuchaření kommandováni tak, aby se jich co nejvíce vaření přiučilo, aniž se tím menáž zhorší. Proto třeba, aby byli vojáci přibíráni sice pozvolna ke kuchaření, avšak vycvičení kuchaři novými teprve tehdy vystřídáni, když nabyli tito dostatečné zručnosti.

237. K jídlu má býti povolen náležitý čas, na oběd, možno-li 1 až 2 hodiny.

Když jídlo se rozděluje, buď přítomen v každém menážním oddělení jeden poddůstojník, který přihlíží, by byl zachován pořádek a nejednalo se strannicky.

Těm, kteří jsou ve službě, jídlo se donese aneb až do jich návratu ohřívá.

239. Když menážní potraviny se volí, buď ostatně také vyhověno, je-li to vůbec možno, rozličným obyčejům náboženským a kde náboženským potřebám jednotlivců vyhověti nelze, vyplatí se jim za příslušný čas menážní peníze hotově na ruku.

240. Poddůstojníci, kadeti a jednoroční dobrovolníci, kteří slouží na své útraty, mohou se súčastniti ve společné menáži mužstva anebo zaříditi si zvláštní menáže pro sebe. Ženaté osoby ze souboru mužstva smějí se stravovati podle své libosti. Všechny ostatní osoby ze souboru mužstva mají menažovat v kasárnách i v táboře společně.

§. 31. Vydávání a prohlašování denních rozkazů (Ausgeben und Verlautbaren der Tags-Befehle).

241. K vydávání denních rozkazů (k odbytu) ustanoví každé vojenské staničné a vojskové velitelstvo, jakož i místní velitelstvo hodinu, kdy se mají osoby od dotčených velitelstev

určené a ku převzetí oněch rozkazů povolané dostaviti na místo k tomu ustanovené.

Kde fungiruje více těchto veliteistev, mají vyšší z nich ustanoviti čas k vydávání rozkazů tak, aby nařízení, která se mají následujícího dne provésti, mohla se ještě při prohlašování rozkazu kompagnijního velitelstva s potřebnými podrobnými ustanoveními velitelů vojskových a velitelů oddílových a poddílových z pravidla ještě oznámiti.

Kde jsou přiděleni generalštábní důstojníci nebo adjutanti, obstarají vydání rozkazu sami; jinak ovšem příslušní velitelé. Ke konci rozkazu buď vždy podotknuto, o které hodině byl odbyt ukončen.

242. Mužstvu prohlašuje denní rozkazy u každé kompegnie důstojník nebo kadet-náměstek, u menších odloučených oddělení nejvyšší nebo v hodnosti nejstarší poddůstojník.

K rozkazu dostaví se veškeré mužstvo od šikovatele níže v řadě a šiku (in Reih u. Glied) v oděni od velitele kompagnie (odloučeného oddělení) ustanoveném, na všechen způsob vždy se zbraní poboční.

Rozkazy mají se mužstvu v jeho řeči mateřské oznámiti a dle potřeby vysvětliti.

Nařízení, která se týkají pouze poddůstojníků, oznámí se jim, žádá-li toho povaha věci, na místě od ostatního mužstva odloučeném.

243. Rozkazy důstojníkům a kadetům-náměstkům denně v čas se doručí a oni podpisem potvrdí, že je obdrželi.

§. 32. Poznaky (Erkennungszeichen).

245. Za poznaky v garnisonně i v poli slouží obzvláště v případech, kdy — jako v noci a za mlhy — jiné zjištění nepostačuje, polní pokřik, heslo a parola.

Za polní pokřik (Feldruf) se určí jméno, které se snadno pamatuje a každému vojáku známo jest, za heslo (Losung)

jméno města, za parolu křestní jméno, které má s heslem stejné písmeno začáteční.

Polní pokřik a heslo oznámí se všem, kteří je za příčinou služby znáti musejí.

246. Poznaky platí od času poledního do času poledního.

247. Kdy a jak se mají prohlašovati poznaky v otevřených místech garnisonních a v pevnostech, dále pak v poli, pozná se z hlavy X. a XIX

248. Poznaky jsou služebná tajemství a smějí se proto pod přísnou odpovědností a pak ještě s náležitou opatrností oznámiti jenom těm, kteří je znáti musí.

249. Domnívají-li se vojska ostražná (Sicherungs-Truppen), že nepřítel poznaky zná, ať to v tu chvíli ohlásí a také vedlejší posty buďte o tom zpraveny; dokud velitelstva k tomu povolaná poznaky nezměnila, buď zachována všude největší opatrnosť.

§. 33. Vycházení mužstva (Ausgehen der Mannschaft).

250. Mužstvu od četaře níže jest z pravidla dovoleno teprve tehdy z kasáren vycházeti, když bylo denní zaměstknání skončeno, po případě denní rozkaz prohlášen, ač nežádá-li služba jináče.

Voják má při tom býti podle nařízení vojskového velitele a podle předpisu přistrojen jakož i zbraní poboční opásán.

V závažných případech může nejvyšší u kompagnie přítomný představený od kaprála výše dovoliti jednotlivým vojákům, aby odešli dříve.

V takových případech mají četaři, není-li od jejich vlastní kompagnie přítomen v kasárnách žádný vyšší, jehož by mohli žádati o povolení k vycházce, vyžádati si svolení dozorné šarže praporní nebo kasární a dáti kaprálovi ode dne věděti, proč a na jak dlouho odcházejí.

251. Kdykoliv chce voják od kaprála níže z kasáren (z obvodu ubytovacího) odejíti, ohlásí to veliteli ve světnici a četaři — třídnici a vojáci mimo to kaprálovi ode dne. Není-li ani

velitel světnice, ani četař přítomen, dostačí hlášení u kaprála ode dne.

Spolehlivé vojáky může četař trvale sprostiti od povinnosti hlásiti se před odchodem u něho.

252. Kdyby pro mimořádné poměry bylo mužstvu dovoleno vycházeti jenom ve skupinách, ať zůstanou vojáci pohromadě, jsou podle poměrů náležitě opatrni, ve zvláštních případech se podporují a společně opět do kasáren navrátí.

253. Rekruti a vojáci nespolehliví buďte na vycházce dáni pod dohlídku mužům starším a spolehlivým.

254. Vrátí-li se vojáci od kaprála níže před retrét do kasáren, hlásí se právě tak, jako když odcházeli; kdyby četař nebo velitel světnice už leželi, pak se již u nich nehlásí.

Vrátí-li se osoby ze souboru mužstva do kasáren až po retrét, ohlásí — po případě dají věděti — dozorné šarži praporní (kasární) a kapráloví ode dne (dozornému třídníku), že se navrátily.

255. V neděli jakož i o svátkách rozličných náboženských vyznání buď, pokud to služba připouští, příslušnému mužstvu dovoleno i dopoledne odejíti, by mohlo svou pobožnosť vykonati.

§. 34. Hlášení (oznamování) (Meldungen).

256. Aktivní osoby vojenské mají nastoupení i ukončení každého důležitého poměru služebného, jakož i každou důležitější změnu osobní ve svém služebném poměru jako: povýšení, přeložení, odchod a příchod, změní-li se zároveň bydliště a pod. ohlásiti oněm představeným a vyšším, k nimž jsou svým služebným postavením odkázáni.

257. Toto hlášení děje se cestou služebnou a pokud snad zvláštní poměry služebné nežádají výminky, hlásí se osoby ze souboru mužstva až k velitelstvu kompagnie.

Osoby ze souboru mužstva nehlásí ničeho písemně.

259. Vojenští gažisté do žádné třídy hodnostní nevřadění hlásí se pouze u oněch představených a vyšších, k nimž jsou službou svou odkázáni.

260. Připadne-li někomu zvláštní služba, hlásí její nastoupení a ukončení způsobem ve zvláštních ustanoveních bodu 257. nařízeném nejen svým přímým představeným nýbrž i také oněm představeným a vyšším, kterým třeba o tom věděti, anebo k nimž je svou službou odkázán.

Totéž platí také o osobních změnách, které mají na zvláštní služebné zaměstknání oné osoby účinek, jako jest: dovolená, přeložení atd

262. Vojenské osoby z mužstva, které se zdržují za službou trvale nebo mimochodem v některé vojenské stanici, hlásí svůj příchod a odchod tam, kde se nachází místní (etapní) velitelstvo anebo staničný důstojník, jenom tomuto, jinak však vojenskému veliteli staničnému.

Trvá-li pobyt přes 14 dní, třeba odchod svůj zvlášť ohlásiti.

Zdrží-li se dočasně dovolené osoby ze souboru mužstva v některém místě garnisonním déle nežli 24 hodin, hlásí osobně svůj příchod a odchod u velitelstva doplňovacího okresu, je-li tam nějaké, jinak však u místního velitelstva (staničného důstojníka), a kde není také ani velitelstva místního, u vojenského velitelstva staničného. Je-li v dovolenském místě část vojskového sboru, k němuž dovolenec náleží, má se ohlásiti také u jeho velitelstva.

Odchod buď zvláště ohlášen pouze při pobytě přes 8 dní

265. V námořních anebo zeměbraneckých stanicích, které nejsou současně také stanicemi vojenskými, zachovají se aktivní vojenské osoby k námořním, po případě zeměbraneckým místním (evidenčním) úřadům (jich orgánům) stejným způsobem, jak se mají podle předpisu zachovati k vojenským staničným, po případě místním velitelstvům (jejich organům).

Ve stanicích, které jsou současně stanicemi námořními a zeměbraneckými, hlásí se mužstvo u námořních místních (evidenčních) úřadů (jich organů).

V místech bez garnisony jsou dočasně dovolené osoby ze souboru mužstva povinny u velitelstva četnické stanice

(Gendarmerie-Posten-Commando), je-li tam snad nějaké, se ohlásiti, po případě dáti mu o svém příchodu a odchodu věděti.

267. Aktivní zeměbranecké a četnické osoby zachovají se ve stanicích, kdež garnisují pouze části c. a k. vojska, k vojenským místním (evidenčním) úřadům (jejich orgánům) podle ustanovení v bodě 262. daných.

Ve všech stanicích, kde jsou vedle vojenských také zeměbranecké místní (evidenční) úřady, nehlásí se zeměbranecké a četnické osoby u vojenských místních (evidenčních) úřadů (jejich orgánů) jak bod 262. přikazuje.

Přibude-li do místa aktivní důstojník souboru bojovnického (četnictva), hlásí se u něho exponovaní zeměbranečtí okresní šikovatelé jakož i četničtí velitelé jen v místech, která nejsou ani vojenskými ani zeměbraneckými stanicemi.

268. Vojenské osoby do cizozemska dovolené jsou povinny, příchod svůj do dovolenského místa (Urlaubsort) nejbližšímu c. a k. zástupnému úřadu písemně oznámiti.

§. 35. Jak se zachová voják, když onemocní. (Benehmen bei Erkrankungen).

269. Vojáci a třídníci ohlásí své onemocnění veliteli světnice a kapráloví ode dne, poddůstojníci pak svému přímému představenému a zůstanou až do prohlídky nemocných (visity) doma, podle okolnosti v posteli.

Je-li třeba rychlé pomoci, buď zavolán ihned nejbližší vojenský lékař a když není on anebo lékař zeměbranecký po ruce, buď zavolán lékař civilní, což je především starostí šarží dozorných.

Visita nemocných koná se každodenně v hodinu od vojskového velitele ustanovenou; kaprál ode dne (dozorný třídník) dovede lehce nemocné do místnosti k tomu určené k lékaři, avšak těžce nemocné, jakož i takové marody, kteří jíti nemohou, navštíví lékař sám.

Jednoroční dobrovolníci, kteří bydlí mimo kasárny, ohlásí své onemocnění, nemohou-li pro churavosť přijíti k visitě ne-

mocných, u příslušného poddílu služebnou ceduli kapráloví ode dne, po případě svému přímému představenému, kterýž to pak účetnímu poddůstojníku oznámí a služebnou ceduli náčelnému lékaři dodá. O volbě ošetřujícího lékaře a o předložení lékařského vysvědčení platí ustanovení bodu 272.

Náčelný lékař dohlíží, jak uzdravení postupuje.

270. U každého poddílu vede se podle následujícího formuláře »kniha marodů«, jež se uschová u účetního poddůstojníka jako dokument.

regiment .....

Kniha marodů (Maroden-Buch).

kompagnie .....

	Den prohlídky	
	Soubor opatřovaných u kompagnie	
	Nemocných	šarže
		jméno a příjmení
		stáří
		služebná léta
	Presentován ode dne	
	Nemoc	
	Zůstane churav	v kompagnii
		ve světnici churavců
	Buď dodán do zdravotních ústavů	
	Vyhojen	
	Zemřel	
	Poznámka (předepsaná dieta) a podpis lékařův	

271. Osoby ze souboru mužstva hlásí své uzdravení u přímého představeného, na to pak také u kompagnijního rapportu.

§. 36. Lékařské prohlídky (Aerztliche Visitirungen).

276. Kromě kadetů-náměstků, šikovatelů, četařů, kadetů a jednoročních dobrovolníků podrobí se všechno vojenské mužstvo ve stanici se nalézající měsíčně dvakráte, a je-li potřeba i vícekráte lékařské prohlídce.

U každého poddílu buď při ní přítomen důstojník nebo kadet-náměstek a účetní poddůstojník který vede »nominální listu prohlídkovou« (Visitirungs-Nominal-Liste).

Mužstvo předvolává se jednotlivě a prohlídka koná se v odloučené místnosti tak, aby prohlížený byl s lékařem o samotě.

Kdo k této prohlídce pro jakékoli překážky přijíti nemohl, buď předveden lékaři při nejbližší visitě nemocných, což jest u poddílu věcí účetního poddůstojníka.

277. Osoby ze souboru mužstva buďtež dále podrobeny lékařské prohlídce pokaždé, když k vojsku narukují (možno-li ještě v první den), když jsou přeloženy k jiným sborům vojskovým (ústavům), dále pak když odcházejí na dočasnou dovolenou, která trvá déle nežli 4 dni, jakož i když přestupují do mimočinného poměru.

Tyto případné lékařské prohlídky zapíší se u každého poddílu do lékařského prohlídkového protokolu (ärztliches Visitirungs-Protokoll), který se vede podle »řádu pro zdravotní službu« c. a k. vojska I. díl.

§. 37. Odění (adjustování) (Adjustirung).

278. Střih a forma, barva a látka oděvních věcí jsou určeny »předpisem o odění a výzbroji c. a k. vojska (Adjustirungs- und Ausrüstungs-Vorschrift).

Jest zakázáno od předpisu toho se odchýliti, a kdyby byla na aerárních monturech změněna předepsaná forma, opraví se anebo koupí nové na útraty vinníkovy.

Voják vyznamenávej se čistotným a švarným oblekem; přepjaté fintění škodí jeho vážnosti a nebuď trpěno.

Mimo případy v bodech 279. a 280. anebo ve zvláštních nařízeních označené buď vždycky každá aktivní vojenská osoba oblečena mimo byt, a je-li ve službě, i také v bytě, předepsanou uniformou.

Kommandují-li poddůstojníci jakož i třídníci a vojáci nějaké oddělení, jsou při každé služebné příležitosti opásáni poboční zbraní.

Totéž týká se všeobecně také mužstva, kromě při fasování a pracech za obyčejných okolností jakož i při jiném zaměstknání, které na základě platných předpisů anebo dle své povahy beze zbraně poboční se vykonává.

Aktivní vojenské osoby, které nejsou ve službě, mají nositi mimo kasárny nebo byty k uniformě rovněž zbraň poboční; od pravidla toho může se odchýlka dovoliti pouze za pobytu na venkově a v místech lázeňských při neduhu, při němž zbraň poboční se nositi nemůže — v tomto případě pouze na základě vojensko-lékařského vysvědčení a se svolením vojskového velitele.

379. Je-li třeba za zvláštních okolností na čas od předepsaného odění a výzbroje se odchýliti (jako jest nošení ochranného šátku přes týl v jižních krajinách, horských střevíců, připinacích ostruh, horských holí a pod. na velehorách a v Krasu, úleva v oděni těm, kteří jsou zaměstknáni při triangulování, mapování a rekognoskování), nařídí potřebné změny vojenská velitelstva territorialní.

381. Osobám ze souboru mužstva jakož i gažistům do žádné třídy hodnostní nevřaděným není dovoleno nositi vojenskou uniformu, jsou-li v poměru mimočinném (neaktivním).

Dá-li se těmto osobám, když přestupují do mimočinného

poměru, vojenská uniforma, smějí ji nositi pouze v době, než-li dorazí do svého bydliště.

282. V cizozemsku ať nosí nejen aktivní, nýbrž také mimočinné vojenské osoby šaty civilní.

§. 48. Vyrukování (Ausrückungen).

283. Velitelé čet a poddílů ať visitují vojsko před každým vyrukováním bez všelikého zbytečného mrhání času, co se týče odění, výzbroje a ozbrojení (sedlání, pakování a uzdění).

284. Má-li se cvičnými (Exercir) patronami střileti anebo učebnými (Unterricht) patronami cvičiti, vyndá se ostrá munice z nábojnic a uschová v tornistře.

287. Ke službám a pracím vojsk, při nichž není potřeba, by všichni poddůstojníci byli přítomni, buď ustanoven vždy velitel a dle potřeby také potřebný počet šarží, by k mužstvu dohlíželi.

288. Když vyrukuje mužstvo bez poboční zbraně, podrží velitel i natříděné (eingetheilt) šarže, které mají podle ustanovení cvičebného řádu šavli tasiti, ji v pochvě.

289. Vojskům, která stojí ve zbrani, jest za všech okolností zakázáno pozdraviti někoho výkřikem.

§. 39. Fasování naturalií a serviců (Naturalien- und Service-Fassungen).

290. Fasování naturalií a servicu buď dle možnosti v čase služby prostém provedeno a tak zařízeno, by čas theoretickému vyučování a praktickým cvičením věnovaný bezdůvodně zkrácen nebyl.

292. Při každém větším fasování pro vojsko buď přítomen z pravidla důstojník a jen výminečně poddůstojník.

Fasující kommando, do kterého natřídění poddůstojníci, po každé zbraní pobočni, podle okolnosti i ručnicí opatřeni, přiměřeně se vřadí, buď udrženo nejen mezi maršem, nýbrž také při fasování samém v pořádku úplně vojenském.

Po dobu fasování koná poctu jenom velitel a to pouze tehdy, když není nutnými pracemi služby své zaneprázdněn.

293. Důstojník (poddůstojník) při fasování přítomný přesvědčí se o předepsané qualitě, jakož i o správné míře a váze věcí fasovaných; má proto právo nahlédnouti do předpisů o fasování.

Co není podle těchto předpisů, buď zamítnuto, může-li se ještě v čas odpomoci.

294. Všechny značnější závady oznámí se ihned cestou předepsaného vojskového velitelstva vojenskému velitelstvu staničnému, by odpomohlo.

295. Kde není vojenského velitelstva staničného, obrátí se fasující, chce-li nějakou závadu odstraniti, k úřadu politickému a kdyby v místě žádného nebylo, k úřadu místnímu, a v důležitých případech podá o tom současně přímou zprávu sborovému velitelstvu, v jehož obvodě se onen případ udál.

296. V poli nesmí fasující odmítnouti závadných potravin, mohou-li se vůbec ještě požívati.

Každá závada buď ihned na místě vyrovnána.

§. 40. Koupání a plování (Baden und Schwimmen).

298. V létě buď mužstvo za příznivého počasí nejméně jednou týdně vedeno ke koupání. Porůznu smějí se vojáci jen na takových místech koupati (plovati), kde jsou k tomu úředně dovolené ústavy a místa.

Místo ke koupání buď pečlivě prozkoumáno, zda-li je pro neplavce úplně bezpečné, buď zřetelně ohraničeno a jeho překročení zakázáno.

Jednu nebo více kompagnií vede důstojník, menší odděleni jejich velitelé na místo ke koupání určené.

Koupá-li se více bataillonů současně, buď přítomen jeden lékař a u každého bataillonu jeden důstojník.

299. V místech garnisonních, jejichž místní poměry umožňují větší účastenství a vydatný prospěch, buď v letních měsí-

cích vyučováno plování, aniž by tím byl vlastní povinný výcvik zkrácen; plování pak buď také s horlivostí provozováno.

300. Na místech ke koupání a plování určených buď zachována slušnosť a mějte nejen ti, kteří dohlížejí, nýbrž i koupající sami na paměti, že se smí jíti teprve do vody, když tělo se přiměřeně ochladilo.

Hlava VII.

Služby zvláštní (Besondere Dienste).

§ 41. Služba ordonnanční (Ordonnanz-Dienst).

304. Ordonnanční služba záleží hlavně v donášení rozkazů i zpráv a konají ji podle potřeby důstojníci, pak i jiné šarže a vojáci.

Počet ordonnancí buď vždy obmezen na nevyhnutelnou potřebu.

305. Služba ordonnanční koná se z pravidla za denního vystřídání a nastoupí se v době, kdy se stráže oddělují.

Přes tři měsíce smějí stálé ordonnance zůstati jen v takové působnosti, která žádá delší zvláštní výcvik anebo tehdy, kdyby odvoláním oněch ordonnancí byly zkráceny důležité prospěchy služebné.

306. Kromě ordonnančních vojáků, kteří jsou v kancelářích přes 24 hodin kommandováni, buďtež všichni, kteří jsou ve službě ordonnanční, zbraní poboční a služebným odznakem opatřeni, podle okolností — hlavně před nepřítelem — také úplně vyzbrojeni, poddůstojníci pak mějte předepsanou psací tobolku (Brieftasche).

307. Kdož má konati službu ordonnanční, hlásí nastoupení jakož i dokončení své služby těm, k nimž jest odkázán a vykonává ji podle jejich příkazů. Kde jest důstojník, jemuž jsou svěřeny služby generalštábní nebo adjutantské, hlásí osoby ze souboru mužstva službu ordonnanční konající rozkazy jemu a přijímají je od něho.

Obdržené ústní rozkazy ať se podrží v dobré paměti, podle okolností v psací tobolce zaznamenají a beze všeliké změny anebo odkladu vykonají.

308. Při vystřídání odevzdají a převezmou se všeobecné a zvláštní instrukce, které jsou pro služby ordonanční dány.

309. Doprovází-li ordonnanční poddůstojník, třídník anebo voják představeného anebo vyššího, jde šest kroků za ním.

310. Ordonnance, které doprovázejí své představené koňmo, mějte koně vytrvalé.

§. 42. Listovní služba ordonnanční (Brief-Ordonnanz-Dienst).

311. Není-li poštovní anebo poselské spojení dosti bezpečné anebo nedostačuje-li vůbec, žádají-li toho nutné anebo zvlášť důležité expedice — hlavně za kantonování, v čas mobilisace anebo ve válce — děje se doprava a dodávání služebných dopisů pomocí »listovních ordonnancí« (»Brief-Ordonnanzen«).

312. Tyto ordonnance jsou před nepřítelem úplně, jindy dle potřeby vyzbrojeny, mají svěřené spisy v tašce přes rameno převěšené anebo v tornistře uschovány, a nesmějí schránky tyto odložiti, dokud zásylky neodevzdaly.

Tyto ordonnance buďte důkladně poučeny, kterou cestou mají se dáti; kdyby se to při jich odbytu nestalo, optají se na to samy. Bez závažné příčiny nemají se od předepsané cesty odchýliti, nikde o své ujmě zdržeti a jakmile na místo svého určení přišly, neprodleně vykonati, co jim bylo přikázáno.

312. Na dopravu služebných dopisů dostačí z pravidla muž jediný, za nejistých poměrů anebo za nepříznivého počasí, podobně když se dopravují písemnosti důležité, buďtež odeslány ordonnance dvě. V neznámé krajině a vůbec všude, kde orientování jest nesnadné, buďtež jim také přidáni průvodcové.

314. Na pečetní straně služebného balíčku buď nejen slovy,

nýbrž i následujícími znaménky naznačeno, jak mají jezdecké ordonnance jeti: krokem †, krokem a klusem ††, klusem a galoppem ††† (Trab und Galopp).

Jenom když toho služba žádá, smí se při dopravování anebo na zpáteční cestě jeti v chodě ostřejším.

315. Pěší ordonnance nebuďte z pravidla posýlány přes 7, jezdecké přes 15 kilometrů.

316. Při větších vzdálenostech zavedou se kursy ordonnanční tím způsobem, že na vhodných místech ve vzdálenostech 7—15 kilometrů zařídí se »listovní stanice ordonnanční« (Brief-Ordonnanz-Posten), které mají po jednom poddůstojníku a nejméně třech mužích. Kdyby bylo třeba, buďte na takových stanicích také zapřažené povozy pohotově.

317. Před místo, kde jest stanice ubytována anebo stojí, dají se znamení, snadno do očí bijící, za dne vichy anebo prapory, v noci pak lucerny; podobně se podle potřeby označí také orientačními věcmi cesta, kudy se mají ordonnance dáti.

318. Žádný muž nesmí se bez služebného nařízení vzdáliti z obvodu stanice.

Vojáci, k nejbližší posýlce určení, zůstanou přistrojeni a pohotově; jejich koně jsou osedláni, uzdy však sejmuty a popruhy povoleny.

319. Kurýrům smějí se koně anebo vozy jen tehdy propůjčiti, když o ně požádají na základě písemného zplnomocnění, jež dostali od velitelstev anebo úřadů k tomu oprávněných.

Takového kurýra doprovází jeden muž, aby dopravil zpět koně, jehož kurýr použil, anebo vůz, kterýž byl na cestu propůjčen.

350. Velitel ordonnanční stanice vede o došlých a odeslaných písemnostech podle následujícího vzoru »Záznamný protokol« (Vormerkungs-Protokoll), který při vystřídání odevzdá nástupci, při zrušení stanice pak velitelstvu, které zrušení nařídilo.

Zaznamný protokol (Vormerkungs-Protokoll).

Jméno, šarže a vojskový sbor velitele stanice	Došlo								Odesláno				
	den	hodina, minuta, čas denní	od koho (místo)	počet	číslo	od koho	na koho	jméno dodavatelovo	den	hodina, minuta, čas denní	po kom	kam	u jízdeckých ordonnancí v jakém chodu
				písemností (balíčků)									

321. Každé odcházející ordonnanci dá se kursovní arch (Coursbogen) podle vzoru níže položeného, na němž potvrdí přijímatel, že listy správně převzal, a připíše čas, kdy došly.

Vojskový sbor. po případě Listovní stanice ordonnanční v N.

Kursovní arch číslo . . . (Coursbogen Nr.)

Den, hodina, minuta a denní čas za odeslání	Číslo a druh zásylky	Na koho	Den, hodina, minuta a denní čas, kdy byla zásylka přijata a podpis přijímatelův	Poznámka

Kdyby nebylo v nutných případech k vyhotovení kursovního archu ani času ani příležitosti, napíše adresát na obálku služebného dopisu jméno své a čas, kdy dopis přijal a obálka přinese se nazpět na potvrzení, že dopis byl odevzdán.

322. Všechny služebné dopisy, které se mají na stejné místo dopraviti, dají se v přijímací stanici do jednoho balíčku.

Když na čáře oběžné musí se jíti přes silničné křižovatky, připíší se k adresse jména mezistanic, by byla cesta jasně označená.

323. Když ordonnance své písemnosti odevzdaly a na krátko si odpočinuly, mají se vrátiti ihned na svou stanici, leda by měly rozkaz zachovati se jináče.

§. 43. Zatýkání (Verhaftungen).

324. Aby zákon a vojenská disciplina byly zachovány, má každý představený, jakož i každý k souboru bojovnickému (k četnictvu) náležející vyšší právo, na vlastní odpovědnosť zatknutí podřízeného anebo nižšího nařiditi anebo sám vykonati.

Toto právo stane se obzvláštní povinností, když podřízený (nižší) přistižen jest při spáchání zločinu anebo hrubého přečinu anebo jest některého z nich v patrném podezření, podobně když svým chováním dává přítomným vojákům špatný příklad anebo příčinu k veřejnému pohoršení.

Ostatně mají v těchto případech také vyšší ostatních souborových skupin právo, po případě povinnosť, nižší vlastní skupiny souborové zatknouti — auditoři, lékaři a vojskoví účetní také osoby ze souboru mužstva a gažisty do žádné třídy hodnostní nevřaděné.

Zatkne-li někdo druhého bez příčiny anebo jedná-li při zatknutí způsobem nešetrným, jenž okolnostmi omluviti se nedá, zneužívá tím moci služebné a jest hoden trestu.

325. Osoby od četaře níže dovede do vazby z pravidla některý jejich představený, vyšší anebo na roveň postavený ze souboru mužstva.

Všechny ostatní osoby (jakož i kadeti) dostanou rozkaz, aby se odebraly do vězení jim uloženého; uzná-li se toho potřeba, mohou býti do vězení dovedeny za dozoru vojáka v šarži jim rovného.

326. Dozorní důstojníci a dozorní poddůstojníci, jakož i patrully, stráže a postové jsou povinni zatknouti osoby od kadeta — náměstka níže:

a) když jsou přistiženy při zločinech nebo hrubých přečinech;
b) když jsou takového skutku důvodně podezřelé;
c) když svým výtržným chováním dávají veřejné pohoršení;
d) když neuposlechnou příkazů, které jim dali ve své působnosti dozorné šarže, patrully, stráže a postové, podobně když tyto orgány pohaní anebo na ně násilně doráží;
e) když byly zvláštní rozkazy o zatýkání vydány;
f) když okolnostmi jsa oprávněn někdo je vyzval, aby zatkly osoby zbrojné moci a četnictva, které se zprotivily nebo výtržnosti způsobily.

V případech a) a d) jsou dozorné šarže, patrully, stráže a postové povinni zatknouti také osoby civilní.

Vojenské osoby musí uposlechnouti, vybídnou-li je státní anebo městští zřízenci pro bezpečnosť v oboru svých služebných práv.

327. Nikdo se nesmí zprotiviti, zatkne-li ho osoba, stráž anebo patrulla k tomu oprávněna.

By mohl býti ten, kdo se zprotivil, přece zatčen, buď požádána o pomoc některá stráž, hotovosť anebo jiné vojenské (zeměbranecké) mužstvo, které jest právě při ruce — a není-li při ruce, také i četnictvo anebo jiní zřízenci veřejné bezpečnosti — v nejhorším případě pak buď užito moci.

329. Zatknuté osoby od kadeta — náměstka níže dopraví se do vězniční místnosti svého vojskového sboru anebo na nejbližší stráž.

Nejsou-li zatknuté civilní osoby vojenskému trestnímu soudu podrobeny, ať se co nejdříve s bezpečnou eskortou odevzdají

příslušnému civilnímu úřadu pro bezpečnosť anebo úřadu soudnímu

380. Kdo zatknutí nějaké osoby nařídil anebo sám vykonal, ale práva ji trestati nemá, ať ohlásí příčinu a okolnosti, pro které byla ona osoba zatčena, veliteli, který má právo ji trestati; když odevzdal zatknutého stráži, dozornému důstojníku kasárnímu anebo vojenskému staničnému (místnímu) velitelstvu, ať to ohlásí i jim.

Ohlášení k vojenskému velitelstvu staničnému podá se prostředkem velitelstva místního.

Byla-li zatknuta osoba civilní, buďtež příčina a okolnosti oznámeny bez průtahu nejen civilnímu úřadu pro bezpečnosť anebo úřadu soudnímu, kterému zatknutý byl odevzdán, nýbrž také vojenskému velitelstvu staničnému.

§. 44. Eskortování vězňů a válečných zajatců. (Escortirung von Arrestanten und Kriegsgefangenen).

381. Vězně mají eskortovati lidé úplně spolehliví.

Před odchodem dá velitel odebrati vězňům všecko, co by se jim hodilo za zbraň anebo k útěku napomáhalo, připomene jim, že je spoutá anebo užije moci, kdyby se zprotivili, že se na ně střelí, kdyby se pokusili o útěk a pouči mužstvo své o jeho zvláštních povinnostech.

Kde to třeba, mají eskorty bajonety nasazeny, a jsou-li koňmo, šavle taseny.

Pouze když se eskortují váleční zajatci a lidé nebezpeční, nabíjí se ručnice — a to před jejich očima. Rozkaz k tomu dá se veliteli, když se mu vězňové odevzdávají, ústně, a dostane-li psaný rozkaz anebo maršroutu, v nich také písemně.

Avšak při dopravě po železnici anebo parní lodi smí se ručnice jen tehdy nabiti, užívá-li se vlaků a lodí jedině k účelům vojenským.

382. Na marši buď eskorta kolem vězňů přiměřeně rozdělena; velitel zůstane vzadu za eskortovanými.

Sestává-li eskorta jenom z jednoho nebo dvou mužů, jde za vězni.

Děje-li se doprava po voze, musí podle okolností celá eskorta anebo část její — nejméně jeden muž — jeti s těmi, které má hlídati, hlavně může-li je takto snadněji střežiti.

Vězňové nesmí obcovati s mužstvem eskorty aneb s jinými osobami, kdyby to jakýmkoli způsobem napomáhalo pokusům o útěk; jmenovitě ať se hledí na nejvýš pozorně k tomu, aby nikdo nepodstrčil zajatcům nějakých spisů, peněz anebo zbraní.

V prorvané krajině, poblíže obcí, v živých ulicích — kterým podle možnosti třeba se vyhnouti — vůbec všude, kde okolnosti pokusům o útěk jsou příznivy, buď pozornosť zvýšena.

Na železnicích anebo na lodích buďtež vězňové co možná pro sebe zvlášť usazeni; eskorta zasedne poblíže východů a oken.

333. Zpurní anebo útěku podezřelí mohou býti spoutáni ručními železy, a kdyby jich nebylo, provazy anebo řemeny.

Prchá-li vězeň, jenž byl eskortě za nebezpečného označen, a nezůstane-li státi, ač bylo s hrozbou naň zavoláno, a nemůže-li býti podle všeho více dohoněn, buď na něho střeleno, když netřeba se strachovati, že jest ohrožen život cizí.

334. Předcházející pravidla buďte rovněž zachována, když se eskortují váleční zajatci.

Ostatně se zachází s válečnými zajatci se vší možnou šetrností, hlavně pak s důstojníky se shovívavostí, jaká jejich hodnosti náleží; oni také podle možnosti od ostatního mužstva se odloučí.

K čemu mají eskorty dále přihlížeti, když doprovázejí vězně na delší vzdálenosť, sezná se z bodu 346.

Eskorty vězňů a válečných zajatců nevzdávají pocty žádné

§. 45. Kommanda a transporty (Commanden und Transporte.)

335. Kommanda (mobilní detašmany) jsou části vojskové, které jsou od svých vojskových sborů na čas odloučeny (detašovány) a zvláštní služebný účel mají.

Osoby, zvířata nebo zboží, které mimo svůj organický svazek pouze na čas se spojí, aby byly jinam dopraveny, tvoří se svým průvodem (eskortou) transport.

336. Kommanda mají podle síly a účelu svého náležitý počet šarží a hudců jakož i lidi, kteří jsou ku službě zdravotní a jako řemeslníci potřebni.

337. Před odchodem buď kommando anebo transport visitován co se týče oděvu, výzbroje a poměrů zdravotních, (zboží pak, jak vypadá zvenčí a jak jest zabaleno), a je-li toho třeba, buď vše v pořádku odevzdáno,

Veliteli odevzdá se dokument k marši a podle potřeby také potřebné dokumenty o souboru a žurnál k fasování (naturalii a servicu).

Velitel obdrží podle potřeby přiměřenou zálohu peněžní k súčtování, by mohl zapraviti výlohy.

Potřebná ponaučení o svých povinnostech, stravování a súčtování jakož i o zprávách, které snad třeba zaslati, obdrží velitel od toho, kdo ve směru tom jej odbývá (abfertigen).

Je-li třeba, musí míti velitel také předpisy a písemné instrukce, které se vztahují k jeho úloze.

Každý velitel mobilního detašmanu anebo transportu musí požadovati všechny potřeby cestou vojenského velitelstva staničného (místního), tam pak, kde je pouze námořnické anebo zeměbranecké velitelstvo staničné, cestou velitelstva tohoto, ostatně pak přímo u úřadu místního. To týká se stejnou měrou také záležitostí v následujících bodech uvedených, ve kterých jest velitel odkázán k vojenskému velitelstvu staničnému, po případě k úřadu místnímu.

339. Služba koná se ve smyslu všeobecně platných předpisů; arciť třeba míti na paměti zvláštní poměry, které při kommandech a transportech přicházejí.

Důležité případnosti buďtež ihned oznámeny vojenskému staničnému a sborovému velitelstvu, v jehož obvodě se udály — mimo to podle okolností také představenému velitelstvu vojskovému.

Jaké právo trestati má velitel, jest ustanoveno v §. 88.

Kdyby nestačilo, buď vinník udán a podle potřeby jako vězeňň odevzdán nejbližšímu vojenskému velitelstvu staničnému, které má rozsáhlejší právo trestati.

340. Velitel potvrdí svým podpisem vše, co přijal pro svůj detašman anebo transport, a naopak přijm evšeliké listiny ku kladení účtů potřebné a zachová se vůbec ve věcech administračních podle »předpisů pro velitele transportu« a podle zvláštních instrukcí jemu udělených.

342. Onemocní-li některý muž a není-li žádný vojenský (zeměbranecký) lékař při ruce a je-li třeba, aby lékař civilní pomoci poskytl anebo léky byly koupeny, buď místní úřad požádán, aby se o obé postaral a buď mu o tom vydáno stvrzení.

Na dopravu nemocných anebo churavých mohou býti na základě lékařského vysvědčení najaty připřeže.

Je-li toho potřeba, buďte nemocní na základě revisijní a protirevisijní listy [po případě i na přijímací listinu (Übernahmsschein)] odevzdáni nejbližší vojenské, podle okolností i civilní nemocnici, a není-li žádné v místě, nejbližšímu vojenskému velitelstvu staničnému (místnímu úřadu). V listině revisijní buď podotknuto, kam má muž narukovati, až se uzdraví.

Zemře-li někdo, buď duchovní správce k tomu povolaný požádán o úmrtní list; náhlá smrť buď oznámena nejbližšímu vojenskému velitelstvu staničnému (místnímu úřadu), aby se sepsala povaha skutku (Thatbestand) a vykonala soudní obdukce (lékařské ohledání mrtvoly). Zemře-li však někdo ve

větší vzdálenosti od obydelných míst, sepíše o tom velitel za přítomnosti více svědků protokol a dá dopraviti mrtvolu k nejbližšímu úřadu soudnímu.

Pohřeb obstará nejbližší vojenské velitelstvo staničné (místní úřad).

Oděv a výzbroj, jakož i jmění po zemřelém vezme velitel podle možnosti s sebou a odevzdá je příslušnému sboru vojskovému; není-li to však možno, odevzdá je nejbližšímu velitelstvu staničnému.

Umřel-li někdo nemocí nakažlivou, odevzdají se podle uznání lékařova a na základě vysvědčení jím vydaného všecky věci, které by mohly nákazu rozšiřovati, proti potvrzení vojenské (dle okolnosti civilní) nemocnici na místě samém se nalézající, anebo vojenskému velitelstvu staničnému (úřadu místnímu), aby byly od nákazy očistěny (desinfikovány) anebo zničeny.

343. Onemocnělí, k pochodu ještě způsobilí koně vedou se za uzdu.

Sezná-li se nemoc jejich za nakažlivou, musí býti takoví koně právě jako koně těžce nemocní ihned odloučeni a odevzdáni nejbližšímu vojenskému velitelstvu staničnému anebo úřadu nejbližšího místa, v němž se nalézá zvěrolékař anebo léčící kovář (Curschmied). V míru zůstane u nich podle potřeby také potřebný počet mužů k ošetřování, kteří se odevzdají i s koňmi revisijní a protirevisijní listou do opatřování vojenskému velitelstvu staničnému, po případě za přejímací listinu úřadu místnímu.

Objeví-li se u některého koně ozhřivka, červ, vzteklosť anebo je-li dokázáno, že byl kůň kousnut od vzteklého zvířete, buď za přítomnosti velitelovy zahlazen a sepsán o tom protokol, když dva povolaní znalci (mezi nimi dle možnosti vojenský zvěrolékař anebo vojenský léčící kovář) byli tuto nemoc zjistili.

Koně, kteří se stýkali s koňmi nakaženými, denně se prohlíží, vodí za ostatními a dávají do odloučených místností. Jejich ošetřovatelé jsou od ostatních odloučeni a zachovají se vůbec všechna opatření, která jsou obsažena v předpisech »o koňství c. a k. vojska.«

Je-li možno, dají se pošli koně od vojenských zvěrolékařů anebo léčících kovářů za přítomnosti dvou svědků pytvati (secirovati); o pytevním nálezu (Sections-Befund) sepíše se předepsaný protokol.

Co se týče výzbroje, oděvu, náčiní k cíděni a ostatních věcí ošetřovatelům koní náležejících, buď jednáno podle bodu 342. a podle předpisu »o koňství c. a k. vojska«.

344. Desertuje-li některý muž, buď bez průtahu od vojska (ústavu), jemuž sběh náleží, dvojnásobně zasláno »podání o deserci« (Deserteurs-Eingabe) a »trestní udání« (Strafanzeige). Jedno »podání o deserci« zašle se ihned sborovému (vojenskému) velitelstvu, v jehož obvodě deserce se stala. Zároveň buď případ onen oznámen »podáním o deserci« nejbližším vojenským velitelstvům staničným, místním úřadům a zřízencům pro bezpečnosť.

Odběhne-li některý kůň, těmže úřadům a zřízencům se to oznámí a nationale (popsání) se přiloží.

Zůstavený oděv, zbraně anebo výzbroj musí se odevzdati příslušnému sboru vojskovému.

345. Když dorazil velitel transportu anebo dočasného kommanda na místo, složí ve dvou dnech účty a odvede, co snad na penězích ještě zbývá.

346. Při transportech vězňů a válečných zajatců platí vedle předpisů v §. 44. obsažených ještě ustanovení tato:

Velitel obdrží osobní popis vězňů a jiná potřebná udání.

Je-li potřeba mezi maršem eskortu sesiliti, buď o to požádáno nejbližší vojenské velitelstvo staničné.

Dorazí-li se do stanice, kde se přenocuje, oznámí se to ihned vojenskému velitelstvu staničnému (úřadu místnímu), jež

se požádá, by přikázalo místnosť, kde by se dali vězňové uzamknouti a bezpečně střežiti. Eskorta zachová se pak ve všem všudy tak, jak jest předepsáno pro vězeňské stráže a posty.

Onemocní-li některý vězeň tak, že nemožno jej dále dopraviti, buď za potvrzení odevzdán i s příslušnými listinami nejbližšímu vojenskému soudnímu anebo politickému úřadu.

Uteče-li vojensky vězeň, třeba učiniti ihned »podání a oznámení« v bodě 344. naznačená.

Právě tak buď oznámen útěk civilního vězně nejbližším vojenským velitelstvům staničným, místním úřadům a zřízencům pro bezpečnosť, dále pak také oněm úřadům, ku kterým jest velitel transportu v takovém případě podle obdržené instrukce odkázán.

Předcházející ustanovení, která se mají při transportech vězňů zachovávati, platí všeobecně také pro transport válečných zajatců.

Když váleční zajatci se přejímají, buď jim oznámeno, jak se mají zachovati a jaké tresty je očekávají, kdyby se nechovali tak jak jest jim přikázáno. Ve věcech trestních jsou podrobeni vojenské moci soudní a disciplinárním předpisům jako příslušníci c. a k. vojska.

Obcování válečných zajatců buď střeženo a jejich dopisy bedlivě kontrolovány, aby se mohlo ihned oznámiti, kdyby v nich byly nějaké zprávy o nepříteli a by mohlo býti všeliké spiknutí v čas odhaleno.

347. Při transportech zboží jest velitel za bezpečnosť a dobré zachování dopraveného zboží odpovědným; ať se proto stará nejen mezi jízdou, nýbrž také ve stanicích, kde se zastaví (přenocuje), aby bylo zboží přiměřeně uloženo a střeženo a také proti ohni chráněno.

Ostatně jedná velitel takových transportů, hlavně pak tehdáž, dopravuje-li peníze (cenné effekty), střelivo, prach anebo třaskaviny, podle případných podrobných instrukcí, kterých si má od toho, jenž jej na dopravu odbývá, po každé vyžádati.

Hlava VIII.

Pocty (Ehrenbezeigungen).

§. 46. Všeobecně (Im allgemeinen).

348. Osoby zbrojné moci a četnictva mimo řad a šik jsou povinny

nejsvrchovanější panstvo,

členy nejsvrchovanějšího rodu císařského,

cizí mocnáře a členy jejich rodin,

představené a vyšší

podle pravidel cvičebného řádu vojensky pozdraviti, když je potkají, pak nežli je osloví a když domluvily.

Dotčené osoby pozdraví rovněž reglementárním salutováním prapory zbrojné moci a posty.

Před každou poctou buď drženo tělo podle předpisu.

Potkají-li jednotlivé osoby katolického náboženství velebnou svátosť, zachovají se tak, jak jest podle jejich obřadů obyčejem, jinověrci pak za podobných příležitostí podle náboženských předpisů své víry.

349. Při stejné šarži buď pozdraven napřed ten, jemuž přísluší podle bodu 56. a 57. služebná přednosť (Vorrang); nemůže-li býti určena anebo není-li ji po zevnějšku znáti, mají se osoby šarže stejné pozdraviti podle předpisu na vzájem, kdykoli se potkají.

350. Všechny osoby ze souboru mužstva vojensky pozdravte úředníky zbrojné moci v uniformě oblečené, jakož i duchovní s vojenským odznakem.

351. Mimočinné osoby ze souboru mužstva jsou povinny předepsanou poctu vzdáti, když mají na sobě oděv vojenský.

452. Na promenádách a jiných veřejných místech, kde v krátkých dobách po sobě se potkáváme, dostačí, když se vzdá pocta při potkání prvním.

Nemocní a raněni nevzdávají jenom tehdy žádné pocty, když nemohou této povinnosti pro svůj tělesný stav dostáti.

353. Vojska mají poctu ve cvičebném řádu předepsanou vzdávati:

velebné svátosti,
císaři pánu a císařovně,
členům císařského rodu,
cizím mocnářům a členům jejich rodin,
praporům zbrojné moci a
všem osobám ze souboru bojovnického, které jsou představenými veliciho kommandanta anebo vyšší než-li tento.

Ve všech ostatních případech vzdají velitelé vojsk, když někoho potkají, jehož pozdraviti jsou podle bodů 348, 349., a 350. povinni, poctu sami za sebe

Potkají-li se vojska, vzdají si poctu na vzájem a to tím způsobem, že velitel v poměru podřaděném stojící poctu první nařídí a vykoná.

Marširují-li vojskové části jednu četu silné anebo ještě slabší mimo stráže a posty, zachovají se jako kdyby potkaly vyššího; jsou-li silnější, vzdá se pocta od vojska pouze před strážemi důstojnickými, a to po kompagniích; když jdou však mimo jiné stráže a posty, salutuje jediný velitel kolonny.

354. Všeobecná ustanovení o poctách jsou částečně změněna pro případy tyto:

a) eskorty vězňů a válečných zajatců nevzdávají pocty žádné.

b) U patrull, pak také u pracovních a fasujících detachementů vzdává poctu po celou dobu práce (fasování) pouze velitel a sice jenom tenkráte, když není důležitými výkony služby své zaměstknán.

c) Na marších mimo místa garnisonní (kantonovací stanice) jakož i za odpočinku nevzdávají vojska pocty žádné.

Za příchodu Jejich Veličenstev, některého člena rodu císařského anebo generála (admirála), jenž jest představeným velitele kolonny, dají se, je-li to vzhledem ku skuteč-

nému anebo předpokládanému nepříteli možno, ohlašovací signály ve cvičebném řádu předepsané.

d) Mezi bojem, potom ve službě ostražné a zpravonosné, (Sicherungs- und Nachrichtendienst) jakož i za podobných cvičení, nevzdá se pocta žádná; kromě toho nedají se žádné ohlašovací signály. Pouze za příchodu Jejich Veličenstev, některého členu rodu císařského anebo některého velitelova představeného podá velitel zprávu (s tasenou šavlí).

e) Jaká pocta se vzdává v táboře, o tom obsahuje hlava XVII. všeobecně platná pravidla, která platí také za podobných cvičení v míru.

f) Exerciruje-li se na cvičišti, dají se předepsané signály ohlašovací jenom za příchodu Jejich Veličenstev, některého člena císařského rodu anebo generála, jenž jest velitelovým představeným, a nejvyšší z přítomných mezitímních představených, po případě velitel sám, podá přichozímu zprávu — což taktéž učiní, kdyby přišel představený od plukovníka níže.

Vojska nekonají pocty žádné.

g) Na parádních místech nedají se až do příchodu toho, před něhož se vyrukuje, žádné ohlašovací signály; vojska vzdávají v této době poctu pouze svým představeným, kteří vyrukovali a to při zprávách, které třeba dáti, když jednotlivé sbory se seřadily.

Velitel parády jest po celou tuto dobu sproštěn všelikého hlášení.

355. Vojskům, praporům a jednotlivým osobám cizích říší buď vzdána tatáž pocta jako oněm vojska vlastního.

356. O vojenském pozdravu, který přísluší měšťanským, od Jeho Veličenstva privilegovaným sborům a jejich praporům vydá každý vojenský velitel staničný svým podřízeným vojskům na základě případných nejvyšších ustanovení zvláštní příkazy.

357. Dočasným zástupcům vyšších funkcionářů náleží pocty pouze podle šarže, jakou mají sami.

358. Všechny osoby, kterým se pocty vzdají, ať je reglementárním pozdravem (salutováním) opětují.

359. Předcházející ustanovení mají i pro jednotlivé osoby i pro vojska zbrojné moci a četnictva, co se týče vzájemné pocty, plnou platnosť, avšak pro osoby jenom tehdy, když jsou v uniformě.

360. Ostatní ustanovení pocty se týkající jsou obsažena v následujících paragrafech a pak v hlavě IX., X., XII., XIV., XVI. a XIX.

§. 47., 48., 49. Pocty pro císaře Pána a císařovnu, arcivévody a arcivévodkyně, cizí mocnáře a jich nejvyšší rodiny (Ehrenbezeigungen für Allerhöchstihre k. und k. Majestäten, für Erzherzoge und Erzherzoginnen und für fremde Regenten und höchst deren Familien).

362. Je-li příchod Jejich Veličenstev do vojenské stanice ohlášen, kommanduje každý v místě se nalézající druh zbraně jednoho naddůstojníka a potřebný počet poddůstojníků ke dvoru, aby konali službu ordonnanční.

Jízdní poddůstojníci přijdou koňmo.

367. Kde se Jejich císařské a královské výsosti arcivévodové anebo arcivévodkyně obyčejně zdržují, udržuje se před Jejich byty po celý čas, co jsou přítomni, po dvou čestných postech.

368. Když bylo úředně oznámeno, že arcivévodové anebo arcivévodkyně přibudou do místa, kde jest garnisona dostatečně silná, udržují se před Jejich obydlím taktéž dva čestní postové.

Každý druh zbraně v garnisoně se nalézající ustanoví k vykonávání služby ordonnanční jednoho důstojníka (možno-li hejtmana), dále pak ze svého souboru potřebný počet poddůstojníků (jezdečtí poddůstojníci koňmo).

371. Arcivévodům, kteří slouží v činné službě v postavení nižším, nežli jaké má velitel vojskové divise, náleží ve službě od vojsk a jich velitelů pouze ona pocta, jakáž jim dle jejich šarže přísluší.

372. Když byl příchod cizích Veličenstev úředně oznámen, vzdávají se jim tytéž pocty jako arcivévodům a arcivévodkyním.

373. Totéž platí o císařských nebo královských výsostech, panujících velkovévodech a jejich manželkách jakož i o dědičných princech.

374. Panujícím vévodům a knížatům jakož i později zrozeným princům z velkovévodských rodů postaví se před jejich sídelní budovu dva čestní postové.

375. Princům z cizích panujících rodů, kteří slouží v c. a k. vojsku, náleží pouze pocty, jaké přísluší jejich postavení služebnému.

§. 50. Pocty provysoké vojenské a zeměbranecké osoby. (Ehrenbezeigungen für hohe Militär- und Landwehr-Personen).

376. Říšskému ministru války, vrchnímu veliteli armády a generálnímu inspektoru vojska, polním maršálům a vrchním velitelům zeměbrany, armádním i sborovým velitelům, pak jmenovaným náměstkům kommandujících generálů postaví se před obydlí v jejich obyčejném bydlišti, po případě ve hlavním stanéjeden čestný post, ač nestojí-li tam už post takto.

Za dotčené podmínky náleží dále tatáž pocta každému generálu, je-li staničným velitelem, a ve stanicích, kde garnisují pouze části vojska, také každému vojenskému veliteli staničnému, který má šarži generálskou, v pevných místech pak, kdež jsou vojskoví velitelé vyšší nežli jmenovaný velitel pevnostní, pouze nejvyššímu vojskovému veliteli.

377. Přibude-li ze služebných příčin říšský ministr války do garnisony, ustanoví každý druh zbraně c. a k. vojska ze svého souboru potřebný počet poddůstojníků pro služby ordonnanční (jezdci přijdou koňmo).

Tytéž pocty jako říšskému ministru války náležejí za průchodného pobytu služebného: vrchnímu veliteli armády, armádním a sborovým velitelům, jakož i jmenovaným náměstkům

kommandujících generálů od podřízených vojsk, po případě v jejich vojenských okresech territorialních.

380. Zdržuje-li se říšský ministr války ze služebných příčin v některé stanici zeměbranecké, buďte mu dáni právě jako c. a k generálům, kteří zastávají úřad ministra zemské obrany, za průchodného pobytu služebného ve vojenských stanicích příslušné polovice říše, ordonnanční poddůstojník a čestný post.

Ostatně se přidělí jeden ordonnanční poddůstojník ve vojenských nebo zeměbraneckých stanicích za průchodného pobytu služebného všem generálům, jimž před nejvyšším ve stanici přítomným velitelem služebná přednosť náleží anebo vojska garnisony jsou podřízena.

381. Předcházející pocty vzdávají vojska, která jsou příslušnému funkcionáři podřízena a jen tehdy, kdyby vůbec scházela anebo nedostačovala, přiberou se i jiná vojska.

§. 51. Pocty pro jiné vysoké hodnostáře. (Ehrenbezeigungen für andere hohe Würdenträger).

382. Politickým náčelníkům zemí náleží v jejich obyčejném bydlišti za dne jeden čestný post, ač není-li před obydlím post už takto.

384. Jsou-li služebné cesty oznámeny, zavede se říšským ministrům v obvodu celého mocnářství, ministrům říšských polovic a politickým náčelníkům zemí v území jejich úředního oboru všude, kde jest garnisona, za dne čestný post před jich domem.

385. Apoštolskému nunciovi, vyslancům cizích mocí a kardinálům přidělí se v každém místě garnisonním za dne čestný post, kromě sídla nejsvrchovanějšího panstva.

§. 52. Převzetí a odevzdání praporu (Abholen und Abgeben der Fahne).

386. Když jest vojsko, které má vyrukovati s praporem, seřaděno, odebéře se pro něj jedna kompagnie s plukovní

hudbou. Praporečník jde v čele kompagnie, která nastoupí před místem, kde se prapor chová, aniž by však hudba hrála.

387. Praporečník převezme pak prapor. Jakmile jej velitel kompagnie spatří, dá poctu vzdáti, generální marš bubnovati a národní hymnu hráti, pokud se nepostavil praporečník na ono křídlo kompagnie, kterým odchod počne.

Když vojsko od pocty se zřídilo, odchází za zvuků hudby.

388. Když se blíží prapor k vojsku, které vyrukovalo, dá jeho velitel poctu vzdáti, generální marš bubnovati, jede (jde) na to praporu vstříc, uvítá jej salutováním a doprovází až na místo pro prapor určené.

Na to buď hudba zastavena a zřízení od pocty kommandováno; kompagnie a plukovní hudba jdou v tichosti nejkratší cestou na místa svého rozestavení (Aufstellung).

389. Vyrukoval-li pouze půlbataillon anebo kompagnie, jde pro prapor jeden důstojník s četou, kteréž se přiděli praporečník a hudec.

Stojí-li vojsko blíže místa, kde se prapor chová, jde pro něj pouze jeden důstojník (adjutant) s praporečníkem.

Ostatně buď i v těchto případech jednáno podle předcházejících ustanovení.

390. Prapor, který se chová na důstojnické stráži, v důstojnické světnici dozorné anebo u vojskového velitele, odevzdává se s tímtéž průvodem a poctou.

391. Přijímá-li anebo odevzdává-li se korouhev jezdecká (Standarte), třeba se zachovati podobně.

§. 53. O pořádku pohřebním (Begräbniss-Ordnung).

392. Jak jsou vojenské průvody pohřební silny a složeny vysvítá z následujícího přehledu:

Pohřební průvod		Průvod se skládá z							
		kompagnií	čet pěšky	špaliru			nosičů rakve	voják s křížkem	
				třídnici	předstřelci	vojáci	vojáků		
pro poddůstojníka a vojenského do žádné třídy hodnostní nevřaděného gažistu s odznakem poddůstojnickým	vůbec	1/4		1		3	6	1	kde není vojsk pěších a pevnostního dělostřelectva, vykoná průvod v témž složení a síle jezdectvo anebo polní (pohorské) dělostřelectvo
pro třídníka a vojáka		1/4	.	.	.	.	6	1	
pro poddůstojníka	u jezdectva	.	1	.	.	4	6	1	Má-li se vypáliti čestná salva, vyrukuje tato četa s karabinami
pro vojáka		.	1	.	.	.	6	1	
pro poddůstojníka	u dělostřelectva	.	1	.	1	3	6	1	Má-li se vypáliti čestná salva vyrukuje také jedno dělo
pro předstřelce a vojáka		.	1	.	.	.	6	1	

393. Pohřební průvody vykonají se při pohřbech:

aktivních osob ze souboru mužstva, jakož i aktivních, do žádné třídy hodnostní nevřaděných vojenských gažistů s odznakem poddůstojnickým;

invalidního mužstva ve vojenských invalidovnách zaopatřeného, avšak (kromě hudce) z vlastního souboru — není-li dosti

příkazného (verfügbar) mužstva, přiměřeně stenčené. Pouze u těch, kteří jsou dekorováni medaillemi za udatnosť, potom kdyby ani stenčený průvod nemohl býti sestaven, vyrukují za průvod vojska garnisony.

396. Předepsaný pohřební průvod koná se také kromě toho k pochování aktivních zeměbranců a zeměbraneckých, do žádné třídy hodnostní nevřaděných gažistů s odznakem poddůstojnickým, jakož i aktivních osob četnických ze souboru mužstva, nemůže-li tento průvod dáti zemská obrana úplně anebo vůbec nikterak.

397. Průvod pohřební dá se pouze jednou; má-li tedy zesnulý býti jinam k pohřbení převezen, ať ustanoví vojenské velitelstvo staničné v dorozumění s rodinou, na kterém místě vojenský obřad se vykoná.

400. Ve všech případech, kdy může předepsaný pohřební průvod vykonati sbor vojskový, do jehož souboru zemřelý náležel, ať velitel tohoto vojskového sboru zařídí vše, co k pohřbu náleží.

401. Při pohřbu jsou bubny potaženy černým suknem. Na černě pokryté rakvi zemřelého ze souboru bojovnického připevní se nábojnice, pokrývka na hlavu, dekorace, dále obnažená zbraň poboční s pochvou na kříž položená a florem ovinutá.

Podobným spůsobem ozdobí se rakev pro zemřelé z jiných skupin souborových, avšak zbraň poboční ponechává se v pochvě.

402. Vojska ku průvodu určená rozvinou se v tichosti u domu anebo kostela, kde mrtvola leží, tak aby při odchodu bez prodlení mohla se vřaditi v ostatní průvod. Špalír postaví se v pravo a v levo u dveří do domu anebo do kostela.

403. Od té chvíle, kdy přirazila vojska na místo, kde mají státi, až do odbubnování (odtroubení), vzdávají se pouze pocty takové, jaké jsou pro pohřební slavnosť samu předepsány.

404. Když se rakev vynáší, dá velitel průvodu poctu vzdáti (anebo tasiť šavle).

405. Pohřeb ubírá se v tomto pořadí:

a) velitel průvodu s polovicí rukujícího vojska;

b) hudba;

c) nosič křížku;

d) duchovní;

e) máry anebo vůz pohřební, v pravo a v levo se špalírem, jehož velitel zůstane v čele řady v pravo marširující;

f) truchlící;

g) ostatní, kdož zemřelého doprovázejí;

h) druhá polovice rukujícího vojska, k němuž při smíšených průvodech náleží jezdectvo, jestliže snad nějaké pěšky vyrukovalo anebo děla: jezdectvo má pak místo své v čele, děla na konci.

Sestává-li průvod pouze z jedné čety, pak kráčí tato nerozdělena před hudbou, a není-li žádné, před nosičem křížku, po případě před rakví.

406. Mezi postupováním průvodu pohřebního hraje hudba smuteční marše, ale tamburové (trubači) bubnují (troubí) obyčejný marš v mírném tempu.

407. Není-li hřbitov příliš vzdálen a může-li se u něho průvod co nejblíže rozvinouti, doprovází mrtvolu až k němu, rozvine se na příhodném místě, co možná čelem naproti poloze hrobu a postaví se po obou jeho podlouhlých stranách.

408. Za vykropení anebo za jiného náboženského obřadu buď vzdána pocta, pak odbubnováno (odtroubeno) a s bubnů sukno sňato.

409. Na to vypálí v případech níže uvedených vojsko, které se zbraní palnou pěšky vyrukovalo, čestnou salvu (avšak pevnostní dělostřelectvo pouze tehdy, když se nevypálí čestná salva z děl), po případě se vystřelí jednou z každého děla a to při pohřbech:

všech aktivních, do žádné třídy hodnostní nevřaděných vojenských gažistů s odznakem poddůstojnickým jakož i aktivních

osob ze souboru mužstva, když se súčastnily nějaké nepřátelské události;

všeho ivalidního, medaillemi za udatnosť dekorovaného mužstva, ktoré jest ve vojenských invalidovnách zaopatřeno.

Co se týče zemřelých osob válečného námořnictva, zemské obrany a četnictva, buď zachován spůsob stejný — náleží-li jim plný průvod pohřební.

Když byla čestná salva vypálena, kommanduje se opět obrat hlavou, a — je-li velitelem průvodu důstojník — hraje se národní hymna, po případě bubnuje (troubí) generální marš; hudba zarazí a velitel průvodu vyžádá si rozkaz přítomného nejvyššího představeného.

410 Je-li hřbitov vzdálen anebo není-li možno poblíže něho ze rozvinouti, rozvine se průvod na místě, jež určí vojenské velitelstvo staničné, i vzdá poctu, když jede pohřební vůz mimo něj; na to buď odbubnováno (odtroubeno), po případě čestná salva vypálena.

Avšak kavallerie, která vyrukovala koňmo, musí marširovati až ke hřbitovu. Nosič křížku jakož i špalír doprovázejí mrtvolu, dovolujou-li to vůbec místní poměry, až ku hrobu a zůstanou tam až obřady jsou skončeny.

411. Ostatně platí ještě ustanovení tato:

a) Pohřební průvody vyrukují v parádě bez polních odznaků.

b) Špalír z vojsk pěších a pevnostního dělostřelectva má mrtvolu doprovázeti s ručnicemi (bez tornister), špalír z jezdectva a polního dělostřelectva pěšky a jako špalír vojsk ostatních s tasenými šavlemi.

c) Nosiči rakve vyrukují bez ručnic a tornister a marširuji, převáží-li se rakev po voze, po obou stranách u samého vozu pohřebního.

d) Nosič křížku přiděli se jenom tehdy, když se to srovnává s náboženstvím, k němuž zemřelý náležel.

e) Ke každému pohřebnímu průvodu buď dána dle možnosti

podle případné šarže zemřelého plukovní hudba anebo aspoň její část.

f) Velitelem průvodu vojáka od kaprála níže buď kaprál; za velitele jiných průvodů ustanoví se osoby souboru bojovnického a to ze stejné šarže se zemřelým anebo, kde to není možno, ze šarže nejblíže nižší.

412. Projevil-li zemřelý v poslední své vůli přání, aby byl pochován bez průvodu, buď přání splněno.

Hlava IX.

Slavnosti (Festlichkeiten).

§. 55. Všeobecně (Im allgemeinen).

416. Slavnosti politického rázu smějí se aktivní osoby zbrojné moci a četnictva súčastniti pouze na zvláštní nejvyšší splnomocnění.

Žádají-li toho okolnosti, buď vojenským velitelstvem staničným všem aktivním vojenským osobám zakázáno, by nebyly u uvedených slavností ani jako pouzí diváci. Ale na všechen spůsob jest všem aktivním osobám zbrojné moci a četnictva, a neaktivním, jakmile přijdou v uniformě — které jsou při takové slavnosti, — bez výjimky zakázáno, vpouštěti se do nějakých demonstrací.

417. Slavnosti církevních mohou se jednotlivé osoby c. a k. vojska, pokud to služba dovoluje, súčastniti.

Ale z pravidla ať se toto účastenství obmezí na slavnosť vzkříšení a Božího Těla, leda by měla nějaká slavnosť ten zvláštní účel, že dá církevní posvěcení události vojensky důležité, jako jest odevzdání nových praporů, oslava vítězství anebo jiného památného dne.

418. Zásadou buď, aby vojska, která se církevních obřadů přímo súčastní, jako: špaliry, průvody a ona vojska, která mají svá místa vykázaná ve chrámu Páně, sestávala co možná z dů-

stojníků a mužstva náboženské společnosti, která slavnosť onu koná.

Vojska, která vyrukovala pouze k udržování veřejného pořádku a pokoje, rozestaví se podle svého účelu, a velí se jim pouze za hlavních momentů církevní slavnosti, dále pak když slavnostní průvod po blízku jich se ubírá, aby zdraň plecovala (Schultert), avšak když velebná svátosť se pozdvihne anebo kolem nich nese a když se udílí požehnání, aby se postavila k modlitbě, kdežto pěšky rukující bezprostřední průvody a špaliry v obou posléze jmenovaných případech jakož i za pozdvihování a přijímání při katolické mši pokleknou.

§. 56. Oslava narozenin a jmenin Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva (Feier des Geburts- und des Namensfestes Seiner k. und k. Apostolischen Majestät).

419. O slavnosti narozenin Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva konají se ve všech místech garnisonních za přítomnosti celé garnisony slavné služby Boží, za nichž dají vojska pěší a pevnostní dělostřelectvo tři generální dešarže.

V čas budíčku mají plukovní hudby podle nařízení vojenského velitelstva staničného táhnouti ulicemi poblíže stráží staničných a kasáren se zvučnou hudbou.

O slavnosti jmenin Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva konají se ve všech místech garnisonních slavnostní služby Boží anebo se béře přiměřené účastenství v církevních slavnostech z této příčiny pořádaných.

421. Stráže jsou v tyto dva dny přistrojeny v parádě.

422. V táboře slaví se slavnosť narozenin a jmenin Jeho Veličenstva podle okolností spůsobem podobným.

§ 57 Svěcení praporů (Fahnenweihe).

423. Prapor jest vojákovi věcí svatou, jest to slavná záruka důvěry, kterou skládá císař Pán v udatnosť svých válečníků. jest to znamení, kolem něhož se tito shromažďují a spol-

čují ve chvílích nejdůležitějších, jest to korouhev, pod níž mají zvítěziti aneb zemříti.

Obrana praporu jest proto povinností svatou; od jeho zachránění jest sláva vojska neodlučná.

Slavnosť církevního posvěcení předvádí nám na mysl vznešenou jeho cenu.

424. Ku svěcení praporu vyrukuje regiment v parádě s polními odznaky a se starým praporem před kostel, který jest ke konání této slavnosti ustanoven, anebo před kapelní stan, před nímž se postaví dva čestní postové.

Nový prapor, jejž nese poddůstojník, doprovodí jedna kompagnie v tichosti do kostela; praporečník postaví se s nim proti oltáři; za služeb božích vypálí se tři generální dešarže.

425. Praporní stuhy třeba před posvěcením na prapor zavěsiti.

426. Při nastávajícím svěcení poklekne praporečník, regimentu kommanduje se obrat hlavou, kdežto v tutéž chvíli důstojníci v kostele (ve stanu) se nalézající tasí šavle na znamení, že jsou povinni prapor hájiti a brániti.

427. Když je posvěcení skončeno, kommanduje se regimentu »Habt Acht!«, důstojníci uschovají šavle, poddůstojník odebéře se s praporem v průvodu duchovního a důstojníků ke stolu před středem pluku postavenému, na němž jsou připraveny nástroje k upevnění vlajky potřebné a položí na něj nový prapor.

Zároveň shromáždí se od každé kompagnie kadet-náměstek, jeden šikovatel, jeden četař, jeden kaprál, jeden třídník a jeden infanterista, po kompagniích seřadění, rovněž u zmíněného stolu.

428. Duchovní zatluče do praporu tři hřeby ku cti Boží, velitel pluku jeden hřeb ve jmenu Jeho Veličenstva, jeden ve jmenu sborového velitele, jeden ve jmenu pluku, načež ostatní štábní a vrchní důstojníci souboru bojovnického po jednom

hřebu, poddůstojníci, třídníci a infanteristé v pořadí kompagnií ostatní hřeby zatlukou.

430. Jakmile jsou hřeby zatlučeny, navrátí se důstojníci a mužstvo ku svým oddělením.

Poddůstojník vztýčí nový prapor do výše a na rozkaz velitele pluku doprovodí jej jeden adjutant 10 kroků před prostřední oddělení pluku.

Velitel pluku dá při tom poctu vzdáti a bubnovati generální marš a po zřízení se utvořiti čtverec, do jehož středu se postaví kadet se starým praporem po pravé straně poddůstojníka, jenž drží prapor nový.

431. Velitel pluku podá pak starý prapor tomuto poddůstojníku, jenž jej vezme pod pravé rameno se špicí dolů skloněnou; pak odevzdá s příhodným oslovením nový prapor kadetovi ve jmenu Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva.

Po tom odebéře se poddůstojník se starým praporem na zadní stranu čtverce; tambuři této strany odbubnují a na to po krátké přestávce bubnují všickni tambuři »Vergatterung« (dohromady). Praporní trubač k tomu určený zatroubí pak třikráte signál »Habt Acht!« (pozor)

432. Na to ukaže velitel pluku nový prapor celému regimentu, napomíná jej, aby měl prapor tento jako odznak slávy své ve vysoké úctě a starostlivě jej střežil, v nejvážnějších chvílích v boji kolem něho se shromážďoval, jej co nejrozhodněji bránil a v žádné případnosti ho neopustil.

Nyní velí: »ku přísaze« a pluk skládá přísahu na nový prapor, který se drží při tom do výše.

§. 58. Služby Boží (Gottesdienst).

435. Aby vojenské osoby svým náboženským povinnostem zadost učinili a pobožnost svou, pokud služba připouští, v příhodný čas vykonati mohly, ohlásí se prostřednictvím vojenského velitelstva staničného v čas hodiny, kdy ve chrámech rozličných náboženských vyznání služby Boží se konají a velitelé vojskoví

přihlížejí, by se mohli vojáci súčastniti za dnů službám Božím především zasvěcených pobožných cvičení svého náboženství.

V takové dny, avšak nejméně jednou měsíčně, vede se vojsko v pořádku do kostela, při čemž je mužstvo od šikovatele níže pouze zbraní pobočnou opásáno

Na znamení, by se vojsko shromáždilo, dá se v kasárnách, táborech a za kantonování signál »do kostela« (Kirchenruf).

436. Není-li v kostele dosti místa, rozestaví se vojsko před chrámem Páně.

Za hlavních částí služeb Božích dává hudec u dveří postavený signály ve cvičebném řádě předepsané.

Při katolické mši buď vojsku před kostelem rozestavenému při návěští k evangelium veleno »plecovati«, při návěští pro pozdvihování a požehnání, pak když ukáže duchovní vojsku velebnou svátosť a dává jí požehnání, k postavě »k modlitbě.« Mají-li se za takové mše dáti generální dešarže, stane se to při gloria, prvním a posledním evangelium.

Hlava X.

Velení a služba v garnisonách (Commando und Dienst in Garnisonen).

§. 59. Vojenská velitelstva staničná (Militär-Stations-Commanden).

439. V každém otevřeném místě garnisonním c. a k. vojska jest nejvyšší (v hodnosti nejstarší) z důstojníků souboru bojovnického, kteří jsou v témž místě z c. a k. vojska aktivně ustanoveni, »vojenským velitelem staničným« (Militär-Stations-Commandant).

447. Ve stanicích, kde se nalézá kromě vojenského také zeměbranecké velitelstvo staničné, má z obou velitelů ten, jemuž podle bodu 56. a 56. náleží služebná přednosť, zastávati úřad »velitele staničného« (Stations-Commandant).

Vojenské velitelstvo staničné rozhoduje o všem, co se týká veškerých sborů c. a k. vojska v celé stanici; zeměbranecké velitelstvo staničné o všem, co se týká veškeré zeměbrany v celé stanici; velitel staničný pak o všem, co se týká společně c. a k. vojska i zeměbrany a jednotného řízení žádá.

§. 60. Velitelstva pevností, fortů, údolních a průsmykových závěr a t. d. (Festungs- Forts-, Thalsperr- Passsperr u. s. w. Commanden).

449. Jako vojenské místní a nejvyšší obranné úřady jsou v opevněných místech vždy podle jejich objemu velitelstva pevností, fortů, údolních a průsmykových závěr a t. d.

V pevných místech, kde nejsou v čas míru zvláštní velitelé pevnostní, zastává nejvyšší důstojník úřad vojenského velitele staničného a velitele pevnostního,a jsou-li tam vojska zeměbranecká, také velitele staničného.

Kde však jest dosazen zvláště jmenovaný pevnostní velitel, tam fungiruje v této vlastnosti také jako vojenský velitel staničný (staničný velitel).

§. 61. Místní velitelstva (Platz-Commanden).

453. Místní velitelstva jsou místní úřady, které jsou jako pomocné a vykonávací orgány pro vojenské záležitosti staničné přikázány vojenskému velitelstvu staničnému, není-li místní velitel podle bodu 439. povolán, sám toto velitelstvo zastávati.

454. Veškeré stráže garnisonní a hotovosti stojí po celý čas své služby přímo pod rozkazy místního velitele. Proto mají se také všechny zprávy a rapporty zasýlati přímo velitelstvu místnímu, kteréž je oznámí podle okolností ihned aneb v ustanovený čas vojenskému velitelstvu staničnému.

455. K záležitostem místního velitelstva náleží:

aby roztřídilo službu garnisonní;

aby dohlíželo ku strážím garnisonním jakož i k hotovostem a odstranilo všeliké nesprávnosti a je buď vojenskému

velitelstvu staničnému ohlásilo anebo velitelstvu vojskovému oznámilo;

aby sepsalo a v pořádku udržovalo předpisy, jak se zachovají stráže garnisonní (inspekce), pak hasicí řád, po případě ustanovení, jak třeba se zachovati za nebezpečenství povodně;

aby vyjednávalo o nájmu, opravách a zařízení strážných místností garnisonních a servis pro ně přikázalo;

aby obstaralo ubytovací záležitosti pro garnisonu a při průchodech (Durchmarsch);

aby mělo v evidenci všechny ve služebném obvodě stanice bydlící, v souboru na odpočinku a v poměru mimo službu se nalézající osoby c. a k. vojska se zvláštním ohledem na jejich případné služebné určení v čas mobilisace, dále všechny osoby, které požívají vojenských nadací anebo pro ně jsou zaznamenány;

aby vedlo tam, kde není velitelstvo doplňovacího okresu, knihy o hlášení se mužstva dočasně dovoleného, jež ve služebném obvodu stanice bydlí; dále:

aby přihlíželo k odívání, disciplině a chování jednotlivých osob vojenských mimo kasárny, obzvláště na místech veřejných, by bylo stavu přiměřené; tato povinnosť vztahuje se ve stanicích, kde není žádný zeměbranecký nebo četnický úřad, také k osobám zeměbraneckým a četnickým;

aby pečovalo o udržení pořádku při vyrukování, slavnostech a pohřebních průvodech a vyjednalo s úřady, čeho je třeba.

458. Podobné povinnosti má v menších garnisonách staničný důstojník (Stations-Offizier), jenž jest vojenskému velitelstvu staničnému přidělen.

§. 62. Etapní velitelstva a etapní kommisse (Etapen-Commanden und Etapen-Commissionen).

460. Etapní velitelstva jsou místní úřady, které sprostředkují dopravu k armádě v poli a od ní zpět, pečují o to, by

dopravních cest se mohlo stále a jistě upotřebiti, spolupůsobí v nepřátelské zemi ve využitkování pomocných pramenů země a které mají provésti ubytování, stravování a instradování vojsk průchodných; kromě toho vykonávají zdravotní policii a chrání ve svém služebném obvodu pošty, telegrafy a t. d.

463. Na důležitých čarách železničných a plavebních přiděli se etapnímu velitelstvu dopravní úředníci a jiní zřízenci, s nimiž pak tvoří »etapní kommisse«.

§. 63. Vydání rozkazů vojenského velitelstva staničného a prohlašování poznaků (Ausgabe der Militär-Stations-Commando-Befehle und Verlautbarung der Erkennungszeichen).

465. Vojenské velitelstvo staničné vydává obyčejné rozkazy denně v ustanovenou hodinu [koná odbyt (Abfertigung)]; při tom jest od každého samostatného velitelstva jeden důstojník (adjutant) anebo poddůstojník.

466. Poznaky oznámí vojenské velitelstvo staničné písemně pod pečetí vojskovým a odloučeným velitelům; velitelé stráží a hotovosti obdrží je při oddělování stráží, patrully při svém odbytu (Abfertigung).

§. 64. Dozorná služba garnisonní. (Garnisons-Inspektions-Dienst).

468. V každé vojenské stanici, v jejímž služebném obvodě nalézá se více než-li 2 bataillony vojska, vykonává se dozorná služba garnisonní; je-li garnisona slabší, vykonává se jen za poměrů zvláštních.

469. Službu garnisonní konají štábní, někdy pak i vrchní důstojníci. Ve které stanici jsou pouze oddělení jednoho pluku, jest garnisonní služba dozorná sloučena se službou »dozorného důstojníka plukovního«.

474. Dozorný důstojník garnisonní (Garnisons-Inspections-Officier) dohlíží ku garnisonním strážím, přesvědčuje se častými dohlídkami ve dne i v noci, zda-li konají svou povinnosť, zda-li jsou postové náležitě poučeni a hotovosti, kterým neveli vyšší nebo v hodnosti starší, náležitě pohotově.

475. Hoří-li, jde na místo požáru a dá tam vojskům potřebné rozkazy, by byl pořádek udržen.

477. Generál (štábní důstojník) ode dne [General (Stabsofficier) vom Tage] může za neobyčejných okolností a za nutné potřeby nejen potřebné hotovosti, nýbrž i vojska celých kasáren alarmovati a pod osobní odpovědností jich užiti.

478. On jest povolán kontrollovati, by všichni dozorní orgánové, stráže a hotovosti službu konali a povinnosti své na vlas plnili.

§. 65. Služba hotovostní (Bereitschafts-Dienst).

480. Aby v nepředvídaných případech mohly býti patrully a assistence vypraveny a stráže sesíleny, udržuje každé vojsko přiměřenou část pohotově, aniž by byl tím taktický svazek porušen.

481. K tomu buď ustanovena za obyčejných poměrů od každého bataillonu (u kavalerie od každé divise) jedna četa s hudcem, od každého odloučeně ubytovaného půlbataillonu půlčeta, od každé odloučeně ubytované kompagnie (eskadrony) pod kommandem některého poddůstojníka jeden roj (patrula) [Schwarm (Patrulle)], a to v síle takové, jaká odpovídá souboru vyrukujícímu.

Kde fungiruje dozorný důstojník kasárni, má velitelstvo nad hotovostí, náleží-li ku druhu zbraně, který ji vypravil.

482. Když jest kavallerie ubytována společně s jinými vojsky, udržuje svou vlastní hotovosť.

483. Vojsko, které jest ve službě hotovostní, musí býti co možná blízko pohromadě a tak pohotově, by mohlo ve dne

i v noci co nejrychleji vyrukovati — jako stráže přistrojené a vyzbrojené.

Kromě tohoto jest hotovosti dovoleno všeliké pohodlí, avšak kalhoty svléknouti nesmí.

U jezdectva ať jsou při ruce pakovaná sedla, u děl také postroje (pochvy).

484. Služba hotovostní nastupuje se z pravidla za každodenního střídání v době, kdy se stráže odděluji. Co se týče upotřebení hotovosti, jsou podřízeny vojenskému velitelstvu staničnému (místnímu) a dostávají jeho rozkazy podle okolností od místního velitelstva, dozorného důstojníka garnisonního, anebo také cestou představených vojskových (kasárních) velitelstev skrze jejich šarže dozorné. K těmto jsou vždycky odkázány hotovosti, kterým velí poddůstojníci.

Kdykoliv se hotovosť někam vypraví, buď bez průtahu nahražena stejně silným oddělením z mužstva, které jest právě po ruce.

Pro hotovosť buď určeno shromaždiště, na které se má co nejrychleji odebrati, kdykoliv se dá signál k vyrukování stráži s připojeným »zrychlením« (Beschleunigung), jakož i na signál »poplach požárový« (Feueralärm) anebo »alarm« a má se zachovati buďto podle příkazů již napřed vydaných anebo podle těch, které právě dojdou.

Hotovosť buď za obyčejných okolností přibrána ku cvičením, která se konají na blízku ubytovacího obvodu.

485. Za zvláštních okolností sesílí se hotovosti přiměřeně a drží se na vhodných místech pohromadě.

486. Nastane-li potřeba »přísné služby hotovostní« (strenger Bereitschafts-Dienst), jsou důstojníci i mužstvo příslušných hotovostí ve dne i v noci úplně oblečeni, podle okolností také vyzbrojeni. Koně jsou osedláni, po případě přistrojeni, avšak uzdy jsou sejmuty a popruhy povoleny; koně smějí se poklizeti jen po oddílech.

487. Hrozí-li povstání nebo vzbouření, nastane »konsignování« (Consignirung) garnisony. Ono pozůstává v tom, že jsou vojska uvnitř kasáren a obydlí shromážděná a připravená, by se jich mohlo okamžitě upotřebiti.

Je-li nařízeno konsignování, má nejméně třetí díl každého vojska přísnou službu hotovostní.

Patrully se vysýlají, aby neustále se vědělo, co se děje, aby udržovaly spojení s nejbližšími kasárnami, ubytovacími obvody a vojenskými závody a přikázaly vojákům, kteří jsou snad venku, by se vrátili domů.

Od té chvíle, kdy bylo konsignování nařízeno, nesmí nikdo více jednotlivě aneb beze zbraně opustiti své obydlí. Důstojníci odeberou se ku svým vojskům.

Patrully, vystřídající stráže anebo jiná rukující vojska jsou v úplném výzbroji a mají při sobě ostrou munici.

Kommanda na koupi a k fasování doprovází podle potřeby ozbrojený průvod.

§. 66. Alarmování (Alarmirungen).

488. Alarmováním přejdou vojska garnisony v bojovou hotovosť (Gefechts-Bereitschaft).

V čas míru a války musí býti vydaná »alarmová disposice« (Alarmdisposition), která místním poměrům a počtu vojsk vyhovuje a potřebná nařízení pro alarm obsahuje.

V ní přikáže se shromaždiště vojskům i osobám u velitelstev, úřadů a ústavů se nalézajícím, naznačí se místa a budovy, které se mají obsaditi a nařídí se vůbec opatření na ochranu úřadů a aerarního majetku jakož i na potlačení vzbouření.

489. Alarmování vykoná se podle okolností buď pouhým troubením a bubnováním příslušného signálu, anebo také zvláštními daleko pozorovanými znameními jako vypálením děl, hořícími signály a t. d.

Hudci stráži a hotovosti — za rozptýleného ubytování

také i hudci ostatní — opakují a rozšiřují signál alarmový a přiděli se jim k tomu podle potřeby přiměřené průvody.

490. Jakmile byl alarmový signál dán, spěchají domů všechny vojenské osoby, které meškají mimo kasárny a byty. Vojsko vyrukuje s ostrým střelivem v úplném výzbroji, jezdectvo koňmo, dělostřelectvo se svými děly a zachovají se ve smyslu alarmové disposice. Dozorné šarže (vojáci) musí o to pečovati, by důstojníci mimo kasárny ubytovaní se ihned o alarmování dověděli a je-li třeba, dojdou pro ně ozbrojené průvody.

§. 67. Jak třeba se zachovati při požárech.
(Verhalten bei Feuerbrünsten).

492. Ve shodě s politickým anebo místním úřadem ustanoví vojenské velitelstvo staničné »hasicím řádem« (Feuerlösch-Ordnung), který místním poměrům vyhovuje, jak se zachovají vojska při požárech.

Hasicí řád dává věděti, jakého znamení pro požár se v místě užívá, ustanovuje jakým spůsobem se přivádí vzniklý požár k vědomosti vojenskému velitelstvu staničnému (veliteli staničnému) a dozorným důstojníkům garnisonním jakož i generálovi (štábnímu důstojníkovi) ode dne, které stráže a hotovosti mají dáti signál »požárový poplach« a která opatření se mají k udržení pořádku jakož i k ochraně aerarního majetku bez průtahu učiniti.

493. Na místo, kde hoří, vyrukují z pravidla hotovosti nejbližší. Tyto hotovosti udržují volnou cestu pro stříkačky a voznice, brání návalu nepovolaných, zamezí krádeže a nepořádky a zachovají se ostatně podle příkazů dozorných důstojníků garnisonních (důstojníků místního velitelstva).

Hotovosti, kterým jest svěřena ochrana aerarních budov, vynaloží vše, hrozí-li nebezpečí ohně, by aerarní v nich uložený majetek zachránily.

494. Kdyby byla některá aerarní budova zachvácena požárem, buď jednáno podle ustanovení v bodě 121. obsažených-

496. Vypukne-li na blízku kasáren oheň a vzmáhá-li se, vstoupí vojska v nich ubytovaná v úplném výzbroji ve zbraň; přiměřená část vojska určí se k ochraně aerarního majetku a jsou-li kasárny ohroženy, také k hašení ohně.

Rozptýleně ubytovaná vojska přihotoví se za požárového poplachu ve svých bytech ihned tak, aby na signál »dohromady« (vyrukovat) mohla v plném výzbroji vyrukovati. Avšak vojáci ubytovaní poblíže místa, kde hoří, nečekají na nějaký rozkaz, nýbrž odeberou se se svými zbraněmi a zavazadly na seřadiště svého poddílu.

Která vojska mají koně, starají se především o ně (a dají třebas i své vlastní věci v šanc) a povinnosti vojáků jest, aby zachránili nejen své vlastní, nýbrž také koně svých nepřítomných kamarádů.

496. Vojenský velitel staničný — v neodkladných případech každý velitel vojskový — může vypraviti mužstvo k hašení, i když aerarní majetek ohrožen není.

Mužstvo na hašení určené řádně se seřadí, jako na práci přistrojí a v průvodu potřebných šarží na místo, kde hoří, dovede; tam se zachová podle příkazů těch, kteří práce hasící řídí.

497. Když byl oheň uhašen, zůstaví se podle potřeby na spáleništi stráž, by udržovala pořádek.

§. 68. Špalír (Spalier).

498. Špalíry jsou k tomu, aby při slavnostech a jiných příležitostech, kde se nahrne větší množství lidí, udržovaly na jistých prostorech volný průchod.

Mužstvo, které na špalír se určí a obyčejně ve dvou řadách s přiměřenými vzdálenostmi rozestaví, buď o své úloze důkladně poučeno. Brání-li špalír nějakému návalu, ať jedná se vší možnou šetrností a s rozvahou, nesmí však také ničeho trpěti, co jest proti daným příkazům.

Hlavně ti, kteří jsou na koních, ať se vyhnou všemu, z čeho by mohly povstati nehody.

Šarše přihlížejte bez hluku a zbytečného přebíhání k pořádku v obvodu rozestavených svých oddělení, a kde jest toho třeba, podporujte a poučte.

499. Mužstvo, jehož se užije ku špaliru, vyrukuje u vojsk pěších z pravidla bez tornister a drží právě tak jako špalír pevnostního dělostřelectva ručnici s uschovaným bajonetem buďto plecovanou anebo u nohy, u jízdectva a polního dělostřelectva poboční zbraň tasenou; mužstvo špaliru má ve chrámu Páně na hlavě, ručnice u nohou a zachová se ostatně podle bodu 418., po případě podle příslušných náboženských obyčejů.

500. Pouze mimo chrám Páně a to jedině tehdy, blíží-li se velebná svátosť, císař pán a císařovna anebo členové císařského rodu vzdává špalír poctu postavou »k modlitbě«, po případě obratem hlavy, jak jest pro jednotlivého vojáka předepsáno.

Má-li špalír vzdáti poctu také jiným vysokým anebo nejvyšším osobám, buď to výslovně nařízeno.

Pohybuje-li se špalír, nevzdává pocty žádné.

Velitelé postaví se na uvítacím křídle vojska jim podřízeného.

§. 69. Otvírání a zamykání bran v pevných místech. (Öffnen und Schliessen der Thore in festen Plätzen).

501. Pevnostní velitel určí hodinu, kdy se brány otvírají a zamykají, ustanoví, zda-li a které brány pevnosti mají býti v noci zamčeny, dále má-li býti v noci průchod skrze ně zakázán anebo jenom za zvláštních okolností — v tomto případě také kým a pro koho — dovolen.

502. V pevnostech chová u sebe klíče ku branám buďto pevnostní velitel sám anebo velitel stráže hlavní anebo stráže ve bráně, ve tvrzích (fortech) však vždy jejich velitel.

503. Nemá-li klíče velitel stráže ve bráně, jde pro ně důstojník k tomu určený, jemuž se přidělí od hlavní stráže potřebný průvod a jedna ordonnance, by mu klíče nesla.

Stráže ve bráně vstoupí při příchodu tohoto důstojníka ve zbraň, dají mu lidi, kterých ku spuštění padacích mostů anebo vůbec potřebuje, a mohou teprvé odstoupiti, když onen důstojník se navrátil.

Chovají-li velitelé stráži ve bráně klíče u sebe, mají sami otvírati, při čemž stráže ve bráně se zachovají rovněž spůsobem shora uvedeným.

Když se brány otvírají, buď zachována náležitá opatrnosť; když pak byly otevřeny, donesou se klíče opět na místo, kde bývají uschovány, a to tímtéž spůsobem, jaký jest pro přinešení předepsán.

Brány pevnostní zamykají se spůsobem podobným.

504. Za hrozících nebezpečných poměrů zůstanou všechny východy ve dne v noci uzamčeny. Je-li nevyhnutelně nutno brány občas otevříti, buďtež kromě toho zachována ještě tato opatření zvláštní:

Průvod důstojníka, jemuž jest odmykání svěřeno, buď stráži ve bráně tou měrou sesílen, by před otevřením zevnější brány (mříže, zápory) mohly býti vyslány malé patrully, by prohlédly krajinu před branou rozloženou; otvírá-li velitel stráže ve bráně sám, vezme si náležitě silný průvod.

Dokud se tyto patrully nevrátí, stojí průvod uvnitř nejzevnější pevnostní závory (Festungs-Verschluss).

Teprvé, když patrullami se zjistilo, že není nepřítele nikde pozorovati, otevře se zevnější brána [mříž, zápora (Schlagbaum)].

Z více závor na jedné a téže cestě smí býti na nejvyš jedna otevřena, leda by průchod delších kolon nevyhnutelně žádal, by bylo současně otevřeno více východů.

Má-li býti v noci anebo za mlhy brána anebo branka nějaká otevřena, vypraví se tam pro větší bezpečnosť přiměřeně silné oddělení, o čemž se dá postům na valech (na náspech) věděti.

505. Tato ustanovení platí také o otvírání a zamykání vchodů a východů ve tvrzích (fortech).

Hlava XI.

O zachování veřejného pořádku a bezpečnosti. (Aufrechthaltung der öffentlichen Ordnung und Sicherheit).

§. 70. Assistence (Assistenzen).

506. Assistence jmenují se taková vojska, která se vysýlají na podporu veřejných úřadů, by jim dala při jejich nařízeních a úředních výkonech potřebnou hmotnou podporu, by mohl býti takto násilný odpor přemožen.

507. Každá assistence musí býti tak silná, aby bylo zajištěno, že svoji úlohu splní a česť zbraní za všech okolností obhájí.

Assistence mají vždy ostrou munici u sebe.

509. Základním pravidlem jest, že vojsko na assistenci nesmí se v přímých úředních výkonech zřízenců, jimž jest přiděleno, nikdy súčastniti; neboť jest pouze k tomu určeno, by je ochraňovalo a jejich nařízením potřebný důraz dalo.

511. Ostatně se zachovají vojenské assistence, které byly mimo služebný obvod stanice vypraveny, podle pravidel pro kommanda v §. 45. daných.

§ 71 Jak třeba se zachovati před povstáním anebo vzbouřením, jakož i za nich (Verhalten vor und bei einem Aufstande oder Aufrure).

512. By povstání anebo vzbouření se zamezilo anebo přemohlo, učiní se ony vojenské disposice, které dají politickým úřadům mravní i hmotnou podporu, bezpečnou oporu a dostatečnou moc, by nařízení svá provedly.

514. Hrozí-li po takových protizákonných s viditelnou souvislostí se objevujících známkách anebo na základě odůvodněných zpráv vládních úřadů každou chvíli vypuknouti hnutí

povstalecké, anebo je-li obyvatelstvo vůbec smýšlení nepřátelského, učiní se podle panujících poměrů toto:

Vojsko nebuď ponecháno v dislokacích příliš rozsáhlých, nýbrž buď v každém místě garnisonním ubytováno co možná pohromadě; důstojníkům buďtež poukázány byty co nejblíže u jejich vojsk.

Fortifikační anebo jiné vojensky důležité stavby, které se hodí k obraně, převedou se ve stav obranný a svěří se spůsobilým velitelům, kteří dostanou určité instrukce a bez podstatné příčiny vystřídáni býti nesmějí.

Vchody k těmto stavbám buďtež zamčeny a před náhlým přepadením chráněny.

Alarmové disposice upraví se podle poměrů; při tom buď pomýšleno na řádné zabezpečení hlavních kommunikací a bodů i předmětů vojensky důležitých, na zabezpečení méně důležitých jen v té míře, jak to síly bojovné, které jsou právě po ruce, dovolují, aniž by se tím roztříštily.

Třeba, aby převážně největší část garnisony mohla býti každou chvíli k volnému upotřebení rychle koncentrována; podle okolností buď také postaráno, aby potravné zásoby a dopravné prostředky byly připraveny.

Strážná služba garnisonní buď obmezena nejen na nejnevyhnutelnější potřebu, nýbrž buď co možná tak zařízena, by každé vojsko zastávalo ony stráže, které leží nejblíže u jeho obvodu ubytovacího.

Část vojsk buď podle ustanovení §. 65. v náležité hotovosti a je-li toho třeba, buď celá garnisona konsignována.

Vojska vyrukují s plným výzbrojem a s ostrým střelivem — batterie a trény s přiměřeným průvodem.

Mužstvu jest dovoleno vycházeti jen ve větších oddílech.

Obcování vojska s obyvatelstvem buď střeženo a proti každému povážlivému přibližování se co nejdůrazněji působeno.

Civilní osoby smějí do kasáren a opevněných objektů

jenom tehdáž vstoupiti, mohou-li se vykázati písemním dovolením vojenského velitelstva staničného.

Buďtež učiněna náležitá opatření, aby nemohly býti vražedné útoky na vyšší velitele vykonány a osamocené posty přepadeny.

Všechny vyslané patrully musejí býti dostatečně silny a možno-li od důstojníků vedeny.

§. 72. Užití branné moci, aby se pobouření potlačilo (Anwendung der Waffengewalt zur Bewältigung von Tumulten).

516. Zbraní buď užito:

a) za doby pobouření a odbojného hnutí na výslovnou a odůvodněnou žádosť splnomocněného politického úředníka v případech, kdy od něho předeslané vyzvání, by zákonný stav byl obnoven, zůstalo marné a také velitel vojsk jemu přidělených jest přesvědčen, že zakročení jest nevyhnutelno;

b) když některé vojsko bylo skutkem zneuctěno anebo bylo na ně dokonce zbraněmi útočeno, rovněž i když lidé se zbraněmi nebo s jinými násilnými nástroji v nepřátelském úmyslu proti vojsku se tlačí a jest obava, že činnosť vojska bude tím překažena anebo příliš omezována.

517. Jednotlivé vyzývavosti jakož i povykování a pískání rozčileného lidu nesmějí vésti ihned k užití branné moci, hlavně ku střílení, dokavád nemají takové nepřátelské projevy žádných pro vojsko nebezpečných následků.

518. Kde to okolnosti dovolují a jest to prospěšné, má infanterie na rozptýlení buřičského davu pod ochranou zálohy nejprvé útočiti bajonetem, když dané vyzvání na vyklizení místa bylo marné; při tom se šetří neozbrojených žen, děti a neduživých starců. Nedostačuje-li útok bajonetem, střílí-li se na vojsko anebo je-li vojsko k donucené obraně (Nothwehr) dohnáno, buď užito palné zbraně, při čemž však nesmí býti nikdy střeleno na slepo anebo do větru.

Než-li počne útok bajonetem, dá se podle možnosti »signál k útoku« (Sturm-Signal), před střelbou pak signál »frontu vykliditi« (Frontträumen).

Jezdectva může se užiti na počátku pobouření obyčejně s prospěchem, poněvadž rychlými pohyby silnice a náměstí vyklidí, aniž by vlastně zbraní užilo; ono se má tak rozestaviti, by podle potřeby mohlo vykonati útok; avšak po něm se má opět sešikovati, aniž by někoho dále pronásledovalo.

Úlohou jezdectva jest také, aby přiměřeným patrullováním všeliké posily z venčí a opětné shluknutí lidstva zamezilo. Před jezdeckou attakou buď trouben podle možnosti také signál k ní.

519. Když pobouření bylo potlačeno, jest důležito zmocniti se náčelníků tohoto hnutí.

Zatýkání přísluší z pravidla zřízencům pro bezpečnosť; avšak má-li je vykonati vojsko, vyhledají se k tomu zvláštní, z energických šarží a ze silných, odhodlaných vojáků složené patrully, které marširuji po straně nejpřednějšího oddělení.

Velitelé takových patrull zapíši si podle možnosti osobní popis zatčených, příčinu a vedlejší okolnosti, za jakých se zatčení událo, jakož i jména mužů podřízených, by mohli dáti za pozdějšího úředního jednání spolehlivé vysvětlení a svědectví.

Hlava XII.

Služba strážná (Wachdienst).

§. 73. Všeobecná ustanovení (Allgemeine Bestimmungen).

521. Stráže čili varty dělí se ve stráže čestné a ochranné (Ehren- und Sicherheitswachen), postové pak taktéž v posty čestné a ochranné (Ehren- und Sicherheitsposten).

Komu náleží čestné stráže anebo čestní postové, jest určeno v hlavě VIII.

Tito se stáhnou, jakmile ti, k jichž poctě byli postaveni, vzdáli se ze stanice déle nežli na den. Je-li v garnisoně počet

mužstva ku službě schopného tak malý, že by mužstvo častěji než-li každého třetího dne do strážné služby přicházelo, nemají se čestní postové postaviti vůbec.

522. Ochranné stráže a posty dávají se k ochraně státního majetku, k zabezpečení míst vojensky důležitých, ku střežení vězňů a k účelům podobným.

Ku strážím ochranným počítají se také stráže staničné (Stations-Wachen), které vykonávají přede vším vojenskou policii; ony se vystaví ve všech stanicích, jejichž garnisona čítá nejméně jednu kompagnii (eskadronu, batterii) a mohou býti ubytovány v kasárnách, kde to je prospěšné.

Stráž staničná jmenuje se »hlavní stráži« (Hauptwache), jsou-li k ní odkázány ještě jiné stráže garnisonní.

523. Strážnou službu garnisonní konají podle nařízení vojenského velitelstva staničného vojska garnisony — obyčejně pak vojska pěší a pevnostní dělostřelectvo.

Kde jest ve stanici také polní dělostřelectvo, koná rovněž službu strážnou, upotřebí se ho však jen k službám takovým, k nimž se svým ozbrojením hodí.

Žádá-li nestejná síla a počet mezi řečenými zbraněmi anebo jiné ohledy změny nějaké, mají vojenská velitelstva territorialní právo nařiditi, čeho je třeba, po případě osvoboditi dělostřelectvo a vojsko technické od garnisonní služby strážné úplně nebo částečně, trvale anebo na čas.

Stráže pro vnitřní službu vojskového sboru jakož i pro předměty jemu zvlášť přikázané dává každý vojskový sbor sám, kde k tomu jest dostatečný počet mužstva a jest to podle okolností vůbec záhodné.

524. Služba strážná koná se za obyčejných poměrů podle sborů vojskových a v nich po oddílech (poddílech); vojska rozličných zbrojných druhů nebuďte také pomíchána, nýbrž přihlížej se při jich upotřebení také ku zvláštnostem každé zbraně.

Ve zvláštních případech, jako za větších cvičení ve zbrani

a před vyrukováním celé garnisony připouští se, by služba strážná konala se také společně.

525. Kavallerie koná strážnou službu pěšky, nežádají-li okolnosti jináče.

526. Stráže se vystřídají z pravidla denně.

527. Vojska k odmaršírování určená nekommandují se bez nutné potřeby ku službě garnisonní v den před svým odchodem, přišlá vojska v den svého příchodu.

528. Služba strážná buď vždy obmezena na nevyhnutelnou potřebu.

529. Síla stráže buď za obyčejných poměrů tak vypočítána, by byli kommandováni na každý ve dne i v noci udržovaný post tři, na každý noční post dva mužové.

Do tohoto počtu nepočítají se velitel stráže, závodčí, hudci a ordonnance.

530. Stráže garnisonní stojí pod rozkazy vojenského velitelstva staničného, velitelstva místního, dozorného důstojníka garnisonního a generála (štábního důstojníka) ode dne.

Stráže pro vnitřní službu podřízeny jsou veliteli vojska svého jakož i dozorným šaržím vojska tohoto.

Avšak velitel stráže u Nejvyššího dvora přijímá rozkazy od generálního adjutanta Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva i jest k němu ve všem odkázán.

Dozorné šarže garnisonní smějí tuto stráž visitovati jen na zvláštní vyzvání generálního adjutanta Jeho Veličenstva.

Štábní stráže jsou v každém směru odkázány k místnímu velitelstvu příslušných hlavních anebo štábních stanů a kde místních velitelstev není, ku generálštábním důstojníkům a křídelním adjutantům příslušných generálů.

531. Mužstvo přichází na stráže úplně vyzbrojeno, s ostrou municí, avšak za obyčejných poměrů bez polního nářadí a chlebníků (Brodsack). Jezdectvo, které nerukuje koňmo, vezme si pouze zbraně a munici.

Ve válce a za časů nepokojných mají všechny stráže a posty palnou zbraň nabitou, v míru pouze postové uvnitř vězničných místností postaveni — není-li jinak nařízeno — avšak všichni postové mají vždycky nábojnice (bambitnice) otevřeny.

Má-li celá stráž s nabitou palnou zbraní zatáhnouti, nabijí se zbraně s náležitou opatrností při oddělování stráží, stojí-li jenom postové s nabitou palnou zbraní, přímo po zavedení, po případě po odevzdání postů, ostatně pak kdykoli je toho potřeba.

532. C. a k. vojska může se upotřebiti k zevnějšímu střežení civilních státních kas, vězení a trestnic. Vypravení potřebných stráží závisí na povolení říšského ministerstva války.

533. Na strážnicích musí se nalézati »Pravidla pro stráž« (Wachverhaltungen) v řeči německé a v řečích oněch druhých národností, k nimž náleží vojska službu strážnou konající.

Dále buď na každé hlavní stráži uložen »strážný protokol« (Wach-Protokoll), do něhož se podle formuláře II. §. 77. zanesou jména stráží, šarže, jména a vojskové sbory strážných velitelů jakož i pozoruhodné příhody.

534. Vedle všelikých stráží a postů považují se také rondy, patrully a inspekce v §. 85. uvedené, dále pak všichni vojáci souboru bojovnického, kteří eskortují arestanty anebo státní majetek, jako by stáli ve službě strážné, a mají proto tatáž práva a povinnosti jako stráže vůbec.

535. Každému kommandu, které se týče stráže (hotovosti, rondy, patrully, anebo posta) buď předesláno aviso »Wache« (Bereitchaft etc.) [stráži (hotovosti atd.)].

§. 74. Oddělování stráží (Abtheilen der Wachen).

536. Stráže se oddělují v hodinu od vojenského velitelstva staničného ustanovenou a to, kde to poměry ubytovací dovolují, po vojskových sborech aneb po oddílech, při malých garnisonách pak společně, na místě k tomu určeném.

537. Od vojsk která dávají službu, jsou přítomni:

a) všichni, kteří byli kommandováni do strážné, hotovostní, ordonnanční anebo dozorné v §. 85. uvedené služby;

b) všichni, kteří nastupují službu dozornou od kaprála výše (mužstvo přijde bez palné zbraně);

c) od každé kompagnie, která dává do služby strážné 20 anebo ještě více mužů, jeden důstojník nebo kadet-náměstek;

d) kde se koná oddělování stráží po regimentech anebo bataillonech, jeden adjutant.

538. Důstojník (kadet-náměstek) do kompagnijního velitelstva určený prohlédne dříve mužstvo do služby přicházející a dovede je — mužstvo každé kompagnie pro sebe — na ustanovené místo; není-li mužstvo ono 20 mužů silné, dovede je nejvyšší (v hodnosti nejstarší) šarže ze souboru mužstva, která se musí k oddělování stráží dostaviti.

539. Rozestavení děje se v pořadí, v jakém jdou kompagnie podle svých čísel za sebou.

U kavallerie stojí jízdecké mužstvo všech eskadron na pravém, nejízdecké mužstvo s mezerou 10 kroků na levém křídle.

Hudci ke službě strážné určení nastoupí tři kroky, kaprálové ode dne 6 kroků za prostředkem svých oddělení, dozorní šikovatelé 6 kroků za pravým křídlem.

Hudba postaví se 6 kroků stranou pravého křídla vojska.

540. Jakmile všechny strážné oddíly se dostavily, kráčí nejvyšší z přítomných podél fronty, přijímá zároveň zprávy velitelů a zkouší přístroj a bojovnou hotovosť (Schlagfertigkeit) vojska.

Když prohlížející přešel 10 kroků přes oddělení, poručí jeho velitel vzíti zbraň k noze.

Když prohlížející přijal zprávy a prohlédl vojsko, rozkáže adjutantovi, [kde není přítomen, nejvyššímu (v hodnosti nejstaršímu) poddůstojníkovi], aby stráže odděloval.

Důstojníci shromáždí se na to u nejvyššího z přítomných.

Hudba vstoupí před frontu a zahraje mezi oddělováním jeden hudební kus.

541. Oddělování vykoná se tak, aby se postavily od pravého křídla k levému, ve dvou členech sešikované, nejprvé stráže čestné, hlavní anebo jiné od důstojníků kommandované, potom stráže ostatní, konečně hotovosti, ordonnance a inspekce.

Adjutant (dozorná šarže) označí místo pro první stráž, pojmenuje každou stráž, hotovosť, ordonnanci a inspekci zvlášť, udá její sílu a dá pro ni kommando »Rechts um! — Marsch!« (V pravo v bok! marš!).

Ti, kteří byli od adjutanta (dozorné šarže) pojmenováni, vykonají na kommando »Rechts um« obrat a jdou na následující »Marsch« za frontou na místa jim označená, při čemž k nim přihlížejí příslušní kaprálové ode dne; v hodnosti nejstarší dozorný šikovatel je pořádá a podle okolností v čety, půlkompagnie anebo kompagnie sešikuje.

Z mužstva koňmo na stráže rukujícího jedou mužové prvního členu před frontou, mužové druhého členu za frontou na místa jim vykázaná.

Poddůstojníci, třídníci a vojáci, kteří jsou za velitele stráží (hotovostí) ustanoveni, postaví se na pravé křídlo prvního členu svých oddělení.

Praporečník vstoupne na pravé křídlo své stráže vedle šarže prvního členu, hudci odeberou se na členovou distanci (Gliederdistanz) za prostředek svých oddělení.

Jakmile jest toto spořádáno, kommanduje u vojska pěšího a u pevnostního dělostřelectva velitel stráže [je-li jím důstojník, pak nejvyšší (v hodnosti nejstarší) poddůstojník]: »Beim Fuss« (k noze zbraň).

542. Když jest oddělování ukončeno, ohlásí to adjutant (dozorná šarže) nejvyššímu z přítomných, při tom však poctu vzdáti nedá a salutuje pouze sám pro sebe.

U nejvyššího z přítomných hlásí se pak také všichni službu

nastupující důstojníci v pořadí, v jakém jdou podle služebné přednosti za sebou.

Dozorní šikovatelé postaví se za prostředek fronty, v levo od nich kapráloví ode dne a sice oboje šarže pořadem svých kompagnií a zůstanou tu ještě po odchodu stráží.

Hudba odebéře se opět na křídlo pravé.

543. Nejvyšší (v hodnosti nejstarší) do služby přicházející důstojník od hejtmana níže (poddůstojník) převezme na to velení nad vojskem, jež vyrukovalo, poručí kommandem »Wach- und Bereitschafts Commandanten-Marsch!« (velitelé stráží a hotovosti — marš), aby tito velitelé k němu přistoupili a kruh utvořili, do něhož vstoupí také všichni do služby strážné, hotovostní a dozorné přicházející důstojníci od hejtmana níže, oznámí jim polní pokřik a heslo, kteréž si zapíší do psací tobolky (zápisníku).

Na to velí předstouplým poddůstojníkům (třídníkům, vojákům) avisem »Eintreten!« (vstoupiti), aby odešli do svého pořadí, kamž se zároveň odeberou také důstojníci na stráž (hotovost) přicházející, a to velitelé na místa podle bodu 541. jim příslušná.

Strážím, které mají zatáhnouti s nabitou zbraní palnou, rozkáží jich velitelé nabiti, při čemž třeba zachovati náležitou opatrnosť.

Když se to stalo, dá velící vzdáti nejvyššímu z přítomných náležitou poctu a vyžádá si od něho dalších rozkazů.

Zatahuje-li některá stráž s praporem, přinese se podle ustanovení §. 52. prapor přímo před poctou.

545. K odtažení stráží avisuje velící »Wachen! rechts (links) abmarschiren!« [Stráže! v pravo (v levo) k odchodu!]

Velitelé stráží předstoupí čtyry kroky před pravé křídlo svých stráží, kommanduji »Wache! Doppelreihen rechts (links) um!« [stráži! dvojřady pravo (levo) v bok], máli však stráž méně než 6 rot »Wache! Reihen rechts (links) — um!« [stráži! řady pravo (levo) v bok] a jdou do svého pořadí. Velitel stráže

na tête se nalézající postaví se pak 4 kroky před stráž a kommanduje »Wache! — Marsch!« (stráži! — marš!).

Stejným způsobem odtáhnou všechny ostatní stráže (hotovosti, ordonnance, inspekce), při čemž zůstane každý velitel za předcházejícím oddělením 4 kroky.

Je-li velící (bod 543.) současně velitelem některé stráže, vstoupí tato před odchodem na přiměřenou vzdálenosť do zadu a odtáhne teprvé po strážích ostatních.

Hudci zůstanou při svých odděleních, i když by se defilovalo.

Stráže koňmo zachovají se způsobem podobným.

545. Při kompagniích a menších odloučených odděleních anebo když vůbec méně nežli 20 mužů do služby přichází, odděluje stráže poddůstojník za dohledu důstojníkova.

§. 75. Zatahování a odtahování stráží (Auf- und Abziehen der Wachen).

546. Zatažení a odtažení stráží, kterým velí důstojník, děje se kromě neděle a svátku se zvučnou hudbou (klingendes Spiel).

547. Když se přiblížila stráž na 30 kroků ku stráži důstojnické, kterou má vystřídati, vstoupí tato stráž, jejíž mužstvo se v čas k odchodu vyzbrojilo, ve zbraň.

Jezdci převěsí si při tom karabiny.

Jezdecké stráže vsednou na koně, jakmile se vystřídání blíží.

Nová stráž rozvine se přede stráží, již vystřídá, tím spůsobem, aby její pravé křídlo stálo naproti levému křídlu stráže staré.

Není-li dosti místa, nastoupí stráž nová 3 kroky v levo vedle stráže staré.

Koně závodčích a postů, kteří konají svou službu pěšky, drží se stranou stráže za uzdu.

548. Oba velitelé postaví se čtyry (koňmo dva) kroky před

prvního muže pravého křídla, kommandují obrat hlavou (u jezdeckých stráží teprvé, když byla šavle tasena) a salutují; zatím bubnuje anebo troubí se jednou generální marš.

Je-li při stráži prapor, převezme jej vystřídající praporečník.

549. Nyní se velí »Habt Acht!« Obě stráže dají zbraň k noze. Stráže jezdecké schrání šavle.

Rovněž i důstojníci schrání šavle své: velitel stráže staré udá veliteli stráže nové, kolik postů třeba vystaviti.

O tomto jakož i o zvláštních povinnostech postů dohodne se také nejvyšší (v hodnosti nejstarší) poddůstojník stráže nové s oním stráže staré, aby mohl určiti vojáky na vystřídání potřebné.

Při tom buď přihlíženo k tomu, aby vojáci méně spolehliví zůstali veliteli stráže na očích.

Právě tak třeba, aby vojáci, kteří nejsou ve službě strážné zběhlí, určeni byli na posty volací (Schnarrposten) a na takové, kde možno k nim snadno dohlížeti.

Pro posty dvojité (Doppel-Posten) buďte vybráni, možno-li, mužové stejně velicí.

550. Závodčí jakož i mužové, kteří přijdou první na post, odloží pláště (nesou-li je v bandulíru), u vojsk pěších pak také tornistry.

Závodčím a postům, kteří konají u jezdeckých stráží službu pěšky, rozkáže poddůstojník, aby sesedli a koně dali pod střechu.

Poddůstojníkům a závodčím oznámí se polní pokřik a těm, kteří mají na starosti odbývání, také heslo.

551. Potom kommanduje poddůstojník stráže staré »Aufführer und erste Nummer! Marsch!« (Závodčí a první číslo! marš!).

Vojáci na posty přicházející sešikují se v jeden člen s prostorem dvou kroků na levo od posta volacího tím spůsobem, aby muž na tento post určený stál na pravém křídle a v levo od něho ostatní mužové v pořadí, v jakém budou zavedeni.

Závodčí — od kavallerie a dělostřelectva (kromě dělostře-

lectva pevnostního) s tasenou šavlí — postaví se naproti mužům které mají zaváděti; závodčí stráže staré, kteří jdou s vystřídajícími a čeho je třeba kommandují, postaví se vedle závodčích stráže nové, aby po »Kehrt-euch!« (čelem v zad!) stáli od nich na pravo.

Poddůstojník staré stráže kommanduje pak »Aufführer! — Kehrt - euch! — Marsch!« (závodčí! — čelem - v zad! — marš!) načež ti, kteří mají zaváděti posta volacího, v levo se obrátí a se svým mužstvem, které vykoná obrat do prava, k postu volacímu se připojí, kdežto všichni ostatní odejdou nejkratším směrem na své posty.

Jde-li na vystřídání více mužů nežli dva, seřadí se mezi maršem v řady (roty).

Když stráže vzali zbraň k noze, postaví se přítomná snad hudba po straně stráže anebo před ni do kruhu a zahraje mezi vystřídáním několik kusů.

552. Za vystřídání postů sešikuje se nová stráž (jízdecká však teprvé, když s koní sestoupila) tímtéž spůsobem jako stráž stará v jeden anebo i ve dva členy, i ponechá se pro závodčí, kteří se teprve navrátí, potřebný prostor.

553. Stráž, strážné místnosti se vším zařízením, pravidla pro stráž (Wachverhaltungen) a zvláštní příkazy ať se odevzdají s největší správnosti důstojníkům a poddůstojníkům stráže nové; vystřídající velitel stráže vyžádej si od svého předchůdce vysvětlení o všem, co mu ještě třeba věděti, by mohl službu svou správně vykonávati.

Kdyby stará stráž nezachovala náležité čistoty, buď k ní přidržena.

V rapportě vystřídacím (Ablösungs-Rapport) buď uvedeno, co bylo odevzdáno ve stavu porouchaném anebo co vůbec schází.

554. Mezi vystřídáním vzdá stráž poctu pouze velebné svátosti, nejsvrchovanějšímu panstvu jakož i členům nejsvrcho-

vanějšího rodu císařského, a vykonají ji obě stráže na kommando svých velitelů.

Kdyby stály stráže naproti sobě, má k tomu cíli nová stráž dříve frontu obrátiti.

Volací postové však vzdávají vždy pocty předepsané.

555. Když závodčí s vystřídanými posty se navrátili, seřadí se stará stráž k odchodu do dvou členů a jakmile poddůstojník staré, jakož i onen nové stráže správné odevzdání, po případě převzetí všech postů ohlásili, tasí velitelé a vřaděné šarže, pro které jest to ve cvičebném řádě předepsáno, šavle.

Je-li při vystřídání přítomen visitující představený, ohlásí mu velitelé stráží, dříve ještě nežli tasí šavle, správné odevzdání a převzetí stráže.

Přítomná snad hudba postaví se na pravém křídle stráže staré. Velitel této stráže kommanduje k odchodu.

Nová stráž vzdá za tohoto odchodu opětně poctu podle ustanovení bodu 448., ustanoví se od ní a rukuje jakmile to prostora dovoluje — při důstojnických strážích se zvučnou hudbou — na místo stráže staré. Potom se ručnice přisadí a prapor vztýčí.

Jezdecké stráže sesednou po odchodu staré stráže a odvedou koně své v oddílech do koníren anebo na místa k tomu určená; tam je přivážou za ohlavce (sepnou), sejmou jim uzdu a povolí popruhy.

Velitel stráže — u stráží důstojnických nejvyšší (v hodnosti nejstarší) poddůstojník — ustanoví potřebné varty v konírně, kteréž ve zbraň nevstupují právě jako mužové, kteří ob čas koně ošetřují a jejichž počet smí obnášeti nanejvýš třetí díl celé stráže.

556. Vystřídanou stráž dovede její velitel do kasáren (ubytovacího obvodu). Je-li složena z mužstva v rozličných kasárnách (ubytovacích obvodech) ubytovaného, rozdělí se v jakési vzdálenosti ode stráže náležitě do partií, kteréž potom pod kommandem příslušných šarží (nejstarších vojáků) narukují.

Když pak tito velitelé narukovali, ohlásí to dozorné šarži kasární a nařídí, by mužstvo odstoupilo, jakmile k tomu dostali svolení.

557. Velitel stráže — u důstojnických stráží nejvyšší (v hodnosti nejstarší) poddůstojník — určí podle čísel mužstvo nové stráže na vystřídání.

Velitel stráže označí šarže a vojáky, jimž uloží službu patrullovou, pak i ty, kteří mají konati odbyt.

U větších stráží kommanduje nejvyšší (v hodnosti nejstarší) poddůstojník za »strážnou ordonnanci« jednoho muže, jež vše, čeho je třeba, přinese a o čistotu strážnice a její nejbližší okolí dbá.

Když byla tato opatření učiněna, kommanduje se »Abtreten!« (odstoupit!). Mužstvo odloží pláště, kdyby je mělo v bandalírech, u vojsk pěších také tornistry; strážná ordonnance přisadí ručnici ode šraňku stranou, odloží nábojnici (bambitnici) a nekoná žádné služby strážné.

U stráží, k nimž se strážná ordonnance nekommanduje, koná mužstvo její službu střídavě.

558. Vystřídání stráží, jimž velí poddůstojníci, třídníci anebo vojáci, děje se taktéž způsobem předcházejícím, avšak nesmí se ani při vystřídání ani při zatažení a odtažení bubnovati anebo troubiti a velitel stráže musí zachovati zároveň všechny povinnosti, které jsou pro nejvyššího (v hodnosti nejstaršího) poddůstojníka na strážích důstojnických předepsány; svou ručnici přiloží na zevnější stranu šraňku.

§. 76. Vystřídání postů (Ablösen der Posten).

559. Blíží-li se mužstvo na vystřídání, jde post na své stanoviště a zaujme postavu.

Závodčí se svými muži nastoupí tak, aby nový post stál v levo vedle posta starého, závodčí pak sám na vzdálenosť ednoho kroku proti oběma.

Nový post uchopí šavli, má-li státi s šavli tasenou.

Kde stojí postové dvojití, vstoupí mužové, kteří jich přišli vystřídat, mezi ně, a kdyby nebylo dosti místa, proti nim.

Závodčí postaví se u prostřed.

560. Závodčí nejprvé se přesvědčí, zda-li je všechno v obvodu postu v pořádku.

Jednotlivě stojícím postům musí polní pokřik oznámiti a k tomu přihlížeti, by byl post řádně a zřetelně odevzdán.

Je-li třeba něco doplniti, učiní to, vše co bylo vystřídajícímu muži oznámeno, dá si od něho opakovati a určí každému postu prostor, v němž se smí pohybovati.

Když post se odevzdává, ať se mluví tichým, avšak závodčímu a vystřídajícímu zřetelným hlasem; kromě představených nebuď nikomu dovoleno poslouchati.

Zatím co se post odevzdává, buď vzdána pocta pouze velebné svátosti, nejsvrchovanějšímu panstvu jakož i členům nejsvrchovanějšího rodu císařského.

561. Kdyby snad palné zbraně měly se nabiti a vybiti (entladen), dá to závodčí učiniti, při čemž užije předepsaných kommand a zachová náležité opatrnosti.

Kde jest toho pro okolnosti nevyhnutelná potřeba, aby měli postové bajonet nasazený, ať to nařídí vojenské velitelstvo staničné, v nutných případech velitel stráže. V tomto případě bajonet před zavedením jednotlivých postů se nasadí, po jich vystřídání schová.

562. Když byl post odevzdán, dá závodčí u vojsk pěších a u pevnostního dělostřelectva poctu vzdáti, což vykonají současně nejen starý a nový post, nýbrž i také mužstvo pro ostatní posty určené.

Potom se odebéře vystřídaný post na kommando závodčího: »Alter Posten! Kehrt-euch!« (starý poste! čelem v zad!) za zády postů nových na levé křídlo.

Závodčí, který se taktéž čelem v zad obrátil, kommanduje »Marsch« a odtáhne s ostatními muži vystřídat postů dalších.

Je-li vystřídaný post postem volacím (Schnarrposten), obrátí se na kommando »Alter Posten! Kehrt-euch!« přímo ku šraňku a přiloží tam svou ručnici.

Kteří postové stáli s vytasenou šavlí, schrání ji, jakmile na dané kommando obrat vykonali.

563. Když závodčí všechny posty vystřídal, narukuje s vystřídanými ku stráži, přikáže, by mužové ručnice své ku šraňku přisadili i odstoupili a dá zprávu veliteli stráže, u důstojnických stráží však nejvyššímu (v hodnosti nejstaršímu) poddůstojníku.

Postové jezdečtí vystřídají se vůbec tak jako postové pěší; po dokončeném vystřídání obrátí závodčí koně svého a kommanduje »Schritt-Marsch!« (krokem! marš!) a staří postové jedou za ním

§. 77. O tom, jak stráže a postové se vůbec zachovají. (Verhalten der Wachen und Posten im Allgemeinen).

A. Stráže.

564. Jakmile velitelé stráží garnisonních stráže své zatáhli, zašlou »rapport vystřídací« (při prvním zatáhnutí »osazovací«), po budíčku pak »rapport ranní« veliteli hlavní stráže anebo tomu, k němuž jsou vůbec odkázáni.

Stráž staničná (hlavní) podá tyto rapporty místnímu velitelstvu, a kde žádného není, vojenskému velitelstvu staničnému.

Rapporty vyhotovují se podle formulářů těchto:

Formulář I.

(pro stráže vůbec).

. . regiment . . . . . kompagnie.

Ntá stráž.

Rapport vystřídací (osazovací).

[Ablösungs- (Besetzungs-) Rapport].

Místo a datum.

Stráž skládá se z . . důstojníků, . . poddůstojníků, . . třídníků, . . infanteristů, . . hudců a udržuje za dne . . v noci . . postů.

Strážničné nářadí bylo v pořádku přijato (anebo při odevzdání scházelo v inventáři zanešené . . . . .

N. N. šarže
velitel stráže.

Velitelé stráží, kteří neumějí německy, napíší rapport vystřídací (osazovací) v oné řeči národní našeho mocnářství, ve které se nejlépe vyznají.

Formulář II.
(pro hlavní stráže).

. . regiment . . . . . kompagnie.

Hlavní stráž.

Rapport vystřídací (Ablösungs-Rapport)

Místo a datum.

Jména stráží		Šarže	Jména	Vojskový sbor
		strážných velitelů		
Stráž	hlavní			
	u magacínu			
	v garnisonní nemocnici			
	u prachárny			

Hlavní stráž skládá se z . . důstojníků, . . poddůstojníků, . . třídníků, . . infanteristů, . . hudců a udržuje za dne . . v noci . . postů.

Strážničné nářadí bylo v pořádku přijato (anebo: při odevzdání scházelo v inventáři zanešené . . .).

Vystřídací rapporty ostatních stráží jsou přiloženy (po případě: kromě stráže N, která dosud žádného rapportu nezaslala)

N. N. šarže,
velitel stráže.

Formulář III.

(pro všechny stráže).

. . regiment . . .

. . kompagnie.

Stráž N.

Ranní rapport (Früh-Rapport).

Místo a datum.

V noci se přihodilo toto:

Patrully byly:

odeslány o . . . . hodině

odbývány o . . . . hodině

Stráž visitoval o . . . . . hodině v noci (ku př. dozorný důstojník garnisonní).

N. N. šarže,
velitel stráže.

Rapporty donesou poddůstojníci, třídníci anebo spolehliví vojáci na příslušná místa.

Stráže pro vnitřní službu odešlou své rapporty skrze představené dozorné šarže svým vojskovým velitelstvům.

Všechny důležité případnosti, jako onemocnění, zatknutí, ať každá stráž ihned oznámí onou cestou, která jest pro zasýlání rapportů předepsána.

566. Když velitel stráž zatáhl, připomene svým podřízeným jejich všeobecné povinnosti a poučí je o tom, co má stráž obzvláště zachovati.

K tomu konci musí si »pravidla pro stráž« (Wachverhaltungen), která mu byla odevzdána, co nejdůkladněji přečísti a podle jejich obsahu nejen své vlastní chování zaříditi, nýbrž musí především také o to pečovati, aby závodčí poučili důkladně jednotlivě stojící posty o všem, co jim třeba pozorovati.

K tomu náleží také ustanovení, zdali a na koho má se za noci, anebo v nebezpečných dobách i také za dne, zavolati [kdo se má »stavitiˮ (stellen)] a jak třeba se zachovati, kdyby se něco závadného přihodilo.

567. Bez rozkazu smí strážný velitel opustiti stráž jenom tehdy, má-li konati rondu anebo vésti patrullu; v těchto případech odevzdá kommando na dobu své nepřítomnosti svému náměstku.

Kdyby onemocněl anebo z jakékoliv příčiny byl vystřídán, ať to ten, jenž jej v kommandu zastupuje, ihned oznámí.

Právě jako velitel nesmí se ani mužstvo o své ujmě ze stráže vzdáliti.

Onemocní-li některý muž, buď podle možnosti přímo, jinak pak u místního (vojenského staničného) velitelstva požádáno, by byl nahražen a onemocnělý buď odevzdán buďto svému vojsku anebo do nemocnice.

Musí-li se někdo za příčinou přirozené potřeby na chvíli vzdáliti, ať se dříve u velitele stráže [na důstojnických strážích

u nejvyššího (v hodnosti nejstaršího) poddůstojníka] ohlásí a svou ručnici po dobu své nepřítomnosti stranou šraňku postaví.

568. Stráž musí býti každou chvíli pohotově, by mohla vstoupiti ve zbraň; kromě nečasu a kruté zimy zdržuj se nejméně čtvrtý díl strážného mužstva mimo strážnici blíže ručnic

Za tuhé zimy nebo za velmi bouřlivého počasí, kdy zdržování se mimo strážnici jest citelné, zůstane na slabších strážích mužstvo na strážnici a dá si tam i ručnice, avšak u větších stráží musí se několik mužů za všech okolností venku zdržovati a své ručnice na šraňku ponechati.

569. Velitel stráže smí dovoliti, by si v noci ulehl na nejvýš třetí díl veškerého strážného mužstva, z pravidla ti, kteří stáli naposledy na postech, avšak ostatní mužstvo třeba udržovati bdělým.

Velitel stráže jest jedině sám osobně odpovědný za to, aby stráž i v noci byla neustále podle předpisu pohotově a služba na vlas se konala.

Čím větší jest nebezpečenství a škoda, která omeškáním povinností povstati mohla, tím větší jest i velitelova odpovědnosť. On si smí proto odpočinouti jenom tehdy a jenom tolik, jak jest vůbec možno, aniž by to bylo povinnostem jeho na ujmu.

570. Postové se vystřídají zásadně po dvou hodinách, za tuhé zimy anebo za vedra po hodině, za velmi kruté zimy i také po půl hodině.

Toto ustanoví strážný velitel, nevydalo-li vojenské velitelstvo staničné o tom už určitých příkazů. Je-li toho třeba, může strážný velitel nařiditi, by byly pláště oblečeny a za obzvláště nepříznivého počasí může připustiti, by závodčí i postové použili, dovoluje-li to bezpečnosť, polní čapky a ochranných prostředků, jsou-li jaké po ruce (k př. kožichů, plstěných bačkor).

571. Postové, kteří jdou na vystřídání, nastupují ve smyslu bodu 551. pod dohlídkou strážného velitele, u důstojnických stráží pod dohlídkou jeho náměstka.

Závodči buďte vždy upamatováni na poznaky.

Jezdečtí postové jakož i jejich závodči odjíždějí přímo od konírny.

572. Velitel stráže má se vší možnou přičinlivostí a přísností pečovati, aby se služba správně konala. V obvodu varty ať působí osobně, ale odlehlejší posty má dáti častěji skrze šarže, závodči a patrully visitovati.

Postové buďte poučováni, je-li toho vůbec třeba, nenápadně a klidně; a teprve když byli vystřídáni, smějí se jim uděliti důtky.

Vojáci, kteří spáchají nějaký trestuhodný skutek, buďtež, kde toho okolnosti žádají, zatknuti a odevzdáni jako vězňové svému vojsku, kteréž se má zase nahraditi.

Něco takového ať velitel stráže (cestou v bodě 565. naznačenou) ihned oznámí.

573. Pitky, karbanické společnosti, ženské návštěvy, jakož i všeliké strážím nepřístojné pohodlí jsou přísně zakázány; cizí lidé na stráži trpěti se nesmějí. Třeba, by strážné mužstvo i jeho velitel zůstali úplně oblečeni a vyzbrojeni, až na ty věci, které podle bodu 557. se odloží.

Ve strážnicích a jejich okolí buď pořádek a čistota. V noci buď neustále světlo.

574. Zatčené a stráži odevzdané osoby buďtež přiměřeným průvodem na hlavní stráž eskortovány a tam ve vazbě držány, dokud na učiněné oznámení místní, po případě vojenské staničné velitelstvo nepřikázalo, co se má s nimi státi.

Při tom vejdou v platnosť předpisy pro stráže vězenské vydané.

Zatčeni smějí se propustiti pouze na rozkaz vojenského velitelstva staničného (velitelstva místního), dozorného důstojníka garnisonního anebo generála (štábního důstojníka) ode dne, u kasárních stráží také tehdy, nařídí-li to velitel kasární.

575. Kdykoliv má stráž vstoupiti ve zbraň, ať zavolá volající post zvučným hlasem »Gewehr heraus« (ve zbraň); na to

rychle stráž nastoupí a sice mužstvo s plecovanými ručnicemi (s uchopenými karabinami).

Velitelé a vřaděné šarže, pro které to cvičebný řád předpisuje, tasí šavle; velitel postaví se čtyry kroky před pravé křídlo přede šraňkem.

576. Stráž vstoupí do zbraně:

a) k poctám v případech v §. 79. ustanoveným;

b) k polední a večerní modlitbě, potom k budíčku i k retrét, a tu zůstane stráž tak dlouho ve zbrani, dokud nejsou příslušné signály skončeny.

Nežli se začne signál »modlitba« bubnovati (troubiti), buď kommandováno »Beim Fuss!« (k noze zbraň) a v momentech, které se signalisováním se shodují, kommanduje se »Zum — Gebet!« (k modlitbě) a »Vom — Gebet!« (od modlitby). Na kommando »Zum — Gebet!« má volací post vykonati obrat hlavou a na kommando »Vom Gebet!« se ustanoviti (herstellen).

Jsou-li na stráži hudci, bubnuje (troubí) se signál »modlitba« o polednách ve 12 hodin, večer pak když se stmívá a ráno po samém budíčku.

Nemá-li stráž hudce, nevstoupí ve případech pod b) uvedených ve zbraň;

c) přichází-li visitující důstojník anebo ronda;

d) když se blíží vystřídající stráž;

e) vypukne-li oheň na blízku stráže;

f) za alarmu;

g) když se lid přede stráží sroti, nepokoje hrozí anebo už vypukly a pak vůbec vždycky, kdy jest toho pro bezpečnosť stráže třeba.

Ve případech d), e), f) a g) má býti stráž úplně vyzbrojena a je-li třeba delší dobu státi ve zbrani, může rozkázati velitel, aby se vzala zbraň k noze (»Beim Fuss!«) a stráž stála pohodlně (»Ruht«).

Táhnou-li mimo stráž processí, pohřby anebo větší zástupy lidstva, nastoupí na kommando svého velitele, avšak ručnic neuchopí.

577. Každá stráž jest povinna, není-li to na ujmu její vlastní úloze, aby spolupůsobila při potlačování výtržností, které směřují proti zákonnému pořádku i veřejné bezpečnosti a v nejbližším okolí stráže se přihodí.

Možno-li předpokládati, že vinníci zatčeni býti nemohou (bod 326.), je stráž povinna užiti zbraní svých proti každému:

a) kdo ji násilím urazí nebo útokem nebezpečně ohrožuje;

b) kdo ji hrubě uráží a v urážkách těch setrvá, ačkoliv byl dříve varován;

c) kdo byl jako nebezpečný zločinec ode stráže dopaden anebo jí ku přísnému střežení odevzdán a přese všechno hrozivé naň volání utíká, i kdyby se ani násilně nezprotivil, není-li na jeho zadržení žádného jiného prostředku po ruce;

d) kdo za nepřátelských dob stane se podezřelým a ač bylo naň zavoláno, bez dostatečné odpovědi utíká.

Avšak v čas míru nebuď nikdy stříleno, může-li býti účel dosažen bajonetem (šavlí), v případě c) pak i tehdy, kdyby byl výstřelem ohrožen život nevinných.

578. Je-li potřeba, by byla stráž na potlačení nepořádku anebo hrozících útoků sesílena, vyžádá si velitel stráže tuto posilu na velitelstvu místním, po případě na vojenském velitelstvu staničném, v čas nutnosti na nejbližším dozorném důstojníku kasárním, a podá dodatečně o tom dotčeným velitelstvům zprávu.

579. Uslyší-li stráž v nejbližším okolí střílet, ať vyšle patrully, by po příčině pátraly anebo odlehlejší posty podporovaly, kdyby se na ně snad dorážélo.

580. Jezdecké stráže vsednou na kůň, stane-li se alarm, hoří-li na blízku anebo je-li to pro zakročení záhodné.

B. Postové (Posten).

581. Každý post buď o důležitosti služby své přesvědčen a daných příkazů stále pamětliv a vykonávej uložené povinnosti v celém jejich obsahu co nejsvědomitěji. Jmenovitě před nepřítelem měj na paměti vážnosť a důležitosť své úlohy a následky nanejvýš nebezpečné, které mohou vzejíti, kdybys povinností svých zanedbal.

582. Pod nejpřísnějším trestem nesmí žádný post o své ujmě stanoviště své opustiti a nemá také prostor závodčím naznačený bez důležité příčiny překročiti.

Postové mohou u vnitř prostoru, který jim závodčí naznačí, přecházeti.

583. Post nesmí si dovoliti pohodlí žádného. On nesmí ani jísti ani píti nebo kouřiti, ani také si sednouti; pod nejpřísnějším trestem jest zakázáno spáti a se opiti.

584. Postové vojsk pěších a pevnostního dělostřelectva nosí ručnici s na rameně i vezmou ji k noze tehdy, když ze svého stanoviště hnouti se nesmějí; jsou-li postové od kavallerie pěšky, mají karabinu uchopenou, jsou-li koňmo šavli tasenou. Kteří vojáci nejsou ozbrojeni ručnicemi, mají na postě šavli tasenou.

Postové nedejte zbraní svých nikdy z ruky a nedovolte proto ani svým představeným, by vám je odňali.

585. Post ať netrpí v nejbližším okolí žádného znečistění a ve svém obvodu žádného srocení.

Post nedovol nikomu, by se k němu příliš přiblížil.

Nepouštěj se v žádné rozmlouvání a kromě krátkého vysvětlení odkaž každého, který něčeho žádá, ku stráži. Ale vyšímu dej vždycky žádané vysvětlení.

586. Rozkazy smí post přijímati pouze od samého strážného velitele nebo od důstojníka, poddůstojníka anebo závodčího od velitele stráže vyslaného.

587. Spozoruje-li post něco zvláštního, co třeba oznámiti, onemocní-li náhle anebo není-li v čas vystřídán, zavolá na závodčího, po případě na nejbližšího posta a tento dopraví aviso to podobným způsobem až ku stráži. Kdyby nemohl se touto cestou srozuměti, požádá někoho mimojdoucího, aby velitele stráže o tom zpravil.

V případech velmi důležitých, obzvláště je-li okamžité pomoci nebo bezodkladného zakročení třeba a nemůže-li nijak dáti zprávu, ať vystřelí post jednou nebo vícekráte ze zbraně vzhůru zaměřené na poplach a dbá při tom potřebné opatrnosti.

588. Za deště, padání sněhu nebo za prudkého větru může jíti post pod přístřeší proň určené nebo do strážní budky (Schilderhaus), ale pak musí býti ještě pozornějším.

Post z ní vystoupí, když toho jeho povinnosti anebo bezpečnosť žádají, dále pak kdykoli se blíží vojska, patrully, rondy anebo visitující představení, konečně přede všemi, jimž náleží pocta.

589. On zatkne každého, kdo jeho příkazů neuposlechne.

Zbraní užije v případech v bodě 577. naznačených.

590. Postové dvojití (Doppelposten) zachovají se všeobecně jako postové jednotliví.

Mužové dvojitého postu nesmějí spolu hovořiti a zachovají se při svém přecházení tak, aby jich pozornosti nic neušlo.

Na dvojitém postě před kapelním stánem (před kostelem nebo v kostele) stojí každý z těchto dvou vojáků stále na témž místě, kam byl zaveden.

Postové v kostele pokleknou, kdykoliv toho náboženský obřad žádá.

591. Post volací má kromě předpisů pro posty všeobecně platných zachovávati ještě toto:

On nesmí dovoliti žádnému nepovolanému přistoupiti ku zbraním anebo vstoupiti do strážnice.

Kdykoliv je toho třeba, zavolá podle bodu 575. stráž do zbraně.

Počne-li pršeti nebo sníh padati, avisuje strážného velitele skrze lidi před strážnicí se zdržující, aby se postavily zbraně podle potřeby pod přístřeší.

§. 78. Odbývání (Abfertigung).

592. Odbýváním má se nabyti jistota ve všech případech, kdy nedostačí samotné oko jako v noci, za mlhy anebo za nebezpečných dob i ve dne.

Za válečných nebo vůbec kromobyčejných poměrů třeba při odbývání zachovati největší opatrnosti a bedlivě přihlížeti obzvláště k osobě, šatu a výslovnosti toho, který má býti odbýván. Odbývá-li se pomocí poznaků, dají se vždycky po tichu.

Vojenští velitelé staniční nařídí po každé podle poměrů, kdy a kdo má odbývati a v kterých případech pomocí poznaků.

Za obyčejných dob odbývají stráže po retrét všechny patrully, rondy a visitující představené, postové u prachárem, magacínů se třaskavinami nebo se střelivem každého, kdo se v noci přiblíží.

A. Jak se zachovají postové a stráže.

593. Post zavolá na toho, jehož má odbývati, v přiměřené vzdálenosti »Halt! — Wer da?« (Stůj! — kdo to?) [on jej zastaví (stellt ihn)] a připraví palnou zbraň současně k vystřelení [vezme »hotovo« s vyzdviženým ústím; závěrky (Sperrklappe) však neotevře].

Dostane-li takovou odpověď, že všeliké podezření jest odstraněno, zavolá post »Passirt!« (jděte) a dopustí, aby zavolaný šel svou cestou, avšak nespustí jej ani dále s očí.

Nedostane-li post odpověď žádnou anebo nedostatečnou, aniž by však spozoroval jiné podezřelé okolnosti, přikáže zastavenému se vrátiti, při čemž mu pohrozí, že by jinak užil zbraní; avšak jsou-li poměry nebezpečné anebo okolnosti podezřelé, buď zastavený zatknut a v bezpečnosti držán, dokud nepřijde nějaká patrulla anebo vystřídání.

Kdyby zastavený nebo zatknutý vztáhl na posta násilím ruku, buď jednáno podle bodu 577.

Patrully, rondy nebo visitující představení, na které post zavolal, musí se jako takoví dáti poznati a pak zavolá post »Passirt« (jděte).

Je-li za dob nepřátelských aneb ve zvláštních případech nařízeno, by patrully, rondy nebo visitující představeni byli odbýváni polním pokřikem, vyzve post velitele zvoláním »Commandant vor!« (veliteli v před!) — visitující představené slovem »Vorwärts!« (ku předu!) — aby k němu přistoupili a vyžádá si polního pokřiku.

Je-li správný, zvolá post »Passirt!« (jděte!) Nedostane-li post polního pokřiku vůbec anebo špatný, má alarmovati stráž, po případě podle bodu 577. ihned užiti zbraně.

594. Zastaví-li volací post patrullu, zvolá na důstojnické stráži »Unterofficier heraus!« (poddůstojníku ven!), na ostatních strážích »Aufführer heraus!« (závodči ven!); pak jde poddůstojník (závodčí), který byl k tomu již dříve ustanoven, s jedním mužem odbývat.

Tento muž postaví se vedle volacího posta a připraví právě jako tento palnou zbraň k vystřelení.

Poddůstojník (závodčí) postaví se, drže palnou zbraň jak shora popsáno (šavli tasenou), 6 kroků před posta a po straně a vyzve zvoláním »Commandant vor!« (veliteli v před!) velitele patrully, aby šel ku předu. Když se přiblížil, žádá odbývající heslo, a bylo-li správně odevzdáno, dá mu za ně polní pokřik. Není-li žádného podezření, zvolá odbývající »Passirt!« (jděte!) a patrulla jde pak svou cestou dále. Když odešla patrulla 30

kroků od volacího posta, dá se ručnice na rameno. Poddůstojník (závodčí) vrátí se pak s mužem, který k odbývání předstoupil, na stráž a dá veliteli stráže zprávu.

Koňmo koná se odbývání s tasenou šavlí.

Nedá-li se poznak žádný anebo špatný, nebo vzbudí-li jiné okolnosti podezření, zavolá odbývající stráž do zbraně.

Strážný velitel poručí celé stráži, by vzala »fertig!« (uchopila šavle) a zatkne patrullu, kdyby poznaky po druhé žádané odevzdány byly opět špatně, anebo kdyby nebyly dány vůbec. Chová-li se patrula taková nepřátelsky anebo pokusí-li se odporovati, ať užije stráž svých zbraní.

Když volací post zastavil rondu anebo visitujícího představeného, vstoupí celá stráž ve zbraň. Velitel stráže postaví se 6 kroků před posta a po straně, vyzve pak velitele rondy zvoláním »Commandant vor!« (Veliteli v před) — visitujícího důstojníka slovem »Vorwärts!« (ku předu) — aby se přiblížil a žádá na něm heslo. Je-li správné, obdrží zastavený za ně polní pokřik. Pak hlásí velitel stráže, ač je-li nižší (v hodnosti mladší), veliteli rondy, po případě visitujícímu důstojníku sílu stráže.

Když nebyly odevzdány poznaky žádné nebo špatné, zachová se stráž podle ustanovení, jaká byla pro tentýž případ pod a) udána.

Přijde-li visitující představený se svým adjutantem (generalštábním důstojníkem), odevzdá poznaky tento.

B. Jak se zachovají patrully a rondy.

595. Zavolá-li post (volací post) na patrullu anebo rondu, poručí její velitel, aby stanula, palné zbraně k vystřelení připravila a hlásí se jako »patrulla (ronda)«; další odbývání děje se u jednotlivě stojících postů podle bodu 593., u stráží podle bodu 594.

Potkají-li se patrully nebo rondy, má za nepřátelských dob anebo tehdy, kdyby bylo odbývání zvlášť nařízeno, onen muž, který patrullu (rondu) nejdříve zahlédl, zastaviti ji zvoláním »Halt! — Wer da?« (Stůj! kdo to?); pak obě patrully (rondy) stanou a připraví palné zbraně k vystřelení.

Velitel oné patrully (rondy), na niž bylo zavoláno, hlásí se jako »Patrulla (ronda)«.

Druhý velitel jde pak 15 kroků před svou patrullu (rondu) a vyzve zastaveného zvoláním »Commandant vor!« (veliteli v před!), aby se k němu přiblížil.

Když se to stalo, žádá od zastaveného heslo a je-li správně odevzdáno, dá mu za ně polní pokřik.

Neshledá-li se vzájemně žádná závada, řekne velitel jeden veliteli druhému, co snad spozoroval, anebo dá velitel nižší veliteli vyššímu zprávu. Odbývající zvolá pak »Passirt!« (jděte) i jdou pak obě patrully (rondy) svou cestou dále.

Neodevzdají-li se poznaky žádné nebo špatné, nebo vzbudí-li okolnosti vůbec podezření, buď patrulla (ronda), která se tím provinila, zatknuta a užito moci, kdyby se zprotivila.

596. Rovněž tak zvolají patrully (rondy), je-li to zvláště nařízeno, na jednotlivé osoby, kteréž pak velitel patrully (rondy) odbývá.

C. Jak se zachovají vojska.

597. Je-li za nepřátelských dob anebo ve zvláštních případech nařízeno odbývání i pro vojska, zachovají se právě tak jako patrully.

§. 79. Pocty stráží a postů (Ehrenbezeigungen der Wachen und Posten).

A. Stráže.

598. Stráže vstoupí na poctu ve zbraň:

a) před velebnou svátostí;

b) před nejsvrchovanějším panstvem;
c) před členy nejsvrchovanějšího rodu císařského;
d) před cizími vladaři a členy nejvyšších jejich rodin;
e) před kardinály;
f) před vyslanci cizích říší, objeví-li se při slavnostních příležitostech co takoví jakož i před jejich manželkami při ohlášených slavnostních příjezdech (Auffahrt); pak
g) ač nebylo-li to od vojenského velitele staničného (velitele staničného) obmezeno, před generály (admirály) a štábními důstojníky souboru bojovnického, avšak před štábními důstojníky pouze tehdy, když mají čáku (klobouk atd.) anebo služebný odznak; mimo to ještě také — kromě stráží důstojnických — před auditory a lékaři od majora-auditora anebo štábního lékaře výše, objeví-li se s kloboukem;
h) před prapory zbrojné moci jakož i před prapory měšťanských sborů, kterým byla tato pocta přiřknuta:
i) před vojsky, která vedou důstojníci s tasenou šavlí;
j) před vysokými osobami civilními, které za zvláštních okolností zastupují přímo osobu císaře pána, když se objeví při slavnostních příležitostech;
k) před politickými náčelníky zemí, avšak jedině mimo residenci nebo dvůr Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva, když při slavnostních příležitostech fungují ve své úřední důstojnosti jako nejvyšší autority.

599. Blíží-li se ti, před nimiž se má vstoupiti ve zbraň, zvolá volací post »Gewehr heraus!« (ve zbraň!) v takové vzdálenosti, by stráž měla čas ve zbraň vstoupiti a předepsanou poctu vykonati.

Před Jejich cís. a král. Apoštolskými Veličenstvy buď toto volání opakováno třikráte, před členy nejsvrchovanějšího rodu císařského jakož i před cizími vladaři a jejich nejvyššími rodinami dvakráte.

Stojí-li už stráž ve zbrani, nevolá se více »Gewehr heraus!« (ve zbraň).

600. Jakmile stráž vstoupila ve zbraň, kommanduje se v případě v bodě 598. pod a) uvedeném postava »k modlitbě«, v ostatních případech však pouze obrat hlavou.

Volací post vzdá poctu, když byl stráž ve zbraň zavolal, avšak ustanoví se s ní současně.

Na strážích důstojnických buď po kommandu k poctě generální marš bubnován (trouben) a prapor skloněn v těchto případech:

a) před nejsvrchovanějším panstvem;
b) před členy nejsvrchovanějšího rodu císařského;
c) před cizími vladaři a jejich nejvyššími rodinami;
d) před říšským ministrem války;
e) před generálním inspektorem c. a k. vojska;
f) před polními maršály;
g) před prapory zbrojné moci a měšťanských sborů v bodě 598. uvedených, dále pak
h) před (vrchním) velitelem armádním v obvodu podřízených vojsk;
i) před vrchním velitelem zeměbrany uvnitř příslušné polovice říše;
j) před sborovými (vojenskými) veliteli jakož i před jmenovanými náměstky kommandujících generálů v obvodě podřízených vojsk, po případě v jejich okresech territoriálních; před kommandujícími generály i také v oněch sborových okresech, pro které jest jim propůjčeno obmezené právo přehlídkové (beschränktes Inspicirungs-Recht);
k) před velitelem námořnictva a kommandujícím c. a k. loďstva v obvodu celého pobřeží našeho císařství; před přístavním admirálem v Pulji v obvodu přístavného admirálátu.

601. Stráže u dvora nejsvrchovanějšího panstva vzdají poctu pouze:

a) před velebnou svátostí, tím že se postaví »k modlitbě«;
b) před nejsvrchovanějším panstvem;
c) před členy nejsvrchovanějšího rodu císařského;
d) před cizími vladaři, a jejich nejvyššími rodinami;
před všemi se prapor skloní a bubnuje se (troubí);
dále pak, aniž by se však bubnovalo (troubilo) a prapor sklonil:
e) před kardinály;
f) před vyslanci cizích říší, když se objeví jako takoví při slavnostních příležitostech, jakož i před jejich manželkami při ohlášených slavnostních příjezdech;
g) před říšským ministrem vojenství, generálním inspektorem c. a k. vojska, polními maršály, pak — v obvodu podřízených vojsk — před (vrchním) velitelem armádním;
h) před těmi, kteří byli v bodě 600. pod i) j) a k) jmenováni, v obvodech tam naznačených.

602. Vojenští velitelé staniční jsou oprávněni obmeziti pocty, které podle bodu 598. g) se mají vzdávati, v té míře, jak se to se silou garnisony (s počtem generálů a štábních důstojníků), pak se stanovištěm stráže srovnává.

V době od retrét do budičku vstoupí stráže ve zbraň pouze před velebnou svátostí, nejsvrchovanějším panstvem, členy nejsvrchovanějšího rodu císařského a před cizími vladaři a jejich nejvyššími rodinami, avšak nevzdávají se žádné pocty další, které jsou v bodě 600. nařízeny.

Stráže při vězních postavené nevzdávají pocty žádné.

603. Osoby ke stráži náležející, které nejsou na postech anebo nevstoupily ve zbraň, vzdávají vždycky poctu pro jednotlivé osoby předepsanou.

604. Odevzdávají-li se prapory anebo přijde-li se pro ně, má stráž, jakmile praporečníci s prapory na strážnici odcházejí anebo odtud vystoupí, vykonati obrat hlavou, při čemž se bubnuje (troubí) jednou generální marš.

605. Praporům a členům armád říší cizích vzdají stráže tytéž pocty, jaké náležejí praporům a členům vlastní zbrojné moci.

B. Postové.

606. Chtějí-li postové vzdáti poctu, odeberou se na místo, kam byli zavedeni, avšak objeví-li se náhle ten, jemuž pocta přísluší, mají ji vzdáti tam kde právě jsou.

Jakmile se tento přiblížil na 6 kroků, vezmou postové předepsanou postavu s frontou, jaká jim byla při zavádění udána a mají:

před velebnou svátostí,

před nejsvrchovanějším panstvem, členy nejsvrchovanějšího rodu císařského, cizími vladaři a jejich nejvyššími rodinami,

před prapory zbrojné moci a sborů měšťanských v bodě 598. uvedených,

před důstojníky v uniformě,

před poddůstojníky a námořními kadety jakož i před ostatními osobami zbrojné moci a četnictva, které nosí distinkci poddůstojnickou, jakož i

před úředníky v uniformě a před duchovními zbrojné moci, mají-li vojenské odznaky,

obrat hlavou vykonati — postové vojsk pěších a pevnostního dělostřelectva s plecovanou ručnicí — a mimo jdoucího obratem hlavy provázeti.

Když se tento 6 kroků vzdálil, může se post opět pohybovati.

Tutéž poctu vzdají ministrům a politickým náčelníkům zemí, jsou-li v uniformě, čestní postové před jejich domem vystaveni.

Marširujou-li mimo posta vojska, vzdá post náležitou poctu pouze jejich veliteli jakož i praporům.

Je-li post ve strážné budce nebo pod přístřeškem, vystoupí k poctě ven, vezme postavu a vykoná obrat hlavou.

Mužové postu dvojitého vykonají poctu současně.

607. Kdykoliv postové spozorují, že se přibližují nejsvrchovanější anebo nejvyšší panstva, představení nebo vyšší, mají vzíti v době od retrét do budíčku na místě, kam byli zavedeni, postavu.

608. Postové při vězněch nevzdávají pocty žádné.

Také postové před kostelem (kapelním stanem) nevzdávají mezi posvátným obřadem pocty žádné; avšak když vojsko, které vyrukovalo, postaví se »k modlitbě«, mají postové vykonati obrat hlavou (vzíti na počest předepsanou postavu).

609. Praporům a členům armád říší cizích vzdají postové tutéž poctu, jaká náleží praporům a členům vlastní zbrojné moci.

§. 80. Stráže a postové při vězněch (Arrestanten-Wachen und -Posten).

610. Stráže a postové při vězněch buďtež všemožně opatrni a pozorni, abyste zamezili útěk uvězněných.

611. Velitel stráže chová klíče stále u sebe, když mu byly odevzdány.

On má své posty často visitovati — při čemž musí míti u sebe stále ručnici, je-li jí ozbrojen — a přidržovati je, by konali důkladně své zvláštní povinnosti.

612. Arestantům, kteří mu byli odevzdáni, musí hned jak je přijímá odejmouti všechny nebezpečné nástroje jakož i peníze, cenné věci a spisy a odevzdá je tam, kam je odkázán.

613. Je-li veliteli stráže zůstaveno na vůli, aby posty v arestu sám rozestavil, musí jejich počet vyměřiti podle počtu a nebezpečnosti vězňů.

U vězňů, kteří jsou v arestu pro nepatrné přečiny, postačí, dá-li střežiti východy, avšak u zločinců nebezpečných anebo u vězňů, kteří se chovají výtržně, musí býti postové, není-li možno zvenčí vězně dobře pozorovati, postaveni přímo ve věznických celách a vězňové jmenovitě v noci současně spoutáni.

V takových případech buď vazební místnosť v noci stále osvětlená.

614. Každý vězeň, kterého třeba z jeho cely vyvésti, buď vždy doprovázen jedním mužem, nebezpečný vězeň pak dvěma muži.

Tyto eskorty nespustí vězně, které mají střežiti, s očí a zdržují se stále u nich co nejblíže.

615. Velitel stráže při vězněch nedovol uvězněným psáti; avšak je-li jim to s vyššího místa dovoleno, musí co napsali odevzdati profosovi anebo tomu, ke komu se má ve všem obraceti. Dopisy bez zvláštního svolení vězňům vydati se nesmějí.

S vězni hovořiti jest zapovězeno.

Vězňům nebuď dovoleno ani šeptati ani hulákati. Nepořádku a výtržnostem buď co nejrázněji učiněna přítrž, výtržníci pak buďte podle potřeby spůsobem v bodě 333. naznačeným spoutáni.

616. Lihové nápoje smějí se vězňům pod přísným trestem jen tehdy podávati, je-li to výslovně dovoleno; těm, kteří jsou odsouzeni k vodě a chlebu, nesmějí se pod přísným trestem donášeti žádné jiné potraviny; vůbec buďte přísně prováděna všechna opatření, která se týkají vykonání trestu.

617. Vězeň smí býti z vazby propuštěn jedině na rozkaz velitele k tomu oprávněného.

618. Postové přede dveřmi a okny věznic zavádějí se s frontou proti nim; bez rozkazu nesmějí nikoho k arestantům připustiti a mají vše podezřelé bez průtahu ohlásiti.

Stojí-li post ve vězniční světnici, kdež má z pravidla místo své poblíže dveří, má bystrým okem vězně pozorovati a zameziti, kdyby se chtěli přiblížiti a snad zbraň mu vyrvati, i nesmí s uvězněnými ani hovořiti, ani trpěti, by šeptali, povykovali anebo výtržně se chovali, ani také jakékoliv obcování kromě věznice na venek dovoliti anebo dokonce prostředkovati.

Není-li něco v pořádku, dá post o tom ihned veliteli stráže věděti zavoláním anebo zazvoněním, je-li snad zvonec po ruce.

Arestanté smějí se z arestu na chvíli vzdáliti jenom v průvodu a jedině na výslovný rozkaz jakož i za přítomnosti strážného velitele. Je-li vězeň z vazby propuštěn, jest kromě toho třeba, aby tam, kde na dohlídku k vězňům jest ustanoven zvláštní personál dohlížecí, přítomen byl ještě příslušný profos anebo klíčník.

619. Stráže a postové při vězněch nekonají pocty žádné.

620. Pro stráže a posty ve vojenských trestnicích platí mimo to pravidla na základě zvláštních předpisů zhotovená, pak i pravidla, jak se vůbec zachová vězenský dohlížecí personál (Arrestanten-Aufsichtspersonal); tato pravidla buďtež v každé trestnici na strážnici vyložená, by se mohlo do nich nahlížeti.

§. 81. Stráže parkové; postové ku střežení magacínů a pod. (Park-Wachen; Posten zur Bewachung von Magazinen u. d. gl.).

621. Stráže parkové dovolí pouze osobám k parku náležejícím, aby za služebnými pracemi k dělům anebo povozům přistoupily, mužstvu pak kromě toho jedině za dozoru šarži.

622. V parku samém a asi 30 kroků od něho nesmí nikdo kouřiti, s nechráněným světlem pracovati anebo cokoliv jiného činiti, z čehož nebezpečenství ohně by mohlo vzniknouti.

623. Kde toho třeba, buďte za příčinou bezpečnosti, jmenovitě v noci, vysýlány patrully.

624. Velitel stráže parkové jest také představeným všech dělostřeleckých vojáků, kteří konají dozornou službu parkovou.

625. Postové, kteří mají střežiti magacíny anebo jiné prostory, kdež jest uložen aerarní majetek, smějí jenom těm, kteří mají právo k tomu, dovoliti, aby vstoupili; za tímto účelem obdrží postové po každé zvláštní příkazy.

Každé nebezpečenství ohně buď zamezeno, i nemůže se proto dovoliti, aby pobliže magacínů — u pracháren (magacínů

s třaskavinami) až na vzdálenosť 100 kroků — bylo nechráněné světlo a oheň anebo se kouřilo nebo střílelo.

Spozorují-li postové u prachárен (magacinů s třaskavinami) že byl prach (třaskaviny) rozházen anebo mají-li vůbec nějakou příčinu k obavám, musí o tom podati ihned veliteli stráže zprávu.

§. 82. Stráže a postové v pevných místech (Wachen und Posten in festen Plätzen).

626. Je-li tak zvlášť nařízeno, musí na strážích ve bráně (Thorwachen) v pevných místech velitel anebo poddůstojník od něho k tomu ustanovený vyptávati se:

všech příchozích na jméno, stav, zaměstknání a místo, odkud přicházejí a jak dlouho mysli v místě se zdržeti;

všech odchozích taktéž na jméno, stav a cíl jejich cesty, podle okolností zkouší jejich legitimace a ohlásí obdržené výpovědi písemně velitelstvu hlavní stráže anebo tam, kam jest nařízeno.

Když jest brána již zamčená, buď jenom tehdy dovoleno vstoupiti, když jsou výpovědi uspokojivy. Však kdyby toho okolnosti žádaly, pošlou se pocestní v průvodu na hlavní stráž, aby se legitimovali.

627. Dodají-li se strážím u bran zatýkače (Steckbrief), buď mužstvu vůbec, každému postu u brány postavenému pak zvláště přikázáno, aby každého mimo jdoucího dobře prohlédli a podezřelé zadrželi.

628. Branami rychle s vozy anebo koňmo jezditi anebo běhati dovoleno nebuď.

Sjede-li se u brány současně více vozů, nebuď dovoleno, aby jely těsně za sebou a tím cesty ucpaly.

V dobách nepřátelských nemá se žádný povoz vpustiti do brány, dokud povoz dříve došlý nebyl prohlédnut a odbyt.

Rozboří-li se vůz na mostě anebo ve bráně, třeba ihned nejbližší zevnější závoru uzavříti; mužstvo na rozkaz velitele

stráže nastoupí, avšak ručnic neuchopí; velitel nařídí, čeho třeba, by vše s cesty se odklidilo.

629. Kde tak bylo nařízeno, zadrží postové před branami každý povoz s nákladem aneb povoz přikrytý a zpraví o tom stráž. Ona vyšle patrullu, kteráž má vůz důkladně visitovati a teprve když nic podezřelého neshledala, dovoliti, by jel dále. Tutéž opatrnosť třeba míti podle potřeby i k povozům, které jedou z místa pevného ven.

630. Je-li u některé brány velký nával, zdržuje se veškeré mužstvo před strážnicí, jest ještě opatrnější a je-li to zvlášť nařízeno, vpouští pocestné jenom v malých partiích.

631. Postové ve hradbách pevnostních (Festungswerk) mají dovoliti přístup jenom těm, kteří jsou službou svojí k tomu povoláni.

Nepřipusťte, aby někdo přelézal přes zdi, pallisády anebo mříže a zatkněte každého podezřelého, obzvláště kdyby psal anebo kreslil.

V noci třeba pozornosť zbystřiti, na každého se blížícího v čas zavolati a všechno podezřelé veliteli stráže oznámiti.

Kde tak nařízeno, mají postové na pevnostních valech volati v době od retrét až do budíčku po každé čtvrthodině »Wer da?« — »Patrouille vorbei!« (kdo to? patrulla dál!), by se nabylo přesvědčení, že jsou pozorní a bdělí. Post, jemuž bylo poručeno, počne volati a ostatní postové volání to s pravé strany do leva opětují. Nevolá-li některý ve své řadě, oznámí to post předcházející ihned strážnému veliteli.

632. Stráže na fortech, isolovaných (osamocených) hradbách a na polních hradbách (Fort, isolirte Werke, Feldverschanzungen) dovolte přístup pouze těm, kteří jsou k tomu oprávněni a nestrpte cizince ani poblíže hradeb.

Obzvláště v noci mají býti k tomu konci vysýlány patrully.

Ostatně se zachovají tyto stráže podle zvláštních příkazů.

633. Brány buďte podle §. 69. zamykány a otvírány a opatrnosti tam přikázané buď dbáno i tehdy, když visitující důstojníci a patrully propouštějí se ven.

§. 83. Ochranné stráže ve válce (sauvegardy) [Schutzwachen im Kriege (Sauvegarden)].

634. Na ochranu nemocných, raněných a veřejného majetku mohou býti ve válce zřízeny »ochranné stráže« (sauvegardy).

636. Zvláštními příkazy se upraví, jak se mají tyto stráže zachovati; by se jim uvěřilo, dostanou ochranný list (Sicherheitsbrief).

637. Je-li ochranné stráži nařízeno, aby na příchod nepřítele čekala, nepodnikne proti němu nic nepřátelského. Její velitel odebéře se ku blížícímu předvoji nepřátelskému, při čemž zachová ony prostředky opatrnosti, jaké platí o parlamentářích, a podá veliteli předvoje zprávu o účelu svého postavení, odevzdá mu ochranný list, vyprosí si volný odchod, by mohl narukovati a hledí se dostati co nejdříve ku svému vojsku.

638. Když ochranné stráže nepřátelské náležitě se legitimovaly, nesmí se s nimi nikdy nakládati nepřátelsky, nýbrž mají se, když úlohu svou vykonaly, s průvodem anebo s průvodním listem poslati zpět ku svému vojsku směrem zevrubně vyznačeným.

§. 84. Rondy a patrully (Ronden und Patrouillen).

639. V každé pevnosti buďte každé noci vykonány z pravidla čtyry rondy a to po retrét, před půlnocí, po půlnoci a před rozedniváním.

Rondy vodí důstojníci stráží a hotovostí; za průvod si vezmou od své stráže (hotovosti) jednoho poddůstojníka a čtyři muže.

Rondy mají vůbec dohlížeti, především u stráží a postů, je-li všude pořádek, bezpečnosť a pozornosť.

Každá ronda má lucernu podle potřeby rozsvícenou.

V čas pokoje může pevnostní velitel rondy úplně anebo částečně zrušiti, kdyby počet mužstva ke službě schopného byl nepatrný anebo zdravotní poměry nepříznivy.

Totéž týká se také patrullování, které se v následujícím bodě stanovuje.

640. Od retrét do budíčku buďtež vysýlány v pevnostech visitační patrully (Visitir-Patrouillen) v síle jednoho závodčího a dvou mužů.

Pevnostní velitelstvo určí stráže, které mají tyto patrully vypraviti a ustanoví obvod, v němž mají býti jednotliví postové visitováni. Podél valů buď patrullováno nejméně každou hodinu jednou.

Visitační patrulla blíží se k postům co možná po tichu a přesvědčí se o jejich bdělosti. Schází-li některý post, anebo přihodí-li se cosi důležitého, oznámí to visitační patrulla stráži hlavní, v nutných případech stráži nejbližší, a je-li třeba, počká na místě na další opatření.

Visitační patrully mají zároveň tytéž povinnosti jako »patrully na vykonávání vojenské policie.«

641. Patrully na vykonávání vojenské policie (Patrouillen zur Handhabung der Militär-Polizei) vysýlají se podle nařízení vojenského velitele staničného, v přiměřené síle ve dne i v noci od hotovosti.

Jezdecké patrully konají tuto službu pěšky anebo koňmo, jak je toho právě třeba.

Tyto patrully jsou vůbec povinny přihlížeti, by veřejný pořádek osobami zbrojné moci anebo četnictva rušen nebyl.

Osoby ze souboru mužstva, které bez dovolení po retrét mimo kasárny anebo byty se natrefí, jakož i osoba civilní, které při zločinném skutku se přistihnou, buďtež zatčeny a nejbližší stráži odevzdány.

Požádá-li některý zřízenec veřejné bezpečnosti o patrullu na assistenci, buď mu beze všeho zdráhání přidělena

Vypukne-li oheň, oznámí to patrulla nejbližší stráži nebo hotovosti.

§. 85. Inspekce u děl, pracháren, (magacínů s třaskavinami) a u dep; inspekce parkové [Inspektionen bei Geschützen, Pulver-(Sprengmittel-) Magazinen und Depots; Park-Inspectionen.]

642. Inspekce pro děla na strážích postavená (inspekce dělové) museji se přesvědčiti, zda-li jsou části na vyzbrojení děl a munice, jak jest ve strážném inventáři zaznamenáno, v plném počtu a bezvadny. Vady a nedostatky buďtež ihned veliteli stráže oznámeny.

Nastoupí-li stráž ve zbraň, zaujmou inspekce s šavlí v pochvě vedle děl na místě číslo 3. postavu, avšak pocty nekonají; ale kdyby se stráž postavila k modlitbě, učiní totéž.

Kdyby byla stráž náhle ohrožena a nebyl dostatečný počet dělostřelců při ruce, převezmou inspekce obsluhování děl a strážné mužstvo jim vypomůže, kdyby toho bylo snad třeba.

643. Dělové inspekce na valech (Geschütz-Inspection auf Wällen) nedopustí, aby se nepovolaní k dělům a ostatnímu materiálu přiblížili a nevzdálí se z obvodu jim vykázaného.

Poctu konají tím, že učiní k vyššímu frontu a salutují.

Visitujícím představeným ohlásí se ve své vlastnosti.

Ostatně se zachovají podle předpisů jim zvláště daných.

644. Inspekce u pracháren (magacínů s třaskavinami) a u dep hledí nebezpečenství ohně jakož i vůbec všelikou škodu na majetku jim svěřeném zameziti a zachovají se kromě toho tak, jak přísluší dělovým inspekcím na valech.

645. Jak se zachovají inspekce parkové, jest předepsáno v hlavě XVII.

Hlava XIII.

Trestní právo disciplinární (Disciplinar-Strafrecht).

§. 83. Všeobecná ustanovení (Allgemeine Bestimmungen).

646. K udržení discipliny jest představeným propůjčeno právo osoby jim podřízené za dokázané trestuhodné činy anebo opomenutí v mezích tuto ustanovených přiměřeně potrestati. Toto právo, které jest po každé spojeno s mocí, uložené tresty za okolnosti v bodě 107. naznačených zmírniti anebo dokonce odpustiti, nazývá se na rozdíl od trestní moci soudní »trestním právem disciplinárním« (Disciplinar-Strafrecht).

647. Tresty smějí býti uloženy pouze po náležitém vyšetření činu za vinu kladeného a důkazů proti němu svědčících a i pak teprvé tehdy, když byl obviněný vyslechnut.

Při tom, jaký a jak veliký trest se má ustanoviti, buď dbáno ustanovení bodu 107.

Spáchá-li potrestaný po nějakém trestu tentýž anebo podobný trestuhodný skutek, buď mu uložen trest přísnější, ač není-li zvláštních příčin k posuzování mírnějšímu.

648. Vojenské disciplinární moci trestní jsou podrobeny:

a) přestupky vojenských služebných předpisů jakož i jiných všeobecných anebo zvláštních nařízení, ač nenáleží-li jejich vyřízení na základě zvláštních zákonních ustanovení před trestní soud anebo jiné úřady;

b) vojenské anebo obecné přečiny (s výjimkami v bodě 649. vyslovenými), které trestní zákon za takové označuje a na které v daném případě nemůže se uložiti delší než-li tříměsíční obyčejný nebo tuhý arest, ač nemají-li nastoupiti jinaké následky, které pouze trestním nálezem soudním mohou býti uloženy.

649. Zločiny vůbec jakož i přečiny, které vycházejí ze zištnosti, obzvláště krádež, zpronevěření anebo účastenství v nich

nesmějí býti potrestány cestou disciplinární. Pouze při zcela nepatrných podobných skutkách, jmenovitě pak při odcizení nebo zpronevěření věci ceny padesáti krejcarů nemajících, dále když se prodají aerární věci v ceně menší než-li jeden zlatý, jest vojskovým a ostatním samostatným velitelům (funkcionářům) zůstaveno na vůli, potrestati pachatele cestou disciplinární, přizná-li se k činu a nemá-li žádné šarže.

Trestnímu řízení soudnímu buďte odevzdáni trvalí dovolenci, záložníci a náhradní záložníci, kteří úmyslně neuposlechnou rozkazu, jímž jsou zavoláni k aktivní službě anebo ku cvičení ve zbrani (ve službě), anebo kteří včasné dodání zavolacího rozkazu úmyslně zmaří.

Nastanou-li pochybnosti má-li býti nějaký případ vyřízen cestou disciplinární anebo soudně, buď o tom podána zpráva veliteli, jemuž jest svěřeno vykonávání soudní moci, i buď vyčkáno jeho rozhodnutí.

650. Zaslouží-li nějaký trestuhodný skutek podle rozumu velitelova, jenž se o něm dověděl, přísnějšího trestu disciplinárního, než-li jaký má právo uložiti, anebo náleží-li právo trestní pouze vyššímu představenému a není-li osobní předvedení obviněného možno, buď zhotoveno »trestní oznámení« (Straf-Anzeige) a představenému k náležitému vyřízení předloženo.

651. Vojenské disciplinární moci trestní jsou podrobeny:

a) všeckny vojenské osoby v trvalé aktivní službě, dále pak dočasně dovolené mužstvo;

b) námořnické a zeměbranecké osoby, které jsou u c. a k. vojska v aktivní službě — anebo spáchají-li takové trestuhodné skutky nebo opomenutí, jejichž potrestání náleží podle bodu 669. a 673. pevnostním, po případě vojenským staničným velitelům;

c) všichni dočasně aktivovaní a to:
všechny k aktivní službě, ku cvičení ve zbrani (ve službě) anebo k vojenskému výcviku zavolané neaktivní osoby ze

souboru množstva a všichni do žádné třídy hodnostní nevřadění gažisté ode dne, kdy svolávací rozkaz byl jim dodán anebo zákonně prohlášen, anebo zní-li zavolání na určitý den, ode dne tohoto, stalo-li se však praesentování dříve, ode dne praesentování a ve všech těchto případech až do opětného vydání vojenského pasu (legitimačního dokumentu);

d) všechny osoby, které se nacházejí v souboru anebo v průvodě armádního tělesa anebo velitelstva na míru válečnou uvedeného anebo mimo hranice mocnářství stojícího, ač neplatí-li o nich ustanovení zvláštní;

e) váleční zajatci a rukojmí, kteří jsou pod dozorem vojenským.

652. V neaktivním poměru jsou vojenské trestní moci disciplinární podrobeni ti, kteří byli povoláni ke kontrollnímu shromáždění (k dodatečné kontrolle) a tam nepřišli, aniž se také dostatečně ospravedlnili, jakož i po celou dobu, co kontrollní řízení trvá.

654. Žádá-li se při disciplinárním řízení trestním náhrada, buď učiněn pokus o vyrovnání; nemůže-li býti dosaženo, odkáže se poškozený se svými nároky na cestu právní.

Je-li poškozen aerar, vyšetří se kommissionelně škoda a vede se další jednání úřední, by náhrada se vymohla.

655. Přestupky pouze disciplinárnímu potrestání podrobené nesmějí býti už více potrestány, doví-li se o nich ten, jenž má právo trestní, teprve po třech měsících, kdy byly spáchány.

656. Byl-li trestuhodný čin, který se měl trestati soudně, potrestán jenom cestou disciplinární, není tím jeho trestnosť odbyta, i není proto vyloučeno pozdější trestní řízení soudní. Uzná-li představený velitel trest cestou disciplinární uložený za nedostatečný, může jej až do té výměry trestní zvýšiti, jaká jemu samému náleží. Avšak v obou případech buď do toho počítán trest už vykonaný.

§. 87. Druhy trestů disciplinárních (Disciplinar-Strafarten).

667. A. Disciplinární tresty proti mužstvu od četaře níže:

1. Domluva u rapportu (Verweis).

2. Tresty pořádkové (Ordnungs-Strafen):

a) uložení povinnosti vrátiti se před retrét v ustanovenou hodinu do kasáren, bytů anebo táboru, až do 30 dní;

b) odejmutí četařům příslušné výhody, přes retrét déle venku zůstati — kromě případů v bodě 174. uvedených — až do 30 dní;

c) odejmutí volného nakládání s náležitostmi (Gebühren), které se odkáží představenému poddůstojníku, by je v denních lhůtách vydával, až do 30 dní;

d) šestihodinné spoutání do želez;

kromě toho proti mužstvu bez šarže:

e) dostavení se denně k rapportu v přístroji nařízeném, u jezdectva, dělostřelectva a trénu také koňmo, avšak nejvýše osmkráte;

f) mimořádné uložení namáhavých, obtížných anebo sprostějších služeb jako jsou: čistění, nakládání a skládání, ukládání aerarních zásob do magacinů a pod. až do 30 dní, dále u vojsk, která mají koně, obdenní varta v konírně, avšak nejvýše patnáctkráte;

g) dvouhodinné přivázání (Anbinden) ve vhodné místnosti.

Tento trest buď uložen jenom tehdy, je-li dokázán nedostatek všelikého citu pro česť anebo má-li býti tvrdošijnosť, zpurnosť, výtržné chování anebo surovosť potrestána citelně, a pak vůbec vždy, kdy jiných trestů užiti nelze anebo kde by zůstaly bez účinků.

Trest pořádkový pod c) uvedený může býti spojen s trestem pod a) jakož i s trestem pod b) udaným.

3. Tresty vězení:

a) vězení kasární, obydelní anebo táborní, } až do 30 dní;
b) přitužené vězení (verschärfter Arest), } až do 30 dní;
c) samovazba (Einzelarrest) až do 21 dní;
d) tuhé vězení (strenger Arrest) až do 15 dní, avšak jenom proti mužstvu bez šarže.

S kasárním vězením může býti spojen také některý pod 2. lit. c), e) a f) uvedený trest pořádkový až do oné výměry, jaká jest tam udána, je-li však taková výměra větší nežli doba vězení kasárního, smějí se ony tresty pořádkové uložiti pouze po dobu vězení kasárního anebo se smí uložiti jediné (šestihodinné) spoutání do železa, po případě — za podmínek v g) naznačených — jediné (dvouhodinné) přivázání; avšak tyto tresty pořádkové mají se uložiti s kasárním vězením současně.

4. Degradace poddůstojníků a třídníků, jakož i zpětné přeložení vojáků bez šarže do platu nejnižšího na základě výstražného konstitutu.

B. Proti kadetům-náměstkům, šikovatelům a kadetům:

1. Domluva (Verweis):

a) jednoduchá domluva u rapportu (einfacher Verweis);
b) přísná domluva před shromážděnými důstojníky a poddůstojníky poddílu, kteří mají šarži stejnou anebo vyšší (strenger Verweis).

2. Tresty pořádkové (Ordnungs-Strafen):

a) odejmutí výhody zůstati venku přes retrét kromě případů v bodě 174. naznačených, až do 30 dní;
b) uložení povinnosti vrátiti se před retrét v ustanovenou hodinu do kasáren, obydlí anebo táboru, až do 30 dní.

3. Tresty vězení (Arrest-Strafen):

a) vězení světničné (Zimmerarrest) } až do 30 dní.
b) vězení obyčejné (einfacher Arrest) } až do 30 dní.

4. Degradace (však nikoli kadetů-náměstků a kadetů) na základě výstražného konstitutu.

D. Ustanovení zvláštní.

Jiné než-li tuto uvedené tresty cestou disciplinární uloženy býti nesmějí.

Osoby v bodě 651. v d) a e) jmenované ať se potrestají vězením, jaké se srovnává s jejich stavem a zaměstknáním, po případě s jejich vojenskou šarží.

658. Degradace vykoná se na základě výstražného konstitutu, na dobu neurčitou a po každé na vojáka bez šarže s platem nejnižším,

Totéž pravidlo zachová se u vojáků bez šarže, když se přeloží zpět do platu nejnižšího.

Výstražný konstitut sepíše se k rozkazu velitele (funkcionáře) jenž má nad provinilcem trestní právo velitele vojskového.

K sepsání výstražného konstitutu buď přikročeno, když opětná napomenutí a tresty pro nevázané a nepořádné chování jako: pro opilství, nedbalosť ve službě, dělání dluhů atd. zůstaly bez účinku a provinilec pro setrvání v konduitní chybě ve své šarži ponechán býti nemůže, poněvadž by to bylo službě na škodu. V poli buď výstražný konstitut předsevzat s poddůstojníky, kteří nemají dosti rozhodnosti a ráznosti; neboť pak nejsou schopni býti představenými.

Nenařídí-li některý vyšší představený sepsání konstitutu sám, ať to velitel oddílový (poddílový) příslušnému veliteli navrhne a konduitní listu a výtah z protokolu předloží.

Uzná-li velitel případ ten za spůsobilý ke komissionelní výstraze, nařídí sepsání výstražného protokolu a uloží to buď veliteli oddílu, k němuž provinilec náleží, anebo nejvyššímu mezitimnímu představenému, který jest ve stanici přítomen. Tento dá provinilce předvolati, vytkne mu jeho konduitní chyby, možno-li za přítomnosti 2 naddůstojníků a 2 osob, které mají s provinilcem šarži stejnou anebo vyšší, i udělí mu poslední

důtklivou výstrahu s připomenutím, že bude neprominutelně na neurčitý čas na vojáka bez šarže s platem nejnižším degradován, po případě do platu nejnižšího zpět přeložen, nepolepší-li se dokonale během půl roku ve svém chování.

O tomto výstražném jednání buď sepsán protokol, jejž podepíšou všichni přítomni, jakož i ten, jemuž výstraha se dává. Zůstane-li výstraha marnou, buď to s přiloženým výstražným protokolem a s ostatními pomůckami oznámeno tomu, kdo sepsání výstražného protokolu rozkázal; on pak nařídí, by byl provinilec degradován, po případě do platu nejnižšího zpět přeložen. Avšak měla-li výstraha účinek takový, že provinilec neupadl ve lhůtě na polepšenou vyměřené opět v poklesky dřívější, pozbyde sice výstražný konstitut po oné lhůtě své platnosti co se týká pohrožené degradace (zpětného přeložení), může však býti opět ihned předsevzat, kdyby vinník později v tytéž chyby upadl, i kdyby více trestů nepředcházelo.

S výstražným konstituten může býti současně uložen trest disciplinární.

Toto ustanovení týká se stejnou měrou také šarží titulárních.

V poli má (vrchní) velitel armádní jakož i velitel samostatně operujícího sboru moc, že může osoby ze souboru mužstva šarže jakékoliv na základě návrhu příslušného velitele i bez předcházejícího výstražného konstitutu degradovati z trestu na vojáky bez šarže s platem nejnižším, aniž jim však smí odníti vlastnosť kadetů jim snad příslušnou.

Dotčení velitelé mohou toto právo podle svého rozumu přenésti také na velitele sborů, vojskových divisí, brigád anebo také na velitele pevnostní.

659. Kdyby se jednotlivci u vojsk, která vyrukovala, zprotivili, jest velitel povinen poslušnosť vynutiti, podle okolností má dáti odbojníka zatknouti patrullou, která podle jmen se vyvolá a ihned složí.

V nutných případech, hlavně je-li vojsko alarmováno anebo vyrukuje-li k udržení nebo obnovení veřejného pořádku a po-

koje, jakož i proti podřízenému, jenž urputně anebo skutkem se zprotiví, má každý představený důstojník právo užiti zbraně, by svým rozkazům zjednal potřebné poslušnosti, ač nemůže-li toho dosáhnouti prostředky jinými.

U armády v poli nabudou kromě toho platnosti prostředky v bodech 33. a 35. tohoto dílu a ve hlavě XXI. v dílu II. představeným propůjčené.

Důstojník, jenž užil některého z těchto mimořádných prostředků, jest povinen oznámiti případ ten ihned svému přímému představenému.

V poli mohou býti uloženy — avšak pouze od velitelů podle bodu 669. k tomu zvlášť zplnomocněných — ještě tresty následující cestou disciplinární:

1. všechny disciplinární tresty vězením, vyjímajíc jedině vězení tuhé, až do jejich dvojnásobné výměry, jaká se v míru připouští;

2. rozpuštění celých vojskových sborů kteréhokoliv druhu zbrojného (vojskového) anebo jednotlivých jejich oddílů, provinili-li se proti disciplině anebo konají-li nedostatečně povinnosti své, a vřadění osob, ze kterých sestávaly, do jiných k armádě v poli náležejících sborů vojskových; anebo z téže příčiny —

odejmutí praporu na dobu neurčitou.

§. 98. Právo trestati (Strafbefugnisse).

A. Komu náleží ukládati tresty disciplinární.

660. Trestní právo disciplinární přísluší pouze takovým důstojníkům (poddůstojníkům) a vojenským úředníkům, na které jest přeneseno velení nad vojskem, (sborem, branží), nad odloučeným kommandem, ústavem anebo úřadem s odpovědností za disciplinu a konání služby, i vztahuje se ke všem podřízeným jejich obvodu rozkazovacího (Befehls-Bereich).

Ono nezávisí na šarži, nýbrž na funkci, přechází samo sebou na náměstka a nesmí býti kromě případů výslovně naznačených ani podřízeným dále propůjčeno, ani ve svém objemu některým představeným súženo.

Spáchá-li podřízený na svém ku trestání oprávněném představeném nějaký trestuhodný skutek, jenž služebného poměru se nedotýká, jest disciplinární trestní právo tohoto představeného přerušeno; on musí v takovém případě udati vinníka nejblíže vyššímu představenému veliteli, by jej potrestal.

661. Nad vojáky, kteří jsou kommandováni od jednoho vojskového sboru k jinému anebo k některému ústavu anebo úřadu, vykonávají trestní právo disciplinární velitelé, jimž jsou tito kommandovaní ve svém novém poměru slušebném podřízeni.

Běží-li však o trestuhodný skutek, který byl spáchán za dřívějšího poměru služebného, náleží trestní právo v této věci veliteli dřívějšímu, kterýž se má, co se vykonání trestu týče, obrátiti k veliteli novému.

Podle ustanovení shora uvedených upravena jest také příslušnosť co se týče vojsk, která od svého organisačně příslušného velitelstva jsou oddělena a jinému veliteli podřízena.

Velitelé sborů vojskových mohou však i nad osobami těchto odloučených oddílů vykonávati disciplinární právo trestní, když tyto osoby se proviní proti jejich služebné autoritě anebo se dopustí takových trestuhodných skutků anebo opomenutí, jejichž potrestání náleží do působnosti jmenovaným velitelům organisačně příslušné.

663. Disciplinární právo trestní nad osobami ze souboru mužstva, které byly k aktivnímu sloužení, ke cvičení ve zbrani (ve službě) anebo k vojenskému výcviku zavolány, avšak v čas se nedostavily a opoždění své ospravedlniti nemohou, náleží veliteli onoho vojska (ústavu a pod.), k němuž narukovaly.

Ale zůstalo-li zavolání bez výsledku, učiní příslušné evidenční velitelstvo doplňovacího okresu (úřad evidenční vůbec) opatření další, by mohlo býti zavedeno zákonní řízení.

Trvalí dovolenci, záložníci a náhradní záložníci, kteří za kontrollního shromáždění (dodatečné kontrolly) dopustili se přestupku disciplinárního, buďtež potrestáni od toho, jenž dotčené úřední řízení koná — a kdyby jeho právo nevystačovalo, od představeného velitelstva doplňovacího okresu. Disciplinární potrestání těch, kteří ke kontrollnímu shromáždění (k dodatečné kontrolle) nepřišli, aniž se dostatečně ospravedlnili, náleží příslušnému evidenčnímu velitelstvu doplňovacího okresu.

B. Výměra a vykonávání disciplinárního práva trestního.

664. Poddůstojník jako velitel transportu může podřízené mužstvo potrestati kasárním, obydelním anebo tábornim, jakož i přituženým vězením až do dvou dní; totéž trestní právo může býti propůjčeno také poddůstojníkovi, jenž jest velitelem odloučeného oddělení; předsevzaté potrestání musí oznámiti po každé příslušnému veliteli poddílu a kdyby mu to nebylo po každé možno, učiní to tehdy, když od kommanda odstoupil.

665. Subalternímu důstojníku jako veliteli transportu náleží totéž trestní právo jako neodloučenému veliteli poddílovému; totéž trestní právo může býti také propůjčeno onomu subalternímu důstojníku, jenž fungiruje jako velitel odloučeného oddělení.

666. Velitel poddílový (velitel kompagnie, eskadrony) má právo svým podřízeným dáti domluvy, dále uložiti každý trest pořádkový jakož i kasární, obydelní a táborní vězení ve výměře nejvyšší, avšak každý jiný dovolený trest vězením až do jedné třetiny nejvyšší jeho předepsané výměry.

667. Velitel oddílový může dáti svým podřízeným domluvy, pak uložiti každý pořádkový trest jakož i kasární, obydelní a táborní vězení v nejvyšší výměře, avšak každý jiný dovolený trest vězením až do dvou třetin nejvyšší jeho předepsané výměry.

668. Velitel vojskového sboru má trestní právo disciplinární nade všemi svými podřízenými v nejširším objemu a v nejvyšší, v míru dovolené výměře.

Velitelé vojskových sborů mají právo zasahovati v trestní právo podřízených velitelů tím způsobem, že mohou všechny případy, o kterých se dovědí, potrestati pokaždé sami.

669. Pevnostním velitelům náleží disciplinární právo trestní nad osobami ze souboru mužstva, které se proviní skutkem anebo opomenutím, vojenské disciplinární moci trestní podrobeným a

1. které třeba považovati za výtržnosti proti veřejné bezpečnosti anebo pokoji a pořádku;

2. které směřují proti zvláštnímu vzhledem k pevnostním hradbám vydanému rozkazu anebo proti některému, od pevnostního velitele vydanému vojensko-policejnímu předpisu, anebo

3. které se udály v pevnostní službě strážné.

Osoby četnické, které se proviní těmito přestupky, buďtež udány příslušnému úřadu četnickému, by je potrestal.

673. Vojenští velitelé stanični mají právo dáti osobám ze souboru mužstva domluvy anebo uložiti tresty vězením, když tyto osoby se provinily ve služebném obvodě stanice proti veřejné bezpečnosti, pokoji a pořádku anebo proti vojensko-policejním předpisům, pak když spáchaly v garnisonní službě trestuhodný skutek nebo opomenutí, na veřejných místech stavu svému přiměřeně se nezachovaly, proti předpisu byly adjustovány, anebo jednaly všelikým jiným spůsobem, který jest disciplině na ujmu Co se týče jiných vojenské disciplinární moci trestní podrobených přestupků, mají vykonávati trestní právo pouze nad těmi aktivními vojenskými (a námořnickými) osobami ze souboru mužstva, které nejsou buďto žádnému určitému velitelstvu podřízeny anebo od velitelstva sice představeného vzdáleny. Přede vším důstojníci, kteří jsou od představeného velitelstva vzdáleni a žádného kommanda nemají, mají se podle

potřeby obrátiti k nejbližšímu vojenskému velitelstvu staničnému, by jejich sluhy potrestalo.

Osoby zeměbranecké a četnické, které byly přistiženy při trestuhodném skutku, jenž podlehá pod vojenskou disciplinární moc trestní, buďtež udány svému velitelstvu, by je potrestalo.

Vojenští velitelé staniční jsou dále povoláni vykonávati trestní právo disciplinární nad zásobnickým mužstvem ve stanicích, kde není dosazen žádný zásobnický úředník, jakož i ve všech případech, kdy trestuhodný skutek žádá přísnějšího trestu, nežli jaký příslušný úředník po právu uložiti může.

Ustanovení daná pro vojenské (námořnické) osoby vztahují se u armády v poli (i s jejím obvodem etapním) také k osobám zeměbraneckým.

674. Disciplinární právo trestní náleží oněm členům vojensko-lékařského sboru důstojnického, kterým jest svěřeno řízení zdravotní služby u vojska (ústavů), velitelstva anebo úřadu, jsou-li současně za službu odpovědni.

Ono se vztahuje k podřízeným vojenským lékařům, náměstkům assistenčních lékařů, vojensko-lékařským elévům a lékárnickým pomocníkům.

Vojenští lékaři, náměstkové assistenčních lékařů a vojenští elévové lékařští na vojenských ústavech zdravotních jakož i lékárničtí pomocníci na vojenských ústavech lékových podrobeni jsou disciplinární moci trestní svých vojensko-lékařských představených bez výminky ve všech přečinech, které se k disciplinárnímu potrestání hodí.

Náčelnému lékaři železničního vlaku zdravotnického anebo lodní ambulance náleží nad podřízeným zdravotním mužstvem disciplinární právo trestní ve výměře odloučeného velitele poddílového.

675. Přednostové vojenských zásobních a vojenských postelních magacínů (Militär-Verpflegs- und Militär-Betten-Magazin,) pak i polních ústavů zásobních mají nad zásobnickým jim

podřízeným mužstvem disciplinární právo trestní ve výměře velitele oddílového; tutéž disciplinární moc trestní mají orgánové vojenské intendantury, když jest jim za nutných a výminečných poměrů při službě v poli přikázáno na čas mužstvo zásobnické přímo ke službě, pak tehdy, spáchá-li zásobnické mužstvo trestuhodný skutek nebo opomenutí před očima anebo proti služebné autoritě intendančních úředníků, kteří fungirují jako »intendanční přednostové« (Intendanzchef) anebo »přehlížející« (Inspicirender).

Přednosta vojenské zásobny filialní (Militär-Verpflegs-Filial-Magazin) jakož i v hodnosti starší úředník odloučené části polního ústavu zásobního má nad podřízeným mužstvem zásobnickým disciplinární právo trestní jako velitel odloučeného poddílu — ač není-li tam natříděn žádný důstojník souboru bojovnického.

Trestuhodné skutky, které žádají trestu přísnějšího, udají se vojenskému velitelstvu staničnému.

676. Jak dalece mohou vykonávati disciplinární právo trestní také funkcionáři jiní, jest určeno zvláštními předpisy anebo případným nařízením. Avšak není-li v nich o tom ničeho ustanoveno, řídí se u samostatných velitelstvech, úřadů a ústavů objem disciplinárního práva trestního příslušných velitelů podle systemisovaného obsazení těchto míst.

Je-li pro ně systemisován generál anebo štábní důstojník, náleží mu trestní právo velitele vojskového, má-li však tuto službu systemisovaně zastávati naddůstojník, má trestní právo detašovaného velitele poddílového — poddůstojník pak trestní právo ve výměře v bodě 664. stanovené.

678. Velitelé vojskoví, po případě detašovaní velitelé oddíloví mohou celým vojskovým sborům anebo detašovaným oddílům, prohřeší-li se proti kázni anebo dopustí-li se nepořádků, uložiti vězení kasární, obydelní anebo táborní, přeložiti retrét na hodinu časnější, uložiti namáhavé obtížnější nebo

sprostější služebné práce po dobu přiměřenou, jež normální právo trestací nepřesahuje; proti jednotlivým vinníkům mohou kromě toho zakročiti zvláště.

§. 89. Jak se vykonají tresty disciplinární (Vollstreckung der Disciplinar-Strafen).

679. Každý disciplinární trest buď vykonán z pravidla ihned a vždy přesně podle rozkazu toho, jenž jej uložil — trest vězení kromě toho bez přerušení.

Tresty vězení v uzamčené místnosti, které se uloží záložníkům ke cvičení ve zbrani zavolaným před cvičením anebo mezi cvičením, buďtež vykonány, pokud tím disciplina netrpí, teprve po cvičení.

Kdo přestoupí povinnosť anebo obmezení za trest pořádkový uložené, jakož i kdo přestoupí pravidla pro kasárni, obydelní anebo táborní a světničné vězení ustanovená, buď přiměřeně potrestán.

680. Trestem pořádkovým (Ordnungs-Strafe) nesmí býti nikdy zkrácena služba, jakou má vinník konati.

Je-li třeba zatím co nějaký trest pořádkový trvá, potrestati vinníka vězením, jímž trest pořádkový sám sebou přestává, jest tento trest pouze přerušen a vstoupí proto po přetrpěném trestu vězení opět v platnosť.

681. Spoutání do želez (Schliessen in Spangen) stane se tak, aby nemohl vinník pravou rukou a levou nohou pohybovati.

Přivázání (Anbinden) stane spůsobem zdraví neškodným; vinník stojí přímo, jest zády ku stěně (sloupu) obrácen, by nemohl si ani sednouti ani lehnouti.

Bližší popsání o tom, jak tyto dva tresty se vykonávají, obsahuje příloha druhá.

Se spoutáním do želez a s přivázáním jest současně také zapovězeno kouřiti.

Kdo jest potrestán vězením kasárním (Kasern-Arrest), nesmí mimo službu opustiti místnosti svému poddílu v kasárnách přikázané a navštěvovati žádné výčepné místnosti.

On musí konati každou uloženou službu a je-li služby prost, ohlásiti se denně po prohlášeném denním rozkaze u dozorné šarže kasární v přístroji, jaký jest pro vycházky předepsán.

Kdo jest potrestán vězením obydelním anebo táborním (Quartier- oder Lager-Arrest), smí své obydlí (obydelní budovu s konírnou i dvorem, táborní obvod svého poddílu) opustiti pouze za příčinou svých povinných služeb, a to jedině v průvodu poddůstojníka nebo třídníka k tomu ustanoveného a nesmí navštěvovati žádné místnosti výčepné.

683. Přitužené vězení (verschärfter Arrest) pozůstává v tom, že vinník je držán ve společné uzamčené místnosti vězniční, zároveň pak obmezen na náležitosti vězňů a že nemá dovoleno kouřiti. Na místě slamníku dovoleno jest užívati pouze jedné přikrývky; také jest vinník denně šest hodin (nepřetržitě) spoután do želez, vyjímajíc každý třetí den, dále má v týdnu třikráte (do tří dnů jednou, do pěti dnů dvakráte) půst, avšak vždy ob den přerušený, při čemž smí mu býti dána pouze voda a náležitá denní míra chleba.

Samovazba (Einzel-Arrest) přetrpí se o samotě, v ostatním pak se rovná vězení přituženému.

Tuhé vězení (strenger Arrest) rovná se ve všem samovazbě, spojené se zatemněním vězniční komůrky. Zatemnění buď však každého třetího dne zrušeno.

Kdo byl tuhým vězením potrestán, smí býti pro nové provinění tuhým vězením potrestán teprve po tolika dnech, kolik obnášel trest poslední.

684. Obyčejné vězení (einfacher Arrest) pozůstává v tom, že je vinník držán ve společné, uzamčené místnosti, která je vojensky střežena.

S tím jest spojeno, že arestant je služby sprostěn, na náležitosti vězňů (Arrestanten-Gebühr) obmezen a že jest mu zakázáno kouřiti.

685. Kdož ze souboru mužstva jest potrestán vězením světničným (Zimmer-Arrest), nesmí opustiti svůj příbytek, přijímati žádných návštěv a musí konati všechny služebné práce, které může ve svém příbytku zastávati.

O náležitostech osob světničným vězením potrestaných platí příslušná ustanovení »předpisu o náležitostech c. a k. vojska« (Gebühren-Vorschrift).

686. Když disciplinární tresty na osobách ze souboru mužstva se vykonávají, buď zachováno ještě toto:

1. poddůstojnici a třídnici buďtež držáni ve vazbě od ostatního mužstva odloučeně.

2. Nežli vinník nastoupí přitužené vězení, samovazbu anebo tuhé vězení, buď lékařem prohlédnut. Velitel nařiď podle nálezu, který musí býti vždy písemně vyhotoven, aby byla — pokud třeba — doba vězení snížena anebo jedno nebo více přitužení s nějakým trestem spojených se prominulo.

Kromě toho buďtež vězňové nejméně jednou týdně lékařem prohliženi.

3. Bylo-li spoutání do želez anebo přivázání uloženo za trest pořádkový, jest s ním právě tak jako s každým trestem vězení spojeno odložení zbraně poboční a všech dekorací.

Výminku od tohoto pravidla činí podle bodu 682. pouze osoby kasárním, obydelním anebo táborním vězením trestané vzhledem ku svým povinným služebným pracím a zprávám (Meldungen).

4. Je-li s vězením spojeno přitužení, buď s ním začato vždy prvního dne trestu; více společně ubytovaným vězňům buď uložen půst co možná současně.

5. Peněžitých náležitostí, které se vinníkovi po dobu, co trest vězení se na něm vykonává, zadrží, buď užito ku zlepšení

menáže onoho poddílu, do jehož souboru opatřovaných (Verpflegsstand) potrestaný náleží — ač nepřipadnou-li podle §. 62. »předpisu o náležitostech« aeraru a není-li třeba nahraditi nějakou škodu privatní.

6. Vězňové kromě poddůstojníků, třídníků, kadetů a jednoročních dobrovolníků jsou povinni vězničné místnosti čistiti.

7. Vězňům, jejichž trest trvá déle než-li pět dní, buď dovoleno, by byli denně jednu hodinu ku svému zotavení na volném vzduchu.

687 Tresty vězení, cestou disciplinární trvalým dovolencům, záložníkům a náhradním záložníkům uložené, buďtež vykonány v některém vojenském vězení; pouze kdyby to bylo ze závažných důvodů nemožno, buď cestou jejich evidenčního velitelstva doplňovacího okresu příslušný civilní soud požádán, by trest na vinníku vykonal.

V takovém případě nebuď však nikdy uložena samovazba a tuhé vězení, a při přituženém vězení nebuď zapovězeno kouřiti a arestantu buď prominuto spoutání do želez a v každém týdnu třeti půst.

Jak se vykonávají tresty za okolností zvláštních.

690. Když pro zvláštní okolnosti, hlavně na maršich a v poli, nemůže mužstvo od šikovatele níže přetrpěti uložené vězení ani v nějaké věznici místní, ani u jiné k vykonání trestu vhodné místnosti, buď provinilec v době, kdy jest služby prost, držán na některé stráži ve vazbě — při čemž nepřetržitě službu koná — ač nemůže-li býti vykonání trestu ze služebných důvodů nikterak odloženo.

S tím jest spojeno:

a) záleží-li uložený trest v přituženém vězení: obmezení na náležitosti vězňů a konání obtížnějších nebo sprostějších prací mimo pořad;

b) záleží-li uložený trest v samovazbě: obmezení na náležitosti vězňů, dvakráte v týdnu půst při chlebě a vodě ve dnech po sobě nejdoucích, dále spoutání do želez denně šest hodin nepřetržitě;

c) záleží-li uložený trest v tuhém vězení: obmezení na náležitosti vězňů, dvakráte v týdnu půst při chlebě a vodě ve dnech po sobě nejdoucích a přivázání po tři hodiny denně, jež se po první půl druhé hodině na hodinu přeruší.

Vykonání trestu děje se pod vojenským dozorem na místě, které jest chráněno před očima obecenstva.

Při operujícím vojsku nebuď uložen za trest půst; na marších mírových buď přeložen na dny odpočinku.

Je-li jednodenní pobyt provinilcův na stráži spojen s přitužením, jež jest pod a), b), c) na základě uloženého trestního způsobu předepsáno, buď to považováno za jeden den příslušného vězení (přituženého, samovazby anebo vězení tuhého).

Trestní protokoly; prohlašování trestů.

692. Každý disciplinární jakož i každý soudní trest buď na vlas tak, jak byl uložen a vykonán, s krátkým označením trestuhodného skutku, zřetelně zanešen do trestního protokolu podle následujícího vzoru shotoveného a nesmí býti více vymazán kromě případu v §. 90. uvedeného.

Trestní protokol (Straf-Protokoll).

Jméno :

Běžné číslo	V jaké šarži trest obdržel	Označení trestuhodného skutku	Způsob a výměra trestu	Kterým velitelstvem (soudem) trest byl uložen	Kdy byl dán do vězení	Zda-li byl trest vykonán anebo zda-li a pokud, jakož i od koho byl prominut

Poznámka: 1. V trestním protokole pro mužstvo buď udáno v rubrice »jméno« také assentní rok a číslo základního listu (Grundbuchsblatt-Nummer).
2. Ve výtazích z trestního protokolu buď přede jménem označena také šarže.
3. Ve třetí rubrice buď po případě uvedeno, po kolikáté byl skutek, pro nějž se se trest ukládá, spáchán [po prvé, po druhé, po třetí atd. na novo spáchán, (1., 2., 3. etc. Rückfall)], pak zda-li byla dána kommissionelní výstraha.
4. Promine-li se jedno nebo více přitužení s uloženým trestem vězení spojených (bod 686), buď to udáno v rubrice čtvrté.

Trestní protokoly o mužstvu mají vésti velitelé poddílovi. Kdo je povolán vésti trestní protokol, má ho chovati v bezpečnosti,

Trestní protokoly jakož i výtahy z trestních protokolů musí obsahovati veškerou služebnou dobu ať už byla vykonána s přerušením anebo bez něho.

Domluvy udělené mužstvu, disciplinární opatření proti celým vojskovým sborům anebo odloučeným oddílům v bodě 678. vyznačená jakož i zastavující nálezy (Einstellungs-Beschluss) a osvobozující rozsudky do trestního protokolu se nezapisují.

Byla-li vojenská osoba, která jest ve svém civilním poměru úředníkem ve státní službě, potrestána cestou disciplinární, buď o tom učiněno sdělení její nejblíže představenému úřadu, jakmile byl trest uložen.

Tresty pořádkové a tresty vězení, uložené osobám ze souboru mužstva, předsevzetí výstražného konstitutu, degradace, zpětné přeložení do platu nejnižšího jakož i rozsudky trestního soudu, které se týkají osob ze souboru mužstva, prohlašují se v denním rozkaze.

§. 90. Stížnosti na tresty disciplinární. (Beschwerden über Disciplinar-Strafen).

693. Stížnosti na tresty disciplinární smějí se vésti pouze podle ustanovení §. 14.

Uzná-li se taková stížnosť úplně anebo částečně za odůvodněnou, buď rozhodnutí k tomu se vztahující zapsáno podle svého obsahu do trestního protokolu, v němž je trest zapsán; trest se vymaže úplně anebo částečně a tomu, jenž si stěžoval, dá se o tom věděti. Mají-li se nahraditi srážky z náležitostí (Gebührabzüge), které snad následkem trestu nastaly, buď k tomu konci zařízeno, čeho třeba.

§. 91. Provádění disciplinárního práva trestního a přihlížení k němu. (Ausübung und Ueberwachung des Disciplinar-Strafrechtes).

694. Jednou z nejdůležitějších povinností každého představeného, kterému jest disciplinární právo trestní svěřeno, jest, aby práva toho užíval spravedlivě a tak jak toho účel žádá.

Jako nesmí místa míti nedbalé anebo příliš shovívavé užívání onoho práva, poněvadž jest to disciplině na škodu, právě tak nesmí se trpěti, by bylo onoho práva zneužito k potlačování podřízených anebo k obejití trestního řízení soudního.

Hlava XIV.

Vojenská správa soudní (Militär-Rechtspflege).

695. Poněvadž o vykonávání trestní moci jsou zvláštní zákony, uvedou se zde jen jejich nejpodstatnější ustanovení.

§. 92. Vojenská moc trestní (Militär-Strafgerichsbarkeit).

696. Vojenské soudy jsou zřízeny k tomu, by vykonávaly trestní spravedlnosť na osobách, které jsou podrobeny vojenské moci trestní.

Provedení a ukončení soudního vyšetřování děje se podle ustanovení vojenského trestního řádu.

§. 93. Trestní oznámení (Strafanzeige).

697. Ve všech případech, kdy třeba zavésti trestní vyšetřování soudní, musí býti »trestní oznámení« (Straf-Anzeige) podáno a vojenskému soudu přikázáno.

§. 94. Řízení při deserci (Verfahren bei Desertionen).

698. Vzdálí-li se voják o své ujmě od svého vojska (ústavu) anebo z bydliště jemu vykázaného, zůstane-li vzdálen přes noc anebo ještě déle, nebo nedostaví-li se, když měl dovolení zůstati déle venku, v určený čas a možno-li se právem

domnívati, že s křivopřísežným úmyslem chce se zbaviti služby, má velitel poddílu (transportu), když o vypátrání se pokusil a pronásledování zavedl, zhotoviti »podání o zběhu« (Deserteurs-Eingabe) ve čtyrech pariích (stejnopisech), dále pak »trestní oznámení« (Strafanzeige) a zaslati je plukovnímu nebo jinému samostatnému velitelstvu (vojenskému velitelstvu staničnému).

»Podání o zběhu« buď zhotoveno podle předepsaného formuláře a v něm udán také směr, ve kterém deserter asi se vzdálil; aerární věci, které desertér si odnesl, jakož i jejich výrobní cena naznačí se v pare pro vojenský soud určeném, dále v onom pare, které slouží za doklad k řízení v souboru (Standesbehandlung).

V »trestním oznámení« buď kromě toho udáno, zdali desertér je vinným nebo podezřelým ještě jiného trestuhodného skutku a pak z jaké asi příčiny deserce ona se stala.

Jak se zachová velitel transportu, desertuje-li mu některý muž z jeho transportu, jest ustanoveno v bodě 344.

700. Je-li desertér anebo osoba z deserce pouze podezřelá zadržán, anebo dostaví-li se desertér dobrovolně, buď odevzdán nejbližšímu vojenskému úřadu.

Zjisti-li se na základě tohoto výslechu a ostatního vyšetřování, že muž ten jest skutečně desertérem, buď vzat do souboru i opatřování.

701. Kdyby se u některého vojenského úřadu ohlásil za desertéra člověk nepravý, buď odevzdán nejbližšímu policejnímu úřadu k dalšímu úřednímu řízení.

Jak se jedná s trvalými dovolenci, se záložníky a náhradními záložníky, když desertují, o tom rozhodují ustanovení evidenčního předpisu.

§. 69. Soudní svědkové a soudci (Gerichtszeugen und Richter).

704. Za soudní svědky k výslechům jakož i za soudce k souzení bývejte voleni mužové obezřelí, dobrého chování a

podle možnosti znali řeči, v níž vyslýchaný nebo souzený se umí nejlépe vyjádřiti; oni mají kromě toho také náležeti k onomu druhu zbraně (druhu vojskovému), k němuž vyslýchaný anebo souzený náleží, není-li proti tomu žádných jiných důvodů.

Příbuzní a osoby, které žijí s obviněným v důvěrném přátelství nebo v nepřátelství a tudíž nikoli v poměru nestranném, jakož i všechny osoby v záležitosti súčastněné nebo vyslýchané, nesmějí býti bráni ani za soudní svědky, ani za soudce; též buďte dle možnosti obzvláště k souzení o obšírných a zamotaných trestních případech povoláni za soudce mužové, kteří působili za výslechu obviněného jako soudní svědkové.

705. Soudní vyšetřování nesmí nikdo ani vyrušiti ani přerušiti; kdo jest před soudem vyslýchán, nesmí býti ani pronášením nelibosti anebo schvalováním zastrašován nebo povzbuzován, ani jinak slovem, pokynutím nebo znamením naň působeno, aniž smí býti maten.

Při souzení ať jest největší pozornosť; cokoliv není někomu dosti zřejmo, ať si to dá vysvětliti, podle potřeby ze spisů nebo zákonníku objasniti. Také třeba dáti každému soudci dostatečný čas, by mohl přemýšleti a úsudek sobě utvořiti, neboť správné pojmutí případu, bedlivé uvážení shledaných okolností, nestrannosť a zdravé posouzení musí sloužiti za základ pro použití zákona a pro nález soudce.

Běží tu o blaho a hoře člověka, o čemž několik válečníků k tomu konci zvlášť ve přísahu vzatých samostatně, podle nejlepšího vědomí a svědomí má rozhodnouti.

§. 97. Vykonávání soudních rozsudků trestních (Vollziehung der gerichtlichen Strafurtheile).

706. Každý právoplatný trestní rozsudek (trestní nález) buď vykonán tak, jak toho zákon žádá.

707. Rozsudky, které zní na potrestání vězením, ať se vykonají podle předpisu pro vojenské věznice.

708. Když se vykonává rozsudek smrti, má míti vždy velení major anebo není-li tu žádného, hejtman v hodnosti už starší.

Za průvod vytáhnou dvě kompagnie, každá alespoň v počtu 40 rot.

Ke šraňku, totiž ku přímému střežení odsouzeného, určí se 1 šikovatel, 1 kaprál, 6 třídníků a 18 infanteristů, kteří již dříve mají se odebrati k východu z věznice a tam čtverhran utvořiti, jehož každá strana má 6 mužů.

V průvodu stráže uvede profos odsouzeného do šraňku, do něhož vstoupí také kněz; stráž zůstane zpět.

Profos, vedle něho kaprál, šraňk vede, šikovatel pak uzavírá; šraňk vstoupí do středu kolonny.

Marš na popraviště děje se zvolna a nikomu nevzdá se pocta.

Auditor jede koňmo (jde) po levé straně exekučního velitele, který při bližení se na popraviště kommanduje: »Habt Acht! in das Executions-Carré — Marsch!« (Pozor! do exekučního čtverhranu — marš!) a nařídí jeho formaci podle místních poměrů nejpřiměřenějším způsobem a to tak, že každý bok čtverhranu činí půl kompagnie.

Když se čtverhran seřadil, vstoupí důstojníci do něho, šraňk se otevře, auditor přečte ještě jednou rozsudek, jenž se na to vykoná.

Po popravě udělí kněz důkladné napomenutí, vykoná za popraveného krátkou modlitbu, k níž dá exekuční velitel vzíti postavu »k modlitbě«.

Důstojníci odeberou se pak opět do svého pořadí a na to nařídí se odchod.

Má-li se vykonati rozsudek zastřelením, třeba k tomu ustanoviti 8 mužů, kteří mají již před tím za přítomnosti jednoho důstojníka ostře své ručnice nabiti.

Když byl sozsudek ještě jedenkráte přečten, musí odsouzenec pokleknouti a jeden kamarád, jejž si může z přítomných

vyvoliti, zaváže mu oči; současně dá exekuční velitel šavlí znamení proti zadní straně čtverhranu, která se na to v tichosti pokud třeba rozevře.

Oněch 8 ustanovených mužů předstoupí, čtyři z nich, kteří mají první střeliti, přihotovi bez hluku ručnice, přistoupí v tichosti co možná nejblíže k odsouzenci, aniž se ho však dotknou.

Exekuční velitel postaví se stranou tak, aby ho tito mužové mohli viděti a pozvedne šavli do výše; na to oni dva mužové, kteří stojí uprostřed, zaměří na hlavu, oba druzí na prsa odsouzencova a na kommando exekučního velitele »Feuer!« (pal!) — kteréž se má dáti bez dlouhého otálení — vystřelí současně.

V této době stojí ostatní 4 mužové přímo za prvními připraveni, aby vypálili ránu jednu anebo tolik, kolik jich třeba, kdyby snad na popraveném pozorovaly se ještě známky života.

U každého popraveného buď ponechána stráž v počtu jednoho třídníka a 3 mužů tak dlouho, dokavád mrtvola není převezena do umrlčí komory nebo do jiné vhodné místnosti.

Mrtvola popraveného buď v noci v tichosti a bez průvodu na místě k tomu určeném pohřbena.

§. 98. Jak se naloží s osobami souboru bojovnického, které do válečného zajetí se dostaly, ač raněny nebyly. (Verfahren wider unverwundet in Kriegsgefangenschaft gerathene Personen des Soldatenstandes).

710. Osoby ze souboru mužstva (kromě kadetů-náměstků a kadetů), které do zajetí se dostaly, ač poraněny nebyly, mají chováni své ospravedlniti před kommissí, která má sestávati:

z 1 štábního důstojníka,

z 1 hejtmana,

ze 2 subalternich důstojníků,

ze 3 poddůstojníků, možno-li vlastního vojskového sboru.

Důstojníci a poddůstojníci, kteří byli během téhož polního tažení zajatci, nesmějí býti členy této kommisse.

Tato kommisse má se vysloviti o tom, zdali je chování ospravedlněno anebo ne, a v tomto případě navrhnouti disciplinární trest anebo soudní vyšetřování.

Dokud není výrok této kommisse vynešen, nesmějí takové osoby ze souboru mužstva:

a) konati žádné služby ve zbrani,
b) vzdáliti se z kasáren, obydlí anebo z tábora,
c) směji dostávati jen plat nejnižší (niedrigste Löhnungsgebür); jsou-li uznány za ospravedlněny, doplatí se jim ostatek.

§. 101. Příslušnosť v civilních právních rozepřech. (Zuständigkeit in bürgerlichen Rechtssachen).

715. V občanských právních věcech, k čemuž se počítají také záležitosti směnečné, řízení o neplatnosti, rozloučení a rozvodu manželstva jakož i o majetkových právních rozepřech, které tím povstanou, pak i všeliké vyjednávání o pozůstalosť, podřízeny jsou všechny vojenské osoby bez rozdílu jakož i aerár sám (v záležitostech věcí vojenských) soudům civilním.

716 Avšak dlužní pohledávky u aktivních vojenských osob mohou býti žalovány také cestou administrativní t. j. podáním nikoli podle soudního řádu zhotoveným a veliteli vojskového sboru (ústavu a pod.), k němuž dlužník náleží, svědčícím.

Na základě takového podání buď žalovaný přidržán, by se vyslovil o pravosti pohledávky a spůsobu placení a podle toho buď dána žalobci odpověď.

717. Udá li se v budově vojenské nebo vojskem obsazené úmrtí, má velitel ihned jeho zapsání zaříditi.

Byl-li zemřelý ze souboru mužstva, buďte k tomu přibráni kromě důstojníka (gažisty), jenž zastupuje místo soudce, ještě dva poddůstojníci.

Sepsaný akt ať spolupodepíšou i tyto osoby i dědicové, a není-li žádných anebo nejsou-li přítomni, dvě osoby, které se zemřelým v témž domě bydlely.

Je-li pozůstalosť pod ochranou dospělých dědiců nebo takových osob, kterým ji zemřelý sám svěřil, nebuď přiložena pečeť žádná; v opáčném případě však anebo kdyby byla obava, že dluhy jmění převyšují, anebo žádají-li jiné okolnosti n. př. možné zavlečení, zvláštní opatrnosti, má se velitel postarati, by byla pozůstalosť bez odkladu prozatímně bezpečně uložena.

Zanechal-li zemřelý poslední pořízení, buď nahlédnuto, zdali jest v něm nějaké opatření o jeho pohřbu.

Byl-li zemřelý povinen aeraru účty skládati, ať se všechny shledané peníze kommissielně odpočítají, zvlášť uschovají a účetní dokumenty zapečetí.

O celém tom průběhu zhotoví se »zapsání o úmrtí« (Todesfall-Aufnahme), které třeba zaslati se všemi shledanými penězi, skvosty, listinami, jinými důležitými dokumenty a s posledním pořízením úřadu, jemuž péče o pozůstalosť přísluší.

Vojenský úřad může při úmrtí předsevzíti i jiné úřední výkony, jichž jest bez odkladu pro veliké nebezpečenství nutně třeba, jako na př. licitace, mají-li se odbývati v budově vojenské nebo vojskem obsazené, anebo není-li v místě žádného úřadu, jemuž přísluší onen úřední výkon nařiditi.

718. Členové kommisse k úmrtnímu zapsání nebo ku dražbám kommandovaní jsou odpovědni, by vše, co do pozůstalosti patří, bylo sepsáno a pod nijakou záminkou nic z toho darováno anebo někým přivlastněno. Oni ručí i za to, by ceny při dražbách dosažené byly perem zanešeny do licitačního protokolu správně, bez oprav, a aby podobné protokoly byly na místě všemi členy kommisse podepsány.

Hlava XV.

Články vojenské (Kriegs-Artikel).

Jediným účelem článků vojenských jest, aby poučily vojáka o nejdůležitějších a nejhlavnějších ustanoveních vojenského trestního zákonníku; zůstávají tudíž v plné platnosti i ona nařízení, která ve článcích vojenských zahrnuta nejsou.

Článek I.

O porušení subordinace (Von der Subordinations-Verletzung).

1. Kdo ve službě anebo když byl obdržel služebný rozkaz představenému se zbraněmi zprotiví anebo nať násilně ruku vztáhne, kdo podnikne na představeného ve vražedném úmyslu útok, byť i se nezdařil, ten za trest v čas války i míru se zastřelí.

2. Kdo v čas války třebas jen urputně anebo urážlivě se spěčuje nějaký služebný rozkaz vykonati, anebo kdo nevykoná důležitého rozkazu, který se týká služby proti nepříteli, taktéž za trest se zastřelí.

Tentýž trest má v čas války podle okolnosti stihnout i toho, kdo se násilně zprotiví rozkazu, který se vlastní vojenské služby netýká, nýbrž takové práce ukládá, které jsou státu anebo vojsku na prospěch a k nimž má voják potřebnou schopnosť.

3. Jiné porušení subordinace potrestá se jako zločin žalářem až do desíti let, anebo jako přečin tuhým arestem až do šesti měsíců — u poddůstojníků a třídníků kromě toho degradací u vojáků s vyšším platem tím, že se přeloží zpět do platu nejnižšího (niedrigste Löhnungs-Gebühr).

4. Avšak když rozkaz představeného

a) směřuje zřejmě proti službě anebo věrnosti zeměpánu povinné;

b) žádá skutek anebo opomenutí viditelně trestuhodné; dále pak

c) nastanou-li okolnosti, kterých při vydání rozkazu nikdo nepředvídal a které jsou takové, že očividně pro službu škoda vzejde, kdyby se rozkaz vykonal doslovně: nemůže se považovati za porušení subordinace, když někdo takového rozkazu nevykoná.

Článek II.

O vzpouře (Von der Meuterei).

1. Vojáci, kteří ve spolku s jinými proti platnému služebnému pořádku, proti představeným, vyšším anebo proti jejich rozkazům se zprotiví, anebo kteří se k tomu třebas jen umluví, jakož i vojáci, kteří se opovažují porůznu řečí anebo skutkem pobuřovati, čímž takové vzpouzení povstati může, dopustí se vzpoury.

2. Původcové a náčelníci buďtež za trest zastřeleni, když vzpurné popuzování, byť i se nezdařilo, vyvolalo jitření mysli pro službu nebezpečné anebo náchylnosť ku zprotivení se a je-li — v míru — třeba na rychlo výstražného příkladu aneb když — v čas války — byla služba proti nepříteli ohrožena.

3. Zachoval-li se jeden anebo více vzpurníků proti představeným anebo vyšším urputně nebo hrozivě, anebo když jich více skutečně odepřelo poslušnosti, buďtež v čas války za trest zastřeleni ti, kteří odepřeli povinné služby proti nepříteli, vykonání takové služby zabránili anebo vůbec velkou škodu službě způsobili.

4. Vložil-li při vzpurném zprotivení-se některý ze vzpurníků na představeného ruku anebo užil-li zbraně proti němu, buď v čas války i míru za trest zastřelen.

5. Kromě tuto uvedených případů, kdy nastoupí trest smrti, potrestá se vzpoura podle okolností žalářem až do jednoho roku, ba až do desíti let.

Článek III.

O odboji (Von der Empörung).

1. Došlo-li při vzpurném srocení četných ozbrojených vojáků jejich urputností anebo násilnými prostředky, jakých užili, tak daleko, že uzná se za potřebné, užiti proti nim na obranu pořádku a poslušnosti ozbrojené moci, jest to odboj, a tímto zločinem proviní se každý, kdo až do té chvíle, kdy ozbrojená moc proti nim už pohotově stojí, dále ještě ve srocení se súčastňuje anebo později k odbojníkům se přidruží.

2. Uzná-li se toho potřeba, by byl odboji náhlým soudem (Standrecht [stanným právem]) učiněn konec, buď každý účastník, který po prohlášeném náhlém soudu k poslušnosti se nevrátí, za trest zastřelen.

Je-li počet odbojníků veliký, buď tento trest vykonán na každém desátém muži, na kterého padne los, pak na všech spoluvinných důstojnících a poddůstojnících.

3. I když náhlý soud prohlášen nebyl, buďtež za trest zastřeleni původci a náčelníci jakož i spoluvinní důstojníci a poddůstojníci a z ostatních účastníků v odboji ti, kteří někoho z vojska proti nim vyslaného poranili anebo usmrtili. Ostatní spoluvinníci potrestají se žalářem až do desíti let.

Článek IV.

O zprotivení se stráži vojenské a o neuctivém chování se k ní. (Von der Widersetzlichkeit und dem achtungswidrigen Betragen gegen eine Militär-Wache).

1. Kdo vojenské stráži se smrtelnou zbraní se zprotiví anebo ji poraní, buď za trest zastřelen.

2. Tentýž trest buď uložen tomu, kdo stráži u vykonání nějakého důležitého rozkazu služebného s úmyslem, aby vykonání to překazil, odpor klade tím, že násilně na ni ruku vloží anebo nebezpečně ji vyhrožuje.

3. Jiné případy násilného zprotivení se stráži trestají se žalářem až do desíti let.

4. Kdo se zdráhá jíti se stráží, kteráž jej chce zatknouti, byť i se jí násilně nezprotivil, kdo na blízku stráže svévolně tropí hluk anebo stráž jakýmkoli způsobem urazí, buď potrestán arestem anebo tuhým arestem až do tří měsíců.

5. Předcházející ustanovení platí také tehdy, když se někdo postům (Schildwache), patrullám, rondám jakož i četníkům, kteří vykonávají právě službu svou, zprotiví anebo se k nim neuctivě zachová.

Článek V.

O deserci (sběhnutí) (Von der Desertion).

1. Voják, který v úmyslu své branné povinnosti navždy se zbaviti vojsko své opustí anebo k němu nenarukuje, jest vinným deserci (sběhnutím).

Byl-li pro vzmáhající se deserci vyhlášen náhlý soud (Standrecht), buď desertér, který po vyhlášeném náhlém soudu i poprvé zběhl, za trest zastřelen.

2. Tentýž trest buď uložen každému desertérovi, který byl pro deserci už třikráte trestán, anebo toho, jenž jej chtěl zadržeti, těžce poranil anebo dokonce usmrtil; v čas války pak desertéru každému,

a) který na blízku nepřítele zběhl jako post ze svého stanoviště anebo z jakéhokoli jiného služebného postavení, jehož opuštěním velká škoda vzejíti mohla;

b) který spáchal tento zločin ve společnosti dvou nebo více kamarádů;

c) který pro deserci už dříve dvakráte byl potrestán;

d) který jako důstojník zběhl od vojska, kteréž stálo dříve pod přísnějšími, na čas války platnými zákony.

Deserce k nepříteli buď potrestána na hrdle provazem.

3. Ve všech jiných případech tuto neuvedených buď potrestána deserce obyčejným anebo těžkým žalářem až do jednoho roku, podle okolností také až do desíti let.

4. Přihlásí-li se desertér sám dobrovolně, promine se mu trest smrti, avšak bude trestán vězením ve výměře shora uvedené. Kromě toho uloží se desertéru zákonní tresty vedlejší; aeraru má nahraditi tagliu na desertery a škodu za unešené aerarní věci; také se mu prodlouží doba služby.

Článek VI.

O vzdálení se od vojska o své ujmě. (Von der eigenmächtigen Entfernung).

Vzdálí-li se někdo sám od sebe, aniž by měl úmysl na vždy vojenské služby se zbaviti, dále pak narukuje-li někdo pozdě ke sloužení anebo překročí-li o své ujmě dovolenou, bude potrestán za tento přečin vězením anebo tuhým vězením až do šesti měsíců.

Článek VII.

O osnování spiknutí k deserci (Von der Desertions-Complot-Stiftung).

1. Kdo dvě anebo více vojenských osob, které jsou přísahou vázány, k deserci přemlouvá, spáchá osnování spiknutí k deserci. Osnovatel spiknutí bude potrestán právě jako desertér i když se deserce ve skutečnosti ani nestala, jakmile přemluvení a osnovatel spiknutí se pouze o tom smluvili, jak deserci provedou.

2. Ať také každý osnovatel spiknutí po přestálém trestu celou svou povinnosť k řadové službě vykoná v souboru praesentním.

Článek VIII.

O porušení povinnosti ve službě strážné (Von der Pflichtverletzung im Wachdienste.)

1. Povinnosť ve službě strážné poruší, kdo jako post své stanoviště sám od sebe opustí než byl ještě vystřídán, anebo

kdo za nepřítomnosti závodčího (Aufführer) se dá vystřídati, kdo jako post spí, se opije anebo vůbec jako post povinné služby v pořádku nekoná jakož i také ten, kdo podobné přestupky spáchá na některé stráži.

2. Když z porušení povinnosti ve skutečnosti velká škoda povstala, buď každý za takový zločin v čas války za trest zastřelen.

3, Jiné případy zločinů porušení povinnosti ve službě strážné buďte potrestány žalářem až do pěti, podle okolností až do desíti let, nepatrnější porušení povinnosti pak vězením až do tří měsíců.

4. Tresty v tomto článku vojenském podle povahy okolnosti vyměřené stihnou také velitele stráže anebo eskorty, který opomene podřízené své náležitě poučiti, takové porušení povinnosti trpí anebo se ho sám dopustí.

Článek IX.

O zbabělosti (Von der Feigheit).

1. Kdo z obavy o svůj vlastní život neodporuje nepříteli, proti němuž bojuje, tolik, kolik je svou služebnou povinností povinen a schopen, anebo kdo osobnímu nebezpečenství snaží se ujíti, ač jest to proti jeho povinnostem, anebo kdo jen slovem či znamením smýšlení takové na jevo dává, jaké může u jiných vzbuditi kleslosť mysli, jest vinným zbabělosti.

2. Pro zbabělosť buď za trest zastřelen:

a) velitel pevného místa anebo přístavu, který jej opustí anebo nepříteli vydá, aniž by ho byl co nejvíce bránil, dále pak velitel místa neopevněného anebo vojska v širém poli postaveného, který sebe nebo vojsko své dá zbaběle do zajetí anebo který jakési vojenské postavení, kteréž měl dle rozkazů co nejdůrazněji hájiti, při blížení se nepřítele opustí a tím značnou škodu způsobí;

b) kdo v nějaké nepřátelské příhodě své dělo, střelivo anebo spřežení, jež bylo jeho řízení anebo průvodu svěřeno, opustí anebo nepříteli v šanc vydá, aniž je byl do posledka hájil;

c) kdo se zdráhá proti nepříteli bojovati anebo v boji bázlivě pozadu zůstává, kdo se ukryje nebo dokonce uteče;

d) kdo v pevném místě, jež jest nepřítelem obklíčeno, mluví o tom, by se ono místo vzdalo, anebo kdo vůbec při nepřátelských událostech vede bázlivé anebo nebezpečné řeči, vzejde-li tím nebezpečenství.

3. Každý představený jest povinen v případech, ve kterých by ubíhání z pole anebo bázlivé řeči podřízeného mohly býti v zápětí službě anebo myslím vojsk nebezpečnými, vinníka na místě sám skoliti anebo rozkázati, by byl okamžitě skolen.

4. Nedostojí-li v boji celé vojskové sbory anebo jejich části povinnostem svým, opustí-li proti vůli svého velitele pevné místo, aniž se dle povinnosti bránily, dají-li se bez potřeby do zajetí anebo přinutí-li svou nesrdnatostí velitele k ústupu anebo ku kapitulaci: buďtež původci jakož i vinní důstojníci, z ostatního vojska pak každý desátý muž, na něhož padne los, zastřeleni.

Krom toho má býti takovému zbabělému vojsku odňat prapor, dokud se zase před nepřítelem nevyznamená; ale menší oddělení buďte mezi jiné vojskové sbory rozdělena.

5. Jiné případy zbabělosti a bázlivosti, jakož i rozšiřování zlých zpráv válečných anebo řeči o přesile nepřátelské moci bojovné, čímž nesrdnatosť vojska povstala, buďte potrestány žalářem až do 5 let a projevování bázlivosti řečmi, které škodlivě nepůsobily a také značnější nebezpečenství v zápětí ani míti nemohly, vězením až do šesti měsíců.

Článek X.

O rušení kázně a pořádku (Von der Störung der Zucht und Ordnung).

1. Přestoupení platných předpisů a rozkazů k udržování kázně a pořádku vydaných potrestá se dílem jako zločin, dílem jako přečin.

2. Kdo mezi bojem dříve nežli bylo dovoleno anebo dokonce proti danému zákazu vyjde na loupež a proti představenému, jenž mu dal výstrahu, urputně se zachová, buď za trest zastřelen a kdykoli je třeba výstražného příkladu, na místě skolen.

3. Zločin proti kázni a pořádku spáchá dále:

a) kdo má trest podle služby přiřknutý nastoupiti a tomu, kdo má rozkaz onen trest na něm vykonati, násilím se zprotiví;

b) kdo jest přistižen, jak za vojskem se potlouká (jako marodér);

c) kdo nepřítele už bezbranného, raněného anebo v nemoci ležícího svleče nebo týrá;

d) kdo poblíže nepřítele v opevněném místě neobyčejnými cestami vychází anebo vchází, čímž místo ono v nebezpečenství uvedeno býti může;

e) kdo byl k jakékoli službě kommandován a tak se opije, že ji nastoupiti anebo řádně vykonávati nemůže a tím škodu způsobí;

f) kdo ve službě v úplné opilosti zločin spáchá.

Takové zločiny proti kázni a pořádku potrestají se žalářem až do pěti, podle okolností až do desíti let.

4. Jiné nepatrnější přestupky proti kázni a pořádku jako: zdráhá-li se někdo, aby na něm trest byl vykonán anebo nechce-li jíti do arestu, přednese-li stížnosti více osob, nežli jest dle §. 14. dovoleno, opije-li se někdo mimo službu, dělá-li dluhy,

toulá-li se v noci a dopustí-li se skutků, které na službu škodlivě působí a proto jsou zakázány, potrestá se jako přečin arestem anebo tuhým arestem až do šesti měsíců.

Článek XI.

O nešetření služebných předpisů (Von der Hintansetzung der Dienstvorschriften).

1. Všeliké skutky a opomenutí, o kterých článek X. nepojednává, ale které jsou proti služebnému řádu anebo jiným nařízením a rozkazům, potrestají se jako vojenské zločiny anebo přečiny.

Sem zejména náleží:

a) oznámí-li někdo, byť i beze zrádného úmyslu, rozkazy, disposice, plány anebo poznaky, které třeba v tajnosti držeti, osobám, které o tom vědomosti míti nemají, a nač jest ustanoven trest smrti zastřelením, mohl-li vinník předvídati, že nepřítel tajností těch dověděti se mohl a když kromě toho tím, čeho nepřítel zvěděl, veliká škoda byla způsobena;

b) ztratí-li někdo tajné služebné spisy a plány, poněvadž jich nedbale ošetřoval;

c) vzdálí li se někdo o své ujmě z bojiště, by bez potřeby se zabýval odklizováním zajatců, raněných anebo kořisti;

d) podá-li někdo nesprávné rapporty z přenáhlení anebo z nedostatečné pozornosti, dále pak opomene-li někdo podati bez prodlení zprávu o pohybech nepřítelových;

e) kdo bez vyššího svolení s nepřítelem rozmlouvá, s nim si dopisuje nebo jináč obcuje;

f) kdo poblíže nepřítele svévolným střílením, nevčasným bubnováním a troubením jalový poplach (falscher Alarm) způsobí, pak kdo na ústupu vypálí z ručnice, aniž mířil;

g) kdo při alarmu se nedostaví, pozdě anebo v takovém stavu přijde, že není ku službě schopen;

h) kdo jako představený opomene povinné pozornosti ku svým podřízeným, když nějaký služebný rozkaz vykonávají;

i) kdo oděv, věci zbrojné a výzbrojné (Bewaffnungs- und Rüstungssorten), střelivo nebo služebné koně prodá, aniž měl právo k tomu nebo svévolně zkazí, odhodí nebo ztratí;

j) kdo bitím nebo strkáním podřízeného trýzní; kdo proti právu trestá;

k) narukuje-li pozdě důstojník, když byl rozkaz vykonal anebo dočasná příčina, proč u vojska nebyl, přestala.

2. Tyto přestupky služebných předpisů buďte vždy podle toho, zda-li se udály v čas války nebo míru a větší nebo menší škodu způsobily, potrestány žalářem až do pěti let, avšak jiné protislužebné činy a opomenutí, ze kterých válečnému vojsku anebo službě vůbec ani značnější škoda, ani zvláštní nebezpečenství nevzejde, buďte potrestány vězením až do tří měsíců, zejména když se opakují.

3. Kdyby vzdalování se z boje v bodě c) vytknuté vzmáhalo se tou měrou, že hrozí vojsku v zápětí velké nebezpečenství, mají představení právo, kdyby výstrahy jejich byly marny, urputníky na místě skoliti anebo kázati, by je skolili jiní.

Článek XII.

O zmrzačení sebe sama (Von der Selbstbeschädigung).

Kdo po služebné přísaze tělo své zmrzačí anebo si schválně nemoc způsobí, by se učinil ke službě vojenské neschopným a tím své propuštění vymohl, dopustí se zločinu zmrzačení sebe sama, a buď potrestán, uzná-li se, že není vůbec k žádné službě u vojska svého schopen, těžkým žalářem až do deseti let, avšak uzná-li se, že není ke službě u vojska svého ještě zcela neschopen, těžkým žalářem až do pěti let.

Článek XIII.

O nedovoleném verbování (Von der unbefugten Werbung).

Viny nedovoleného verbování se dopustí:

a) Kdo v tuzemsku (Inland) kohokoliv — anebo v obvodě,

kde jsou c. a k. vojska v cizozemsku rozložená, člověka k jejich služebnému souboru anebo průvodu náležejícího — pro cizí válečnou službu verbuje;

b) kdo člověka ke službě vojenské přísahou vázaného třebas jen k tomu verbuje, by se usadil v zemi cizí;

c) anebo kdo za některou z uvedených příčin někoho unese (Menschenraub begehen).

2. Spáchá-li se tento zločin v čas války a ve prospěch nepřitelův, buď pachatel potrestán na hrdle provazem

3. Za jiné případy nedovoleného verbování potrestají se pachatel a spoluvinníci obyčejným anebo těžkým žalářem až do pěti, ba i do deseti let, a v případě v odstavci c) uvedeném dokonce i doživotním těžkým žalářem.

Článek XIV.

O špehounství [špiouáži] [Ausspähung, (Spionerie)].

1. Špehounství dopustí se každý, kdo sílu anebo stav moci válečné anebo vůbec takové okolnosti a věci, které k vojenské obraně státu anebo k operacím armády se vztahují, v onom úmyslu vyzvídá, by dal o nich nepříteli anebo buřičům věděti.

2. Špehounové a jejich spoluvinníci potrestají se na hrdle provazem, když se pokusili o tento zločin v čas války anebo v době, kdy jest zřejmo, že se konají vojenská opatření a zbrojení proti předvídanému zevnějšímu nepříteli anebo proti buřičům v tuzemsku činným.

3. Nebylo-li to hlavnímu vinníku anebo spoluvinníku známo, buď potrestán těžkým žalářem až do pěti let, podle okolností až do deseti let.

Tentýž trest jej stihne, bylo-li špehounství spácháno v době, kde nebyla podobná opatření vůbec ještě vykonána.

4. Kdo úmyslně nepřekazí špehounství, jemuž mohl snadno a beze všeho nebezpečenství pro sebe a svou rodinu překaziti, anebo kdo úmyslně opomene oznámiti špehounství, o němž se dověděl, úřadu, jest spoluvinným špehounství a buď potrestán těžkým

žalářem až do deseti let, za zvlášť přitěžujících okolností také až do dvaceti let.

5. Kdo při zločinu spolupůsobil a z lítosti zločin buď sám zamezí anebo úřadu dříve než-li se o něm dověděl oznámí a škoda ještě odvrácena býti může, slibuje se mu, že nebude trestán a udání jeho v tajnosti zachováno.

Článek XV.

O srozumění se s nepřítelem (Vom Einverständnisse mit dem Feinde).

Jako špehounství buď také potrestáno všeliké jiné srozumění se s nepřítelem a všeliké jiné podniky, kterými někdo zamýšlí způsobiti c. a k. armádě anebo vojsku s ní spojenému škodu anebo nepříteli užitek.

Článek XVI.

O velezrádě (Vom Hochverrath).

1. Zločin velezrády potrestá se podle povahy okolností, výsledku a způsobu, jak se v něm někdo súčastnil, smrtí provazem, těžkým žalářem až do dvaceti let anebo i doživotně.

2. Kdo se pustil ve spolek k velezrádě směřující, avšak potom z lítosti členy spolku, jejich pravidla, úmysly a podniky objeví vrchnosti (Obrigkeit) v době, kdy bylo vše ještě tajno a škoda zamezena býti mohla, slibuje se mu, že nebude trestán a udání jeho v tajnosti zachováno.

Článek XVII.

O uražení Veličenstva a o uražení jiných členů císařského rodu (Von der Majestäts-Beleidigung und Beleidigung anderer Mitglieder des kaiserlichen Hauses).

Kdo poruší úctu k císaři a králi, ať už se to stane uražením osobním, pohaněním veřejně pronešeným anebo rozšiřováním vyobrazení, spáchá uražení Veličenstva a buď právě jako každý,

který se dopustí něčeho podobného proti jiným členům císařského rodu, potrestán těžkým žalářem, po případě žalářem až do pěti let.

Článek XVIII.

O rušení veřejného pokoje (Von der Störung der öffentlichen Ruhe).

1. Rušením veřejného pokoje se provinì:

a) kdo usiluje popuzovati k opovrhování anebo k nenávisti proti osobě císaře a krále, svazku rakousko-uherského mocnářství, ústavě anebo státní správě;

b) kdo vybízí, podněcuje anebo svádí k neposlušnosti anebo k odporu proti zákonům anebo nařízením veřejných úřadů;

c) kdo se snaží zříditi spolky k účelu pod a) anebo b) vytknutému.

2. Trest za tento zločin jest těžký žalář až do pěti let.

Článek XIX.

O pozdvižení (Vom Aufstande).

1. Pod pozdvižením rozumí se srocení více osob, které směřuje — nehledic k případům, o nichž bylo ve článku III. pojednáno — k násilnému odporu proti vrchnosti (Obrigkeit).

Kdo se ke srocení přidruží, provini se pozdvižením.

2. Podle povahy okolností, výsledku a způsobu, jak se někdo v pozdvižení súčastnil, ustanoven jest za trest žalář až do pěti let, ba i těžký žalář až do dvaceti let.

Článek XX.

O vzbouření (Vom Aufruhre).

1. Vzbouření jest uskutečněno, dojde-li to při odbojném srocení — kromě případu v článku III. vytknutého — až tam, že k obnovení pokoje a pořádku musí se užiti kromobyčejné moci.

2. Kromě případů, kdy soudí náhlý soud (Standrecht), buďtež pobuřovatelé a náčelníci odsouzeni k těžkému žaláři až do dvaceti let, a byl-li onen úklad zvlášť nebezpečný, doživotně.

3. Ostatní spoluvinníci buďtež potrestáni těžkým žalářem až do pěti, ba i do deseti let.

Článek XXI.

O veřejném násilí (Von der öffentlichen Gewaltthätigkeit).

Veřejné násilí jako: násilné rušení anebo nebezpečné ohrožení veřejných úřadů, násilné zprotivení se anebo nebezpečné vyhrožování zřízencům veřejné bezpečnosti anebo jiným vrchnostenským osobám, když konají úřad svůj, násilné vpadnutí v cizí nemovité jmění, zlomyslné poškození cizího majetku, jmenovitě na železnicích, telegrafech, parních lodích, mostech a pod., neoprávněné obmezení osobní svobody některého člověka, unešení, vydírání a nebezpečné vyhrožování potrestají se obyčejným anebo těžkým žalářem až do pěti, podle okolností až do deseti, ba i do dvaceti let, ano i žalářem doživotním.

Článek XXII.

O zneužití moci úřední a služebné (Vom Missbrauche der Amts- und Dienstgewalt).

1. Kdo služebné moci anebo postavení jemu svěřeného ze ziskuchtivosti, náruživosti anebo jiného vedlejšího úmyslu jakýmkoliv spůsobem zneužije, aby státu anebo někomu jinému škodu spůsobil, potrestá se těžkým žalářem až do pěti, podle okolností i také do deseti let.

2. Kdo u spravování spravedlnosti, propůjčování služeb aneb rozhodování veřejných záležitostí podle své povinnosti sice jedná, ale by úřad anebo službu svou konal, nějaký dar přijme anebo jinaký zisk si přisvojí anebo se tím vůbec k nějaké strannosti svésti dá, buď potrestán žalářem až do jednoho roku.

3. Kdo k takovému zneužití úřední nebo služebné moci nějakými dary svede, potrestá se podle okolností těžkým žalářem až do pěti let, dar pak nabízený anebo skutečně daný nebo cena onoho daru propadne veřejnému zákonem k tomu ustanovenému fondu.

Článek XXIII.

O napodobování a falšování veřejných papírů úvěrných (Von der Nachmachung und Verfälschung der öffentlichen Credit-Papiere).

Napodobování anebo falšování úpisů rakousko-uherské banky (bankovek) anebo takových veřejných papírů úvěrných, které platí za peníze, anebo dlužních úpisů od veřejné pokladnice vydaných, jimiž placení nějakého kapitálu anebo ročního důchodu (renty) jest pojištěno, nebo kuponů anebo talonů k nim náležejících, potrestá se těžkým žalářem až do deseti, a je-li to obzvláště nebezpečné, až do dvaceti let, a stalo-li se napodobení úvěrných papírů, které platí za peníze, pomocí nástrojů, jimiž jest rozmnožování těchto papírů usnadněno, doživotním těžkým žalářem.

Článek XXIV.

O falšování mincí (Von der Münzverfälschung).

Kdo jakoukoliv minci razí, nemaje práva k tomu, cenu pravých peněz zmenšuje anebo se snaží dáti jim podobu peněz s cenou větší anebo kdo vůbec falešné minci dává podobu peněz pravých, spáchá zločin falšování mincí a buď potrestán těžkým žalářem až do deseti, a je-li skutek obzvláště nebezpečný, až do dvaceti let.

Článek XXV.

O rušení náboženství (Von der Religions-Störung).

Kdo se rouhá Bohu, náboženské výkony náboženství ve státě uznaného ruší, s nářadím službám Božím věnovaným ne-

uctivým sdůsobem zle nakládá, před veřejností náboženstvím opovrhuje, buď potrestán žalářem až do jednoho roku a bylo-li rušením náboženství dáno veřejné pohoršení, těžkým žalářem až do pěti let, a byla-li při tom velká zlomyslnosť, až do deseti let.

Článek XXVI.

O těžkých případech smilstva (Von schweren Unzuchtfällen).

Násilné smilstvo, zprznění, krevní smilstvo a jiné těžké případy smilstva buďtež potrestány těžkým žalářem až do pěti let, vzešla-li pak tím osobě, jíž bylo ublíženo, znamenitá škoda na zdraví, až do dvaceti let, a když ona osoba měla ze zločinu násilného smilstva smrť, i doživotním těžkým žalářem.

Článek XXVII.

O vraždě a zabití (Vom Morde und Todtschlage).

1. Kdo s někým v úmyslu, by jej usmrtil, tak naloží, že následkem toho onen člověk anebo někdo jiný zemře, dopustí se vraždy.

2. Byl-li skutek, jímž člověk o život přišel, spáchán ne sice v úmyslu člověka toho zabiti, avšak přece v jiném úmyslu nepřátelském, jest to zabiti.

3. Vrah skutečný a ten, kdo ku vraždě najal, potrestá se smrtí provazem, zabiják (Todtschläger) těžkým žalařem až do deseti let, a když byl umrceném blízkým příbuzným anebo jemu zvláště povinován, až do dvaceti let.

Byl-li při podniknuté loupeži někdo usmrcen, mají býti ti, kteří při usmrcení spolupůsobili, potrestáni na hrdle provazem.

Článek XXVIII.

O těžkém uškození na těle (Von der schweren körperlichen Beschädigung).

Těžké, v nepřátelském úmyslu na člověku vykonané uškození na těle, kterým byl někdo nejméně po dvacet dní na zdraví svém porušen anebo ke službě neschopen, na mysli pomaten anebo podle svědectví lékařova těžce poraněn, buď potrestáno podle okolností obyčejným, těžkým anebo přituženým žalářem až do pěti, ba i do deseti let.

Článek XXIX.

O žhářství (Von der Brandlegung).

1. Žhářstvím se provinì, kdo něco podnikne, čímž má na cizím majetku podle jeho úmyslu vzniknouti oheň.

2. Podle toho, je-li oheň založen v čas války anebo míru, přijde-li při něm někdo o život anebo k úrazu, stane-li se zvláštní na pustošení směřující sroceni anebo byl-li oheň založen v čas všeobecné tísně anebo v kasárnách, nemocnicích, magacinech atd. po prvé anebo opětně, vzešla-li z toho značná škoda anebo když oheň ani vůbec nevyšel, potrestá se tento zločin těžkým žalářem až do dvaceti let, i také doživotně, ba dokonce i na hrdle provazem.

Článek XXX.

O krádeži (Vom Diebstahle).

1. Kdo pro svůj prospěch odejme cizí movitou věc z držení druhého bez jeho svolení, dopustí se krádeže.

2. Krádež trestá se jako zločin:

A. bez ohledu na obnos:

a) byl-li pachatel opatřen zbraní, k jejímuž nošení není svým povoláním povinen, anebo jinými pro osobní bezpečnosť nebezpečnými nástroji;

b) byla-li krádež spáchána ve spolku více zlodějů vlezením anebo vloupáním, anebo

c) na potravních a obranných potřebách obleženého, obkličeného anebo proti nepříteli hájeného místa;

d) krade-li pachatel ze zvyku;

e) spáchá-li stráž anebo mužstvo průvodu (Bedeckungsmannschaft) krádež na majetku, jejž mají střežiti;

f) okrade-li voják svého kamaráda anebo představeného (vyššího), anebo okrade-li tento svého podřízeného (nižšího).

B. Převyšuje-li krádež, která byla spáchána na aerarním majetku, na ubytovníku (Quartierträger) anebo za okolností a poměrů v zákoně zejména uvedených, cenu pěti zlatých.

C. Činí-li za jakýchkoli okolností ukradený obnos anebo cena ukradené věci více nežli pětadvacet zlatých.

3. Krádež jako zločin potrestá se těžkým žalářem až do jednoho roku, za okolností přitěžujících až i do deseti let.

4. Obnáší-li v čas války krádež více nežli sto zlatých, může býti pro ni uložen i trest smrti provazem.

5. Nepatrnější krádeže potrestají se jako přečiny vězením až do šesti měsíců — u poddůstojníků a třídníků kromě toho degradací a u vojáků s vyšším platem (Löhnungsgebühr) zpětným přeložením do platu nejnižšího.

Článek XXXI.

O zpronevěření (Von der Veruntreuung).

1. Kdo svěřenou sobě věc zadrží anebo si přivlastní, dopustí se zpronevěření.

2. Činí-li svěřená věc více nežli pět zlatých a byla-li pachateli na základě jeho úřadu, služby nebo zvláštního úředního nařízení anebo v čas obzvláštního nebezpečenství anebo tísně svěřena, jakož i činí-li cena svěřené věci více nežli padesát zlatých, potrestá se zpronevěření jako zločin obyčejným anebo

těžkým žalářem až do pěti, za přitěžujících okolností i do deseti let, v čas války za obzvláštního nebezpečenství dokonce i těžkým žalářem doživotním.

3. Na zpronevěření věcí nepatrnějších buď přiřknuto vězení až do šesti měsíců, poddůstojníci a třídníci buďtě kromě toho degradováni, vojáci s vyšším platem (Löhnungsgebühr), do nejnižšího platu zpět přeloženi.

4. Jakákoli krádež a zpronevěření jsou beztrestnými, napraví-li pachatel ze skutečné lítosti celou jeho činem spůsobenou škodu dříve nežli úřad o jeho provinění se dověděl.

Článek XXXII.

O loupeži (Vom Raube).

1. Kdo napadne někoho násilím, aby se jeho anebo něčí cizí movité věci zmocnil, dopustí se loupeže, ať násilí ono stalo se skutečným ublížením anebo pouze pohrůžkou.

2. Už i pouhá taková pohrůžka potrestá se těžkým žalářem až do deseti let.

3. Avšak byla-li věc skutečně uloupena, vyhrůžka v noci po předchozím vloupání anebo vražednými zbraněmi anebo ve spolku více osob učiněna anebo loupež na někom vykonána tím, že byla ruka na něho násilně vztažena, buď přisouzen těžký, ba i přitužený žalář až do dvaceti let.

4. Podle okolností buď učiněn nález i na doživotní těžký žalář, v čas války na smrť provazem.

Tentýž trest smrti buď v čas války i míru uložen každému vojáku, jenž k loupeži, při níž násilně byla na někoho ruka vložena, vojenských zbraní zneužije anebo těchto zbraní při loupeži upotřebí, při čemž byl někdo na těle těžce poškozen anebo do trapného stavu přiveden.

Článek XXXIII.

O drancování (Von der Plünderung).

1. Vojenské osoby, které užijí účinku, jejž nahromadění větší zbrojné moci u obyvatelů země spůsobila a odejmou cizí movitou věc, aniž by k tomu práva obdržely, provini se drancováním.

2. Drancování věcí nepatrných potrestá se jako přečin vězením až do šesti měsíců — u poddůstojníků a třídníků kromě toho degradací, u vojáků s vyšším platem zpětným přeložením do platu nejnižšího; má-li odňatá věc cenu větší nežli pět zlatých anebo bylo-li drancování spácháno tím, že uzamčené dvéře byly vylomeny a jimi se vlezlo, anebo když byl drancován majetek aerární, buď přisouzen žalář, po případě těžký žalář až do pěti let, za přitěžujících okolností i do deseti let.

Avšak byl-li při drancování napaden někdo násilím anebo bylo-li někomu násilím pohroženo, užije se trestů na zločin loupeže ustanovených.

3. Zmahá-li se drancování, buď jednáno s vinníky podle náhlého soudu (Standrecht) a může-li býti za nepřátelských příhod onomu zločinu učiněna přítrž pouze výstražným příkladem, ať důstojník pachatele na místě skolí anebo poručí jej skoliti.

Článek XXXIV.

O podvodu (Vom Betruge)

1. Kdo lstivým předstíráním anebo konáním jiného uvede v omyl, jímž má býti někomu škoda způsobena anebo kdo za tímto úmyslem křivě přísahá, anebo omylu či nevědomosti něčí zle užije, dopustí se podvodu.

2. Činí-li škoda více nežli 25 zlatých, potrestají se podvody jako zločiny žalářem až do pěti let, a převyšuje-li škoda

cenu 300 zl. anebo když byl podvod spáchán s obzvláštní smělostí, těžkým žalářem až do deseti let.

Byl-li podvod spáchán křivou přísahou, může býti za trest přisouzen dvacetiletý, ba i doživotní těžký žalář.

Článek XXXV.

O utrhání na cti (Von der Verleumdung).

Kdo obviní někoho před úřadem křivě ze zločinu, ačkoliv ví, že on jej nespáchal, dopustí se zločinu utrhání na cti a buď potrestán těžkým žalářem až do pěti let, při obzvláště zlém úmyslu anebo když bylo utrhání na cti spácháno ve službě anebo na představeném, až i do deseti let.

Článek XXXVI.

O nadržování zločincům (Vom Verbrechern geleisteten Vorschube).

1. Zločinu nadržuje, kdo jej ze zlomyslnosti nezamezí, příčiny podezřelosti, k objevení zločinu anebo pachatele vedoucí, zataji, polapení pachatele zamezí anebo mu útěk usnadní.

2. Tento zločin trestá se žalářem, ba i těžkým žalářem až do pěti, podle okolností i do deseti let.

Článek XXXVII.

O jiných přečinech (Von anderen Vergehen).

Všechny ostatní, v předcházejících článcích vojenských výslovně neuvedené, avšak v trestním zákonníku za přečiny označené činy a opomenutí, obzvláště pak také účastenství v tajných společnostech anebo v zapovězených spolcích, uražení vrchnostenských osob jakož i míchání se do jejich služebných výkonů,

zákonem neodůvodněné zatčení osob civilních,

Příloha 1.

Osoby cís. a kr. vojska

podle souborových skupin, stupňů šarží (tříd hodnostních) a poměrů služebných.

Osoby souboru bojovnického (Personen des Soldatenstandes).

I. Šarže.

a) Důstojníci (Officiere).

1. Generálové (Generale).

I.	třída	hodnostní:	Polní maršál (Feldmarschall).
III.	»	»	Polní zbrojmistr aneb generál jízdy (Feldzeugmeister oder General der Cavallerie).
IV.	»	»	Polní podmaršál (Feldmarschall-Lieutenant).
V.	»	»	General-Major.

2. Štábní důstojníci (Stabsofficiere).

VI.	třída	hodnostní:	Plukovník (Oberst).
VII.	»	»	Podplukovník (Oberstlieutenant).
VIII.	»	»	Major.

3. Naddůstojníci (Oberofficiere).

IX.	třída	hodnostní:	Hejtman neborytmistr 1. tř.	Hauptmann
IX.	»	»	Hejtman neborytmistr 2. tř.	Rittmeister.
X.	»	»	Nadlieutenant (Oberlieutenant)	subalterní
XI.	»	»	nt Lieutena	důstojníci

b) Poddůstojníci (Unterofficiere).

1.

(1) †) Kadet*) důstojnický náměstek (Cadet--Officiers-Stellvertreter).
Náměstek assistenčního lékaře (Assistenzarzt-Stellvertreter).

2.

(3)

Šikovatel Feldwebel	u infanterie, vojsk technických, zdravotnictva, ve vojenských vzdělavatelnách, ve vojensko-zeměpisném ústavu, u zásobnictva a oděvnictva, dále u vojenského strážného sboru pro c. k. civilní soudy ve Vídni.
Nadmyslivec . . . . . Oberjäger	u myslivců
Strážmistr . . . . . . Wachtmeister	u jízdy, trénu a trénových výroben, ve vojenských vzdělavatelnách, v remontních depech a u hřebčářstva.
Ohněstrojce . . . . . Feuerwerker	u dělostřelectva a ve vojenských vzdělavatelnách.
Polní telegrafista . . . Feldtelegraphist	u pluku železničního a telegrafního.
Účetní poddůstojník 1. tř. Rechnungs-Unterofficier 1. Cl.	u všech druhů vojskových a u trénových výroben, ve vojenských vzdělavatelnách, ve vojensko-zeměpisném ústavě, u hřebčářstva a u vojenského strážného sboru pro c. kr. civilní soudy ve Vídni.

*) Kadeti, kteří nejsou důstojnickými náměstky, řadí se služebně u oné šarže, jakou jim bylo jejich velitelstvo udělilo.

†) Číslice v závorkách [číslice hodnostní] ustanovují poměr vyššího a nižšího mezi poddůstojníky souboru bojovnického a gažisty do žádné třídy hodnostní nevřaděnými, odznak poddůstojnický majícími.

(3)	Plukovní tambur . . . . Regimentstambour	u infanterie.
	Praporní trubač . . . . Bataillons-Hornist	u myslivců.
	Plukovní trubač . . . . Regiments-Trompeter	u kavallerie a polního dělostřelectva.
	Puškař 1. třídy . . . Büchsenmacher 1. Classe	u vojsk pěších, jízdy a pevnostního dělostřelectva a ve vojenských vzdělavatelnách.
	Léčicí kovář (koněléčný) s odznakem strážmistra (ohněstrojce) Curschmied	u jízdy, dělostřelectva a trénu, ve vojenských vzdělavatelnách, v remontních depech a u hřebčářstva.
	Mistr 1. třídy . . . . Meister 1. Cl.	u technického dělostřelectva.

3.

(4)	Četař . . . . . Zugsführer	u všech druhů vojskových a u trénových výroben, ve vojenských vzdělavatelnách, u oděvnictva a hřebčárstva.
	Štábní četař . . . . . Stabsführer	u vojsk pěších, jízdy, polního dělostřelectva, trénu a u dělostřelecké výrobní kompagnie.
	Četař . . . . . Führer	u technického dělostřelectva, ve vojensko-zeměpisném ústavu a u vojenského strážného sboru pro c. kr. civilní soudy ve Vídni.
	Účetní poddůstojník 2. tř. Rechnungs-Unterofficier 2. Cl.	u všech vojskových druhů a u trénových výroben, ve vojenských vzdělavatelnách, ve vojensko-zeměpisném ústavu a u hřebčárstva v cís. král. ústavech pro chov koní.

(4)	Vojensko-lékařský elev 1. tř. Militär-ärztlicher Eleve 1. Cl.	ve vojenských ústavech zdravotních.
	Lékárnický pomocník 1. tř. Apotheker-Gehilfe 1. Classe	v ústavech vojensko-zdravotních a vojensko-lékových.
	Divisijní trubač . . . . Divisions-Trompeter	u kavallerie, polního dělostřelectva a vojska trénového.
	Praporní trubač . . . . Bataillons-Trompeter	u pevnostního dělostřelectva.
	Pukovní Regiments- sedlář (Sattler) kovář (Schmied) kolář (Wagner)	u polního dělostřelectva a u vojska trénového.
	Plukovní zámečník . . . Regiments-Schlosser	u polního dělostřelectva.
	Mistr 1. třídy . . . . Meister I. Classe	u pluku pionérského, trénových výroben, zásobnictva i oděvnictva a u hřebčárstva v král. uherských ústavech pro chov koní.
	Mistr 2. třídy . . . . Meister 2. Classe	u technického dělostřelectva.
	Puškař 2. třídy . . . . Büchsenmacher 2. Classe	u vojsk pěších, kavallerie a pevnostního dělostřelectva a ve vojenských vzdělavatelnách.
	Léčicí kovář (koněléčný) . Curschmied	u kavallerie, artillerie a vojska trénového, ve vojenských vzdělavatelnách, v remontních depech a u hřebčárstva.
	Zvěrolékařský pomocník 1. tř. Thierärztlicher Gehilfe I. Cl.	u kavallerie. polního dělostřelectva a vojska trénového.

4.

(5)	Kaprál . . . . . . Corporal	u všech vojskových druhů kromě myslivců, u technického dělostřelectva, u trénových výroben, ve vojenských

	Kaprál . . . . . Corporal	vzdělavatelnách, ve vojensko-zeměpisném ústavu, u oděvnictva, remontních dep, hřebčárstva a u vojenského strážného sboru pro c. kr. civilní soudy ve Vídni.
	Podmyslivec . . . . . Unterjäger	u myslivců.
	Střelmistr . . . . . Geschütz-Vormeister	u polního dělostřelectva.
	Praporní tambour (Tambour) / trubač (Hornist) Bataillons	u infanterie.
	Eskadronní trubač . . . Escadrons-Trompeter	u kavallerie a u vojska trénového.
(5)	Batterijní trubač . . . , Batterie-Trompeter	u polního dělostřelectva.
	Trubač . . . . . Trompeter	ve vojenském ústavu pro učitele v jízdě.
	Eskadronní řemenář . . Escadrons-Riemer	u kavallerie.
	Mistr 2. třídy . . . . Meister 2. Classe	u trénových výroben, zásobnictva i oděvnictva a u hřebčářstva v král. uherských ústavech pro chov koní.
	Puškař 3. třídy . . . . Büchsenmacher 3. Classe	u vojsk pěších, u kavallerie a pevnostního dělostřelectva a ve vojenských vzdělavatelnách.

c) Třídníci (Gefreite).

Třídník . . . . . Gefreiter	u infanterie, vojsk technických a zdravotnictva, ve vojensko-zeměpisném ústavě, u oděvnictva i hřebčárstva,

Třídník . . . . . Gefreiter		a u vojenského strážného sboru pro c. k. civilní soudy ve Vídni.
Závodčí . . . . . Patrouille führer		u myslivců.
Předstřelec . . . . . Vormeister		u polního a pevnostního dělostřelectva.
Praporní (Bataillons-)	tambur	u infanterie.
Kompagnijní (Compagnie)	Tambour)	
Praporní trubač (Bataillons-Hornist) .		
Tovaryš 1. třídy		u zásobnictva a oděvnictva.

II. Vojáci (Soldaten).

Infanterista (Infanterist), myslivec (Jäger), dragoun (Dragoner), husar (Husar), hulán (Uhlane).

Nad- a poddělostřelec (zbrojný, vozný) [Ober- und Unter- (-Zeugs-, Fahr-) Kanonier].

Nad- a podsapeur (Ober- und Untersapeur) u vojska ženijního.

Nad- a podpionér (Ober- und Unterpionier) u pluku pionérského a u pluku železničního i telegrafního.

Zdravotník (Sanitäts-Soldat), trenák (vozataj) [Trainsoldat], strážník (Wachsoldat), hřebčák (Gestüts-Soldat).

Voják institutní (Instituts-Soldat) v ústavě vojensko-zeměpisném.

Vojensko-lékařský elév 2. třídy (Militär-ärztlicher Eleve 2. Cl.) v ústavech vojensko-zdravotních.

Lékárnický pomocník 2. třídy (Apotheker-Gehilfe) v ústavech vojensko-zdravotních a vojensko-lékových.

Kompagnijní tambur (Compagnie-Tambour) u infanterie.

Kompagnijní trubač (Compagnie-Hornist) u infanterie a myslivců.

Kompagnijní trubač (Trompeter) u pevnostního dělostřelectva.

Trubač (Trompeter) u horských batterií a u hřebčárstva v král. uherských ústavech pro chov koní.

Trubač (Hornist) u vojsk technických.

Trubač, tambur (Trompeter, Tambour, Hornist) ve vojenských vzdělavatelnách.

Pionér (Pionnier) u infanterie, myslivců a zdravotnictva.

Nosič raněných (Blessirten-Träger) u infanterie a myslivců.

Nosič obvazků (Bandagen-Träger) u infanterie, myslivců, vojska ženijního a u pluku pionérského.

Vozka (Fahrsoldat) u vojsk pěších a u kavallerie.

Řemeslník (Professionist) u dělostřelectva, vojska trénového a u trénových výroben.

Řemeslničtí vojáci (Professionisten-Soldaten) 1., 2. a 3. třídy u hřebčárstva v král. uherských ústavech pro chov koní.

Tovaryš (Geselle) 2. a 3. třídy u zásobnictva a oděvnictva.

Zvěrolékařský pomocník 2. třídy (Thierärztlicher Gehilfe) u kavallerie, polního dělostřelectva a u vojska trénového.

Důstojnický sluha (Officiersdiener) ve vojště vůbec.

Ošetřovatel koní (Pferdewärter), domácí sluha (Hausdiener), sedlářský a kovářský tovaryš (Sattler- und Schmied-Geselle) ve vojenských vzdělavatelnách.

Vozník (Fuhrmann) 1. a 2. třídy, pastvec koní (Pferdehirt, Csikos) u hřebčárstva.

U vojsk a ústavů natřídění pomocníci a účetní pomocníci ranžirují služebně u oné šarže, kterou právě mají.

Osoby ze souboru mužstva, v invalidovnách opatřované, mají své pojmenování podle zbrojného (vojskového) druhu (sboru, branže), u kterého naposledy aktivně sloužily.

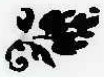

Příloha 2.

Pravidla o přivázání a o spoutání do želez.

Bestimmungen über das Anbinden und das Schliessen in Spangen.

Přivázání koná se tak, aby obě předlokti — na zádech vinníkových tím spůsobem skřížena, by dlaně byly obráceny do zadu — nad zápěstím, pak obě holeně nad kotniky přišly vždy do jednoho páru želez ručních a želez na nohy.

Pak se přiváže muž v přímé postavě za spoutané ruce ku stěně (sloupu, stromu aneb pod.), zády jsa k ní obrácen.

Není-li želez při ruce, může se užiti také řemenů anebo popruhů, které se však nesmějí příliš pevně stáhnouti, by oběhu krve nepřekážely; mezi oběma vnitřními kotniky nechá se poněkud volného prostoru.

Spoutání do želez vykoná se tak, aby pravé předlokti nad ručními klouby a levá holeň nad kotniky přišly do železných spon. Každá spona se pak sponovým kroužkem zavře a obě spony připnou se k sobě pomocí visacího v děrách obou spon zavěšeného zámku.

Ruční železa (Handspangen) mají světlosť 6 *cm* 4 *mm* až 6 *cm* 8 *mm* a tloušku 2—3 *mm*.

Železa na nohy (Fussspangen) musí míti světlosť 8 *cm* 5 *mm* až 10 *cm* a tloušku 4 *mm*.

Je-li třeba výtržníky anebo vzpurníky spoutati, buď to vykonáno ručními železy (řemeny, provazy) tímtéž spůsobem, jak to trest přivázání předpisuje o rukou.

OBSAH.

Stránka

Armádní rozkaz 1
Připomenutí 1
Přísaha 3

Hlava I.

Vojákovy povinnosti a chování vůbec.

§. 1. Povolání a všeobecné povinnosti stavu vojenského . 4
§. 2. Bohabojnosť 5
§. 3. Mravnosť 6
§. 4. Chování 6
§. 5. O duchu společenském a o svornosti 7
§. 6. Chování před nepřítelem 8
§. 7. Zúčastnění se ve spolcích, shromážděních, demonstracích, zastupitelstvech a ve veřejném tisku 10

Hlava II.

Zásadná ustanovení.

§. 8. Služba 12
§. 9. Poměr nadřadnosti a podřadnosti 12
§. 10. Služebný pořádek 15

Hlava III.

Jak se zachová podřízený.

§. 11. Subordinace 16
§. 12. Tresty 17

Stránka

§. 13. Prosby 18
§. 14. Stížnosti 19
§. 15. Obcování s představenými (vyššími) 20

Hlava IV.

Jak se zachová představený (vyšší).

§. 16. Disciplina 21
§. 17. Jak se nakládá s podřízeným (nižším) 22
§ 18. Jak třeba vojáka i materialu (látek) šetřiti a je zachovati 24
§. 19. O rozkazování 25
§. 20. O zastupování ve velitelstvu 26

Hlava V.

Předpisy o kasárnách a bytech.

§. 21. Pořádek v kasárnách 26
§. 22. Pořádek ve světnici 29
§. 23. Světnice churavců (marodů) 36
§. 24. O pořádku v konírnách 36
§. 25. Prohlídka kasáren a bytů 38

Hlava VI.

O tom, jak se služba vůbec koná.

§. 26. Denní pořádek 39
§. 27. Budíček a retrét 40
§. 28. Dozorná (inspekční) služba 42
§. 29. Rapport 52
§. 30. Menáž 53
§. 31. Vydávání a prohlašování denních rozkazů . . . 58
§. 32. Poznaky 59
§. 33. Vycházení mužstva 60
§. 34. Hlášení (oznamování) 61
§. 35. Jak se zachová voják, když onemocní 63

Stránka

§. 36. Lékařské prohlídky 66
§. 37. Odění (adjustování) 66
§. 38. Vyrukování 68
§. 39. Fasování naturalií a servicu 68
§. 40. Koupání a plování 69

Hlava VII.

Služby zvláštní.

§. 41. Služba ordonnanční 70
§. 42. Listovní služba ordonnanční 71
§. 43. Zatýkání 75
§. 44. Eskortování vězňů a válečných zajatců 77
§. 45. Kommanda a transporty 79

Hlava VIII.

Pocty.

§. 46. Všeobecně 84
§§. 47., 48., 49. Pocty pro císaře Pána a císařovnu, arcivévody a arcivévodkyně, cizí mocnáře a jich nejvyšší rodiny 87
§. 50. Pocty pro vysoké vojenské a zeměbranecké osoby 88
§. 51. Pocty pro jiné vysoké hodnostáře 89
§. 52. Převzetí a odevzdání praporu . . . . . , . 89
§. 53. O pořádku pohřebním 90

Hlava IX.

Slavnosti.

§. 55. Všeobecně 95
§. 56. Oslava narozenin a jmenin Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva 96
§. 57. Svěcení praporu 96
§. 58. Služby Boží 98

Stránka

Hlava X.

Velení a služba v garnisonách.

§ 59. Vojenská velitelstva staničná 99
§. 60. Velitelstva pevností, fortů, údolních a průsmykových závěr a t. d. 100
§. 61. Místní velitelstva 100
§. 62. Etapní velitelstva a etapní kommisse 101
§. 63. Vydání rozkazů vojenského velitelstva staničného a prohlašování poznaků 102
§. 64. Dozorná služba garnisonní 102
§. 65. Služba hotovostní 103
§. 66. Alarmování 105
§. 67. Jak třeba se zachovati při požárech 106
§. 68. Špalír . . . . . .
§. 69. Otvírání a zamykání bran v pevných místech . . 108

Hlava XI.

O zachování veřejného pořádku a bezpečnosti.

§. 70. Assistence 110
§ 71. Jak třeba se zachovati před povstáním anebo vzbouřením, jakož i za nich 110
§. 72. Užití brané moci, aby se pobouření potlačilo . . 112

Hlava XII.

Služba strážná.

§. 73. Všeobecná ustanovení 113
§. 74. Oddělování stráží 116
§. 75. Zatahování a odtahování stráží 120
§. 76 Vystřídání postů 124
§. 77. O tom, jak stráže a postové se vůbec zachovají . 126
§. 78. Odbývání 137
§. 79. Pocty stráží a postů 140
§. 80. Stráže a postové při vězněch 145

Stránka

§. 81. Stráže parkové; postové ku střežení magacínů a pod. 147
§. 82. Stráže a postové v pevných místech 148
§. 83. Ochranné stráže ve válce (sauvegardy) 150
§. 84. Rondy a patrully 150
§. 85. Inspekce u děl, pracháren (magacínů s třaskavinami) inspekce parkové 152

Hlava XIII.

Trestní právo disciplinární.

§. 86. Všeobecná ustanovení 153
§. 87. Druhy trestů disciplinárních 156
§. 88. Právo trestati 160
§. 89. Jak se vykonají tresty disciplinární 166
§. 90. Stížnosti na tresty disciplinární 172
§. 91. Provádění disciplinárního práva trestního a přihlížení k němu 173

Hlava XIV.

Vojenská správa soudní.

§. 92. Vojenská moc trestní 173
§. 93. Trestní oznámení 173
§. 94. Řízení při deserci 173
§. 96. Soudní svědkové a soudci 174
§. 97. Vykonávání soudních rozsudků trestních . . . 175
§. 98. Jak se naloží s osobami souboru bojovnického, které do válečného zajetí se dostaly, ač raněny nebyly 177
§. 101. Příslušnosť v civilních právních rozepřech . . . 178

Hlava XV.

Články vojenské 180

BIBLIOTH. ACAD. RR. SC. NAT. PRAG.